

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Vývoj ekonomiky a hospodářské politiky Švýcarska

Tereza Nováková

Bakalářská práce

2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza NOVÁKOVÁ**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Vývoj ekonomiky a hospodářské politiky Švýcarska**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

1. Historie
2. Státní zřízení
3. Neutralita
4. Členství v mez. organizacích
5. Vztah k EU
6. Vnitropolitická charakteristika
7. Ekonomická charakteristika země
8. Zahraniční obchod země
9. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
10. Závěr - Očekávaný vývoj v teritoriu

Použitá literatura

Přílohy

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Výroční zprávy OECD, Světové banky a EHS, MPO.

Výroční zprávy a Souhrnné teritoriální informace Švýcarsko, Zastupitelský úřad v Bernu.

Dokumenty k ústavním systémům - Ústava Švýcarska

Multicultural Federalism - The Swiss Case, Institute of Federalism, University of Fribourg, 2004

Statistická data - Švýcarsko 2001-2008

<http://www.swissinfo.ch/> - švýcarský zpravodajský server

<http://www.parlament.ch/> - parlament Švýcarska

<http://www.bfs.admin.ch/> - statistický úřad Švýcarsko

<http://www.wto.org/> - Světová obchodní organizace

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Šolta, CSc.

Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce:

7. července 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

1. května 2009

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

prof. RNDr. Bohuslav Šekerka, CSc.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 10. července 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 31. března 2009

Tereza Nováková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Janu Šoltovi, CSc. za poskytnuté rady, konzultace a odborné vedení této bakalářské práce. Velké poděkování patří rovněž panu Aleši Černíkovi z Ministerstva zahraničních věcí ČR a celému Velvyslanectví ČR v Bernu za poskytnutí potřebných materiálů a mým přátelům, Tomáši Dolanovi, který mi umožnil strávit s ním rok ve Švýcarsku a Juhovi Sintonenovi za cenné informace o švýcarské konfederaci.

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o ekonomickém vývoji Švýcarska. Přibližuje hlavní švýcarské makroekonomické veličiny, které odrážejí politiku vlády. Dává nám též nahlédnout do vybraných odvětví národního hospodářství a ve stručnosti nás seznamuje s budoucím očekávaným hospodářským vývojem a vlivem integračního procesu na politický, ekonomický a sociální rozvoj Švýcarska.

Pro lepší představu ekonomické výkonnosti Švýcarska obsahuje tato práce také komparaci s vybranými zeměmi EU, kterou zachycuje nespočet grafů a tabulek. Část této práce je věnována také vztahu České republiky a Švýcarska.

KLÍČOVÁ SLOVA

Švýcarsko, historie, makroekonomické veličiny, hospodářská politika, Evropská unie, fiskální politika, státní zřízení, daňový systém

TITLE

The development of economy and economic policy of Switzerland

ANNOTATION

This Bachelor work deals with economic development of Switzerland. It tries to draw near the main Swiss macro-economic quantity which reflects policy of the government. Also, it gives consult the selected sectors of the economy, and briefly introduces to the future expected economic developments and the influence of the integration process of political, economic and social development of Switzerland.

A part of this work contains a comparison with some of member countries of EU for better general idea, which is also recorded in many charts and graphs. Therefore a part of this work is devoted to the relation between Switzerland and Czech Republic.

KEYWORDS

Switzerland, history, macro-economic quantity, economic policy, European Union, fiscal policy, establishment of state, system of taxation

OBSAH

ÚVOD.....	12
1 HISTORIE.....	15
1.1 ŠVÝCAŘI VE STAROVĚKU	15
1.2 POČÁTEK ŠVÝCARSKÉHO SPOLEČENSTVÍ	15
1.3 ZROD NEZÁVISLOSTI	16
1.4 ZWINGLI, LUTHER A KALVÍN	16
1.5 OD NAPOLEONA K NEUTRALITĚ	17
1.6 PATRIOTISMUS	17
1.7 KATOLÍCI VERSUS PROTESTANTI.....	17
1.8 VZESTUP ŠVÝCARSKA.....	18
2 STÁTNÍ ZŘÍZENÍ.....	19
2.1 STÁTNÍ A POLITICKÉ ČLENĚNÍ	19
2.1.1 <i>Spolek</i>	19
2.1.2 <i>Kantony</i>	19
2.1.3 <i>Obce</i>	20
2.2 STRUKTURA POLITICKÉHO SYSTÉMU.....	20
2.3 PRÁVO NA INICIATIVU A REFERENDUM.....	21
2.3.1 <i>Iniciativa</i>	21
2.3.2 <i>Referendum</i>	22
3 VNITROPOLITICKÁ CHARAKTERISTIKA	24
3.1 POLITICKÝ SYSTÉM	24
3.1.1 <i>Nejdůležitější politické strany</i>	24
3.1.2 <i>Složení vlády</i>	25
3.1.3 <i>Hlava státu – jméno a kompetence</i>	25
3.2 ZAHRANIČNÍ POLITIKA	26
3.3 VOLBY A HLASOVÁNÍ.....	27
3.3.1 <i>Hlasovací a volební právo</i>	27
3.3.2 <i>Postup při volbách a hlasování</i>	27
4 NEUTRALITA.....	29
5 ČLENSTVÍ V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH	30
5.1 OSN.....	30
5.2 NATO.....	31
5.3 OBSE – ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ.....	31
5.4 ESVO - EVROPSKÉ SDRUŽENÍ VOLNÉHO OBCHODU (EFTA)	32
5.5 OECD - ORGANIZACE PRO HOSPODÁŘSKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ	32
5.6 WTO - MEZINÁRODNÍ OBCHODNÍ ORGANIZACE.....	32
5.7 RADA EVROPY	32
5.8 DALŠÍ ČLENSTVÍ.....	33
6 ŠVÝCARSKO A JEHO VZTAH K EVROPSKÉ UNII.....	34
6.1 EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ.....	34
6.2 EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ PROSTOR	34
6.3 SOUČASNÉ VZTAHY S EU	36
6.3.1 <i>Bilaterální vztahy s EU</i>	36
6.3.2 <i>Schengenský prostor</i>	37
7 EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ZEMĚ	39
7.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL.....	39
7.2 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT A JEHO KOMPONENTY	40
7.2.1 <i>Hospodářský růst</i>	43
7.2.2 <i>Spotřeba a investice</i>	44
7.2.3 <i>Struktura národního hospodářství</i>	46

7.3	ZAMĚSTNANOST A TRH PRÁCE	53
7.3.1	<i>Míra participace</i>	54
7.3.2	<i>Míra nezaměstnanosti</i>	55
7.3.3	<i>Švýcarský pracovní trh v mezinárodním srovnání</i>	57
7.3.4	<i>Politika zaměstnanosti</i>	58
7.3.5	<i>Mzdy</i>	59
7.3.6	<i>Evropský pracovní trh</i>	60
7.3.7	<i>Výzkum a vzdělání</i>	61
7.4	INFLACE A MĚNOVÁ POLITIKA	62
7.4.1	<i>Inflace</i>	62
7.4.2	<i>Měnový vývoj</i>	65
8	FINANČNÍ SEKTOR	68
8.1	FISKÁLNÍ POLITIKA	68
8.1.1	<i>Státní rozpočet</i>	68
8.1.2	<i>Daňový systém</i>	69
8.2	ZAHRANIČNÍ ZADLUŽENOST	71
8.3	BANKOVNÍ SYSTÉM	72
8.3.1	<i>Švýcarská národní banka</i>	73
8.3.2	<i>Kantonální banky</i>	73
8.3.3	<i>Pojišťovací společnosti</i>	74
9	ZAHRANIČNÍ OBCHOD ZEMĚ	75
9.1	OBCHODNÍ BILANCE	75
9.2	ZAHRANIČNÍ OBCHOD ŠVÝCARSKA	77
9.2.1	<i>Teritoriální struktura</i>	78
9.2.2	<i>Komoditní struktura</i>	78
9.3	OCHRANA DOMÁČÍHO TRHU	79
9.4	ZÓNA VOLNÉHO OBCHODU	80
9.5	ZAHRANIČNÍ INVESTICE	81
10	OBCHODNÍ A EKONOMICKÁ SPOLUPRÁCE S ČR	83
10.1	BILANCE VZÁJEMNÉHO OBCHODU	83
10.2	KOMODITNÍ STRUKTURA ČESKÉHO VÝVOZU/DOVOZU SE ŠVÝCARSKEM	84
10.3	ŠVÝCARSKÉ INVESTICE V ČR	86
10.4	PROGRAM ŠVÝCARSKO-ČESKÉ SPOLUPRÁCE	87
11	ZÁVĚR	88
11.1	EKONOMICKÁ REALITA	88
11.2	OČEKÁVANÝ VÝVOJ V TERITORIU	89
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	92
	SEZNAM PŘÍLOH	96
	PŘÍLOHY	97

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 POČET LIDOVÝCH INICIATIV V LETECH 1971-2007	22
OBRÁZEK 2 POČET REFEREND V LETECH 1971-2007	23
OBRÁZEK 3 KOMPARACE DAŇOVÉHO ZATÍŽENÍ JEDNOTLIVÝCH ŠVÝCARSKÝCH KANTONŮ V ROCE 2005	69

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1 HDP NA 1 OBYV. VE SVĚTĚ, 2007 (V USD, V PARITĚ KUPNÍ SÍLY)	42
TABULKA 2 STRUKTURA HDP DLE DRUHU EKONOMICKÉ AKTIVITY, 2004, V %	42
TABULKA 3 PRŮMĚRNÝ RŮST REÁLNÉHO HDP VE VYBRANÝCH ZEMÍCH, 1985-2006, V %	43
TABULKA 4 TEMPA RŮSTU SPOTŘEBY VE ŠVÝCARSKU, 1990-2007, V %, (V BĚŽNÝCH CENÁCH)	44
TABULKA 5 VÝVOJ INVESTIC VE ŠVÝCARSKU, 1991-2006, V % (V BĚŽNÝCH CENÁCH)	45
TABULKA 6 ROZLOŽENÍ ZEMĚDĚLSKÉ PRODUKCE, 2006	46
TABULKA 7 PODÍL VYBRANÝCH ODVĚTVÍ SEKUNDÁRNÍHO SEKTORU NA HDP, 2006, (V %)	47
TABULKA 8 MÍRA PARTICIPACE VE ŠVÝCARSKU, 1991-2006, V %	54
TABULKA 9 VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI VE ŠVÝCARSKU, 1980-2007	55
TABULKA 10 VÝVOJ CEN V MEZINÁRODNÍM SROVNÁNÍ, 1990-2008, (MEZIROČNÍ ZMĚNA V %)	65
TABULKA 11 VÝSLEDKY STÁTNÍHO ROZPOČTU, 1990-2007, V MIL. CHF	68
TABULKA 12 ZADLUŽENOST DOMÁCÍHO HOSPODÁŘSTVÍ	71
TABULKA 13 VÝVOJ OBCHODNÍ BILANCE ŠVÝCARSKA V OBDOBÍ 1999-2007, V MIL. CHF	76
TABULKA 14 VÝVOZ V PŘEPOČTU NA 1 OBYVATELE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH, 2004, V USD	77
TABULKA 15 KOMODITNÍ STRUKTURA ŠVÝCARSKÉHO DOVOZU/VÝVOZU, 2005	79
TABULKA 16 PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE VE ŠVÝCARSKU	81
TABULKA 17 ŠVÝCARSKÉ PŘÍMÉ INVESTICE V ZAHRANIČÍ	81
TABULKA 18 BILANCE VZÁJEMNÉ OBCHODNÍ VÝMĚNY ŠVÝCARSKA S ČESKOU REPUBLIKOU, 1993-2007, V MIL. CHF	84
TABULKA 19 KOMODITNÍ STRUKTURA ČESKÉHO DOVOZU/VÝVOZU SE ŠVÝCARSKEM, 2005	85
TABULKA 20 PŘEHLED INDIKATIVNÍCH ALOKACÍ V PROGRAMU ŠVÝCARSKO-ČESKÉ SPOLUPRÁCE	87

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL A TEMPA RŮSTU, 1900-2007	39
GRAF 2 VÝVOJ REÁLNÉHO A NOMINÁLNÍHO HDP, ŠVÝCARSKO, 1981-2007 (V %)	41
GRAF 3 POČET ZAHRANIČNÍCH NÁVŠTĚVNÍKŮ, DLE PŮVODU, 2006	52
GRAF 4 VÝVOJ STRUKTURY ZAMĚSTNANOSTI PODLE SEKTORŮ, 1960-2006, V TIS. A V %	53
GRAF 5 VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI VE ŠVÝCARSKU, 1991-2007, V %	56
GRAF 6 VÝVOJ MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI A RŮSTU REÁLNÉHO HDP, 1990 – 2007, V %	57
GRAF 7 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI V EÚ A ZEMÍCH EFTA V ROCE 2007, SKUPINA OSOB 15-74 LET, V %	57
GRAF 8 VÝVOJ PRŮMĚRNÉ REÁLNÉ MZDY, 1960-2006 (1936=100)	59
GRAF 9 HRUBÝ MĚSÍČNÍ PŘÍJEM (MEDIÁN) V ZÁVISLOSTI NA KVALIFIKACI	59
GRAF 10 PRŮMĚRNÝ HRUBÝ ROČNÍ PŘÍJEM OBYVATEL VE VYBRANÝCH ZEMÍCH, 2006, V EUR (PPP _s , V PŘEPOČTU NA PLNĚ ZAMĚSTNANÉ)	60
GRAF 11 PODÍL VÝDAJŮ NA VZDĚLÁNÍ NA CELKOVÝCH VEŘEJNÝCH VÝDAJÍCH A NA HDP VE VYBRANÝCH ZEMÍCH, 2004, V %	61
GRAF 12 PODÍL LIDÍ S MATURITNÍM ODBORNÝM VZDĚLÁNÍM, UNIVERZITNÍM VZDĚLÁNÍM A NEUNIVERZITNÍM VYSOKOŠKOLSKÝM VZDĚLÁNÍM NA CELKOVÉM POČTU PRACOVNÍCH SIL, V %	61
GRAF 13 VÝDAJE NA VÝZKUM A VÝVOJ NA 1. OBYV. VE VYBRANÝCH ZEMÍCH, 2004, V USD (PPP _s)	62
GRAF 14 VÝVOJ INFLACE ŠVÝCARSKA, 1990-2008, V %	63
GRAF 15 SPOTŘEBNÍ KOŠ PRO VÝPOČET INDEXU SPOTŘEBITELSKÝCH CEN (DOMÁCNOSTI CELKEM, 2005=100) ...	64
GRAF 16 VÝVOJ CEN, 1990-2007 (MEZIROČNÍ ZMĚNA V %)	66
GRAF 17 VÝVOJ DEVIZOVÉHO KURZU CHF VŮČI USD, JPY A EURU	66
GRAF 18 ZAHRANIČNÍ OBCHOD - KLÍČOVÍ PARTNEŘI, 2007, V MLD. CHF	78

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ADB	Asian Development Bank Asijská rozvojová banka
AFDB	African Development Bank Africká rozvojová banka
AG	Označení akciové společnosti – Švýcarsko, Německo, Rakousko
BERD	European Bank for Reconstruction and Development Evropská banka pro obnovu a rozvoj
BRIC	Skupina zemí s rychle rozvíjejícími se ekonomikami Brazílie, Rusko, Indie, Čína
CPI	Consumer price index Index spotřebitelských cen
CVP	Christlichdemokratische Volkspartei der Schweiz Křesťanskodemokratická lidová strana
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
EAPC	Euro-Atlantic Partnership Council Euroatlantická rada partnerství
ES, EHS, EC	European Community Evropské hospodářské společenství
ESVO, EFTA	European Free Trade Association Evropské sdružení volného obchodu
EU	European Union Evropská unie
FDP	Freisinnig-Demokratische Partei Liberálnědemokratická strana
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade Všeobecná dohoda o clech a obchodu
GPS	Grüne Partei der Schweiz Švýcarská strana zelených
CH	Mezinárodní zkratka Švýcarska
CHF	Kód švýcarské měny – švýcarský frank
HDP	Hrubý domácí produkt
IFC	International Finance Corporation Mezinárodní finanční společnost
IDB	Inter-American Development Bank Meziamerická rozvojová banka

IIC	Inter-American Investment Corporation Meziamerická investiční banka
IOM	International Organization for Migration Mezinárodní organizace pro migraci
IT	Information technology Informační technologie
JVE, SEE	Economic Reconstruction and Development in South East Europe Proces hospodářské stabilizace a obnovy jihovýchodní Evropy
KFOR	Kosovo Force Mise mírových sil OSN v Kosovu
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency Multilaterální agentura pro pojištění investic
NATO	North Atlantic Treaty Organization Organizace Severoatlantického paktu
ODHIR	The Office for Democratic Institutions and Human Rights Úřad pro demokratické instituce a lidská práva
OSCE, OBSE	Organization for Security and Cooperation in Europe Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PfP	Partnership for Peace Partnerství pro mír
PPI	Producer Price Index Index cen průmyslových výrobců
PPPs	Purchasing Power Parities Parity kupní síly
SNB	Schweizerische Nationalbank Švýcarská národní banka
SP	Sozialdemokratische Partei der Schweiz Sociálnědemokratická strana
SVP	Schweizerische Volkspartei Švýcarská lidová strana
UBS	Union Bank of Switzerland
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
UNO, OSN	United Nations Organization Organizace spojených národů
UPU	Universal Postal Union Světová poštovní unie
WTO	World Trade Organization Světová obchodní organizace
ZÚ	Zastupitelský úřad

Úvod

Švýcarsko leží uprostřed Evropy, jeho ekonomika a životní standard Švýcarů závisí na zahraničním obchodě, který je orientován na Evropu. V Evropě si Švýcarsko vytvořilo mimořádné politické a ekonomické postavení, které se zrcadlí ve specifické švýcarské identitě. Přísná neutralita Švýcarska byla jedním z faktorů, které nynější postavení Švýcarska utvářely. Vážné evropské problémy, ke kterým patřily rozpad komunistického bloku a politicko ekonomická integrace Evropy jako celku, šly dosud mimo Švýcarsko. Žertuje se, že Švýcaři nemají jiné starosti, než jak vyrobit nejlepší čokoládu na světě. Ať tak či onak, dnes je světová a evropská situace jiná a je jasné, že Švýcarsko ji bude muset reflektovat.

Hlavním cílem této bakalářské práce je analyzovat vývoj švýcarské ekonomiky a jejich národohospodářských agregátů, jakožto i dalších specifík této země: státní zřízení, neutralita a postupné začleňování v Evropské unii prostřednictvím Bilaterálních dohod, tedy vším tím, co dělá Švýcarsko malým ostrůvkem uprostřed integračním procesem zasažené Evropy. Neopomenuté nezůstaly ani vztahy spolupráce Švýcarska a České republiky. Sledované období pro vybrané ukazatele je časová řada patnácti let, tedy vývoj od roku 1991 do roku 2006.

Celá práce je rozdělena do více kapitol, konkrétně deseti. Pomyslně ji však můžeme rozdělit do čtyř, a to podle příbuznosti.

První část, kapitola 1-2, popisuje historii vzniku švýcarské konfederace, velkou různorodost společnosti, státní a politické členění a jakousi specialitu Švýcarska, kterou jsou referenda a iniciativy. Třetí kapitola charakterizuje vnitropolitickou situaci včetně aktuálního složení vlády.

Vzhledem k neutralitě bylo dříve členství Švýcarska v jakékoliv mezinárodní organizaci považováno za nemyslitelné. Postupem času se však Švýcarsko stalo členy nejen OSN, NATO či ESVO, ale i mnoha dalších, to vše je popsáno v kapitolách čtyři a pět. V dnešní době je důležitou otázkou v rámci zahraniční politiky myšlenka postupného začlenění do Evropské unie, té se věnuje kapitola šest.

Nejdůležitější částí této práce, jak už z názvu vyplývá, je ekonomická výkonnost země, kapitola sedm. Ta přibližuje vývoj, hrubého domácího produktu, inflace, nezaměstnanosti a dalších vybraných makroekonomických veličin.

Osmá kapitola je věnována nejcennějšímu klenotu švýcarské ekonomiky, v poslední době hodně diskutovanému, tématu finančních služeb.

Poslední dvě kapitoly rozebírají zahraniční obchod, obchodní bilanci a konečně i vzájemnou ekonomickou spolupráci Švýcarska a České republiky.

Závěrem jsem se pokusila o zhodnocení výsledků dosažených národním hospodářstvím na přelomu století a nad rámec zadání i o krátkou předpověď ekonomického vývoje pro nadcházející rok.

Náš podnik, který se nazývá jednou náš stát, jindy naše vlast, byl založen před více než dvaceti generacemi.

Místo: Nejprve se všechno, co mělo nějaký význam, odehrávalo ve vápenci, v žule a v pískovci, pak přišly třetihory.

Podnebí: snesitelné.

Doba: Nejprve průměrná. Moc habsburského rodu se zkoncentrovala, věci se řešily hlavně podle pěstního práva, to, co platilo, bylo probít se, a člověk se probíjel, louskal rytíře, kláštery a hrady jako pancéřové skříně, mohutně se rabovalo, kořistilo se, zajatci se nepěstovali, před bitvami se modlilo a po krvavé řeži následovaly orgie, hromadné pitky, válka se vyplácela, pak ale bohužel byl vynalezen střelný prach, velmocenská politika narazila na stoupající odpor, mlácení halapartnami a řemdihem se omezovalo, boj zblízka byl stále častější, už sotva po osmi generacích došlo k známému ústupu, od té doby ještě dalších sedm generací žilo v relativní divokosti, částečně se teď mezi sebou vraždili, podmaňovali si sedláky (se svobodou se to nebralo nikdy tak doslovně) a bili se o náboženství, částečně provozovali žoldnéřství ve velkém stylu, prolévali krev za ty, kdo nabídli nejvíc, chránili knížata před měšťany, celou Evropu před svobodou.

Dnes (roku 1957 po Kr.): Velké části obyvatelstva žijí téměř bezstarostně, s jistotou a zajištěně, kostely, vzdělání a nemocnice jsou k dispozici za mírné ceny, kremace je v případě nutnosti zdarma. Život klouže po pevných kolejích, ale stavbou otrásá minulost, lomcuje základy. Kdo toho má moc, bojí se, že toho moc ztratí.

Příběh Švýcarska podle Friedricha Dürrenmatta

KAMEN, Jiří. *Švýcarsko: Malá země s velkými příběhy*. České Budějovice : Kant, 2007. s. 11-13.

1 Historie

Jako mnohojazyčná země v srdci Evropy bylo Švýcarsko vždy tavicím kotlem severních, jižních, francouzských a německých vlivů. To dalo základ otevřenému a tolerantnímu postoji obyvatelstva a zároveň přitahovalo svobodomyšlné myslitele z jiných zemí. Široká škála myšlenkových škol, životních stylů a kulturního výrazu se rozvinula zejména ve větších městech, především pak v Curychu a jeho okolí. V roce 2006 provedl Reader's Digest anketu, ze které Curych dokonce vyšel jako jedno z nepřátelštějších a nejvládnějších měst.

1.1 Švýcaři ve starověku

Jméno Švýcarska v latinské podobě - Helvetia - se odvozuje od keltského kmene Helvétů, který tu žil už ve 2. století př. n. l. Východní část území osídlily keltské kmeny Rétů, od nichž se odvozují dnešní Rétorománi (zvaní též Ladinové). Postupu Helvétů do jižní Galie zabránil roku 58 př. n. l. Julius Caesar a z jejich území vytvořil římskou provincii Helvetia; východní Raetia vznikla o 40 let později. Po rozpadu říše římské pohltily obě území germánské kmeny Allemanů (na západě), Burgundů (na severu) a Langobardů (na jihu), které pak zase přemohli Frankové (496). Nicméně právě v onom 5. století se v základu ustavily jazykové oblasti dnešního Švýcarska.

1.2 Počátek švýcarského společenství

Feudální rozdrobenost trvala i po připojení k římskoněmecké říši roku 1033. Ze šlechtických rodů se nejvíce k světu měli Habsburkové ze severního kraje Aargau. Jejich panství se rozšiřovalo tak nebezpečně, že jim císař Jindřich v roce 1231 odňal kanton Uri (posléze i Schwyz a Unterwalden), neboť přes tamní průsmyk sv. Gottharda vedla nejdůležitější alpská cesta. Roku 1273 však Habsburkové získali římskoněmeckou korunu a hodlali své rodové panství obnovit. Ony tři "lesní" kantony se proti nátlaku vzbouřily a roku 1291 vytvořily tzv. Věčný spolek neboli Spříseženstvo, jímž se zavazovaly ke vzájemné vojenské pomoci v případě intervence. Zda se přísaha opravdu odehrála v pastorální idylce louky Rütli na břehu Vierwaldstättského jezera, není historicky doloženo. Tato legenda se totiž vynořila až v 15. století, stejně jako postava bojovníka za svobodu Viléma Tella, kterou později světově proslavilo drama Friedricha Schillera. Nicméně den přísahy, 1. srpen, je švýcarským státním svátkem.

1.3 Zrod nezávislosti

Ve 14. století se Spříšeženstvo rychle rozšiřovalo a postupně vytvořilo s městy Luzern, Curych, Zug, Glarus a Bern tzv. Spolek osmi starých míst. Podařilo se jim několikrát odrazit útoky Habsburků a roku 1415 je dokonce vytlačit i z jejich kolébky Aargau, kterou prohlásili za Untertanenland - Zemi poddaných. V té době se také prvně objevuje německý název země, odvozený od kantonu Schwyz. V poslední čtvrtině 15. století přibyly ke spolku kantony Unterwallis, Freiburg, Solothurn, Graubünden, Basilej a Schaffhausen. Jako poslední se roku 1512 připojil jižní kanton Ticino. Byl to však svazek značně volný - konfederativní. V roce 1481 zpřetrhalo deset kantonů veškeré závazky k říši. Císař Maxmilián I. s nimi raději uzavřel roku 1499 mír, což prakticky znamenalo švýcarskou nezávislost. Právně byla ale suverenita potvrzena teprve po skončení třicetileté války. Té se švýcarská vojska kupodivu nezúčastnila, přesto se alpští žoldnéři v Evropě stali pojmem a nechávali se najímat i do královských a papežských gard.

1.4 Zwingli, Luther a Kalvín

Razance a rozpínavost navenek nevylučovala třenice uvnitř sdružení. Některé kantony byly čistě zemědělské, jiné profitovaly z řemesel ve větších městech. Propast mezi nimi vzrostla zvláště s rozvojem bankovníctví v 16. století.

Dalším jablkem sváru se stalo náboženství. Lutherovo učení a humanistické ideje Erasma Rotterdamského, žijícího v Basileji, našly ve Švýcarsku obzvlášť horlivé zastánce. Curyšský kněz Ulrich Zwingli (1484-1531) odmítl dokonce i ty svátosti, které Luther zachoval, a jeho radikalismus podnítl vznik nejrůznějších sekt. Ještě dál šel Jan Kalvín (1509- 1564) ve svém učení predestinace: boha si podle něj není možno naklonit, protože svou milost udílí zcela nahodile. Církev nemůže podléhat státu a musí přísně bdít nad morálkou svých oveček. O tom, kdo je a není morální, rozhodovalo kolegium volených pastorů. Obecně se sice Janu Kalvínovi přisuzují demokratické tendence, ale jeho požadavek pracovat ve prospěch společnosti zní dosti socialisticky, i když proti soukromému vlastnictví nebrojil. Fakt je, že za jeho působení si Ženeva moc zábavy neužila a ne jeden odpadlík skončil na hranici. Je tedy otázka, zda reformaci ve Švýcarsku lze označit jednoznačně za pokrok. Architektonicky určitě ne: reformované kraje totiž zcela ochudila o baroko.

1.5 Od Napoleona k neutralitě

Katolické kantony se ovšem zviklat nedaly. Jejich centrem se stal Luzern, kam byli povoláni jezuité. Celé 16. i 17. století je plné občanských válek, jež měly vesměs náboženský podtext. V roce 1712 získali nadvládu protestanti a Švýcarsko, do té doby útočiště mnoha evangelických uprchlíků z ciziny, zažilo naopak vlnu nucené emigrace katolíků. Razantní změnu přinesla okupace země Napoleonem, který roku 1798 vyhlásil v Aargau centralistickou Helvétskou republiku o 22 kantonech a dal jí jednotnou ústavu. Už po pěti letech ale vrátil zemi její původní volnou konfederaci. Po Napoleonově porážce, na níž se v samém závěru podíleli i Švýcaři (císaři dříve naklonění), zaručily vítězné mocnosti Švýcarsku "věčnou" neutralitu. Hlavním důvodem pro toto zdánlivě velkorysé gesto bylo zachovat strategické alpské průsmyky mimo velmocenskou hru.

1.6 Patriotismus

Nacionalistický princip, na němž se sjednocovaly ostatní evropské země, ve Švýcarsku nefungoval. Politik Frédéric-César de la Harpe si roku 1823 posteskl: "My ubozí Švýcaři vlastně už žádný národ nejsme". A curyšský starosta Jakob Hess vyzýval devět let poté dokonce k pozastavení všech nutných reforem, "než se lid uvolí býti národem". Právě záruka neutrality a pevných státních hranic umožnila vzednutí vlny patriotismu. Dobře posloužilo i oprášení dávných mýtů včetně kultu Viléma Tella. V Bernu působící charismatický Ital Giuseppe Mazzini dokonce mnohé Švýcary nadchl pro myšlenku paneuropeismu: na idejích volnosti, rovnosti, lidskosti a bratrství mezi národy, založil v dubnu 1834 spolek Mladá Evropa. Takový politicko-kulturní kvas samozřejmě přilákal do Švýcarska četné další cizince: v polovině 19. století jich tu žilo na 50 tisíc, přičemž Švýcarů bylo 2,4 milionu.

1.7 Katolíci versus protestanti

Kosmopolitismus však nebyl zrovna po chuti katolíkům, a tak znovu ožily náboženské třenice. Spolek sedmi protestantských kantonů bojoval proti katolické Sarnenské lize. V roce 1845 vznikl dokonce tajný klerikální vojensko-politický Zvláštní svaz - Sonderbund. Katolíci sice v závěru opět prohráli, ale byla to poslední občanská válka v zemi. Obrodu dovršila nová ústava z roku 1848, podle níž je Švýcarsko jednotným státem na federálních principech, se sídlem moci v Bernu. Oficiální latinský název Confoederatio Helvetica (Helvétská konfederace) tedy můžeme přičíst na vrub tradicionalismu - ve skutečnosti se už víc než 150 let jedná o federaci.

1.8 Vzestup Švýcarska

Pro Evropu rok plný otřesů se tak ve švýcarské historii jeví jako začátek klidu a blahobytu. Vzkvétá průmysl i obchod, stavějí se silnice a železnice. Roku 1877 je přijat zákon o 11 hodinové pracovní době, roku 1890 je zavedeno zákonné pojištění. Do Švýcarska znovu směřují vyhnanci odjinud, nejvíce z Ruska. Henry Dunant zakládá roku 1863 v Ženevě Mezinárodní červený kříž, jehož symbolem je švýcarská vlajka v obrácených barvách. Také roku 1919 ustavená Společnost národů má sídlo v Ženevě, přesto Švýcarům trvá rok, než do ní vstoupí (se zvláštním právem odmítnout účast na militaristických akcích), a roku 1938 opět vystupují. Za druhé světové války se alpské zemičce nejrůznějším lavírováním mezi fašistickými sousedy opět daří zachovat neutralitu; mnozí prchající Židé však odmítnutí azylu zaplatí životem.

I po skončení války se Švýcarsko zdržuje účasti v nadnárodních organizacích, s výjimkou těch kulturních a humanitárních jako třeba UNESCO. Evropská sekce OSN sídlí sice od počátku v Ženevě, Švýcarsko se však členem OSN stalo teprve v roce 2002. Do Zóny volného obchodu EFTA vstoupilo roku 1960 bez zábran, nikoli ale do Evropského hospodářského společenství. V roce 1992 se přihlásilo k Mezinárodnímu měnovému fondu i ke Světové bance, zamýšlený vstup do Evropské unie přesto všelidové hlasování opětovně odmítlo. Americkou výzvu Partnerství pro mír sice Švýcaři přijali, ale přímou účast na mírových misích OSN v roce 1994 znovu odmítli.

2 Státní zřízení

Švýcarsko je od přijetí ústavy v roce 1848 spolkovým státem, mj. po USA druhým nejstarším na světě. Státní uspořádání je federalistické a politicky je rozděleno do třech úrovní.

2.1 Státní a politické členění

2.1.1 Spolek

Spolek je podle ústavy kompetentní ve věcech zahraniční, bezpečnostní, celní a měnové politiky a ve spolkově platných právních věcech. V ostatních oblastech státní správy, které nejsou výslovně dány do kompetence spolku, jsou příslušné kantony a obce.

2.1.2 Kantony

Dnes je zpravidla uváděno 26 kantonů, někdy ale 23. To pochází z toho, že šest kantonů – Obwalden, Nidwalden, Appenzell Innerrhoden, Appenzell Ausserrhoden, Basel-Stadt a Basel-Land – je také označováno jako takzvané "půlkantony" ("polostavy"), což je historicky podmíněno a dnes už nemá vliv na kantonální autonomii (již zaniklé rozdíly formálně odstraněny ze Spolkové ústavy v její revizi 1999).

Každý kanton má vlastní ústavu, jednokomorový parlament, vládu a vlastní soudy. Velikost kantonálních parlamentů se pohybuje v závislosti na počtu obyvatel kantonu, a to od 58 do 200 křesel. Kantonální vlády mívají 5, 7 nebo 9 členů. Jedna z forem přímé demokracie (společné hlasování shromážděných občanů) je tradičně uplatňována ještě ve dvou nejmenších kantonech Appenzell-Innerrhoden a Glarus, v ostatních kantonech rozhodují občané o kantonálních záležitostech hlasováním u volebních úřadů.

Dnešní významy této historické rovnováhy politického významu spočívají:

- v počtu reprezentantů kantonů volených jejich občany do Rady státu (Rady stavů) Spolkového parlamentu, kde má každý stav 2 křesla a "půlkantony" ("polostavy") jedno;
- v těch hlasováních, která vyžadují stavovou většinu (Ständemehr), dodatečně k prosté většině obyvatel spolku.

Zcela přesné by bylo mluvit o 26 kantonech a půlkantonech a (historicky) 23 stavech.

Ve Spolkové ústavě jsou kantony uvedeny v historicky podmíněném pořadí, dnes už bez jakéhokoliv jiného významu. Ve společenství, spolku Osmi starých míst totiž byla města Curych, Bern a Luzern, každý jako tzv. Vorort, v hierarchii před venkovskými kantony.

Ostatní kantony jsou uvedeny v pořadí jejich přístupu ke spolku. Přehled všech kantonů je uveden v příloze č. 3.

2.1.3 Obce

Kantony se dále politicky dělí na obce. Koncem roku 2001 mělo Švýcarsko necelých 3 000 obcí. Pokračujícím slučováním jejich počet postupně klesá. Přibližně pětina větších obcí má vlastní parlament, zbylé čtyři pětiny obcí rozhodují důležité otázky formou přímého hlasování na obecních shromážděních. Obce jsou pokládány za základní jednotky politického společenství, na základě principu subsidiarity mají ve své kompetenci veškeré úkoly, které nemusí řešit vyšší správní útvar - kanton nebo spolek. Autonomie obcí je respektována jako státoprávní princip s ústavní platností.

2.2 Struktura politického systému

Politickou, zákonodárnou, ale i výkonnou moc na úrovni obcí, kantonů a konfederace představují občané, jimž jsou podřízeny i jejich parlamenty (spolkový, kantonální, městské), někde nazývané radou (kantonální, městská, obecní).

Občané, lid, jsou suverénem, jim podléhají s konečnou platností všechna rozhodování o:

- zákonech a ústavách (legislativa),
- věcných záležitostech (exekutiva).

V praxi je zvykem, některá práva, podle oblasti a zájmů, propůjčit reprezentantům. Jedná se ale vždy o propůjčení dočasné a záleží na spokojenosti občanů, jestli si tu či onu pravomoc nevrátí do svých výlučných kompetencí

K politickým právům občanů - na úrovni obcí/měst, kantonů a úrovni spolkové - patří:

- referendum, jehož rozhodnutí jsou pro reprezentanty závazná
 - referendum povinné, v důležitých záležitostech
 - referendum fakultativní, vyvolané iniciativou, ve všech ostatních otázkách
- iniciativa, pro reprezentanty závazná

všichni obyvatelé mají právo:

- petice, které jsou pozůstatkem z ještě nevyvinuté demokracie počátku 19. století

mimo dnes, ve většině zemí běžného, práva volebního:

- "aktivního" - volit
- a "pasivního" - být kandidován a zvolen

a ve Švýcarsku mnohem častěji, tak každé dva měsíce, vykonávané:

- právo hlasovat

Původní starší většinový systém v reprezentativní části politiky během 19. a 20. století nahradil systém poměrný. Tato, ve vyspělých demokraciích, běžná forma zaručuje účast i těch, kteří jsou mnohde jinde stále ještě z reprezentativní politiky vyloučeni. Jedním ze základů jeho fungování je kolegialita a konkordance, tedy nutnost, ne-li samozřejmost ("společenská objednávka"), najít věcná řešení a to přes často rozdílná stanoviska, názory a zkušenosti.

K federálnímu systému nerozlučně patří subsidiarita. Tedy zásada, že co je možné vyřídit na té nejzákladnější (jinde zvané "nejnižší") úrovni uspořádání státu patří k ní. A tuto úroveň tvoří obce, a jejich spolupráce v sítích, která se v poslední době rozšiřuje i na komplexnější záležitosti, které do nedávna byly věcí kantonů nebo spolku. Teprve to, co má smysl, co jde kvalitativně lépe vyřizovat na úrovni kantonální, nebo spolkové, patří tam.

2.3 Právo na iniciativu a referendum

Při vytváření přímé demokracie jsou ve Švýcarsku klasickými prostředky iniciativa a referendum. Dávají možnost, aby občané měli stálý vliv na vypracování ústavy, a aby byly lidu předkládány plánované vládní projekty zákonů. Častá výzva občanům, aby použili svého hlasovacího práva, nutí veřejnost, aby se neustále vypořádávala s aktuálními politickými otázkami. Těchto práv využívají všeobecně méně velké a etablované strany (s výjimkou Sociálně demokratické strany) než malé, i mimoparlamentní opoziční skupiny. Iniciativa a referendum mají proto i ventilační účinek, v němž může nespokojenost najít své vyjádření. Když nějaká záležitost již byla jednou rozhodnuta lidem, je výsledek snáze akceptován.

2.3.1 Iniciativa

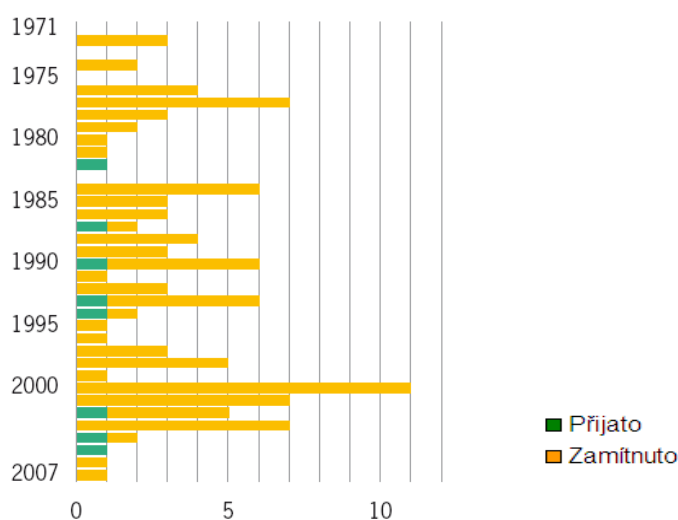
Na kantonální úrovni mohou voliči ve většině kantonů prostřednictvím podpisové akce požadovat zavedení nového nebo odstranění či pozměnění starého zákona. Prostřednictvím iniciativy je také možno podat požadavek na změnu ústavy.

Na spolkové úrovni neexistuje zákonná iniciativa, nýbrž jen iniciativa ústavní.

Požadavek na částečnou nebo celkovou změnu spolkové ústavy může podat prostřednictvím podpisové akce nejméně 100 000 občanů s hlasovacím právem.

Iniciativa se uskuteční, pokud jsou podpisy doručeny spolkové kanceláři nejpozději do 18 měsíců. Iniciativa musí být nejpozději do tří let projednána spolkovým shromážděním a předložena lidu ke schválení. Iniciátoři mají možnost podat jako text iniciativy buď vypracovaný bod ústavy, nebo předložit jen všeobecný podnět, který v případě přijetí v lidovém hlasování pak musí vypracovat spolkové shromáždění.

**Obrázek 1 Počet lidových iniciativ
v letech 1971-2007**

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 283.

Okolnost, že ve spolkovém státě existuje pouze ústavní iniciativa a nikoli zákonná, má tu nevýhodu, že ústava se od svého vydání v roce 1874 rozrostla již téměř na dvojnásobek svého rozsahu, čímž se stává stěží přehlednou.

2.3.2 Referendum

Chtějí-li občané s hlasovacím právem požadovat hlasování o zákoně, který byl úřady vypracován a parlamentem přijat, ale nevstoupil ještě v platnost, musí znovu prostřednictvím podpisové akce uspořádat referendum. K jeho uskutečnění se vyžaduje 50 000 podpisů, které musí být podány během stanovené lhůty (na spolkové úrovni 90 dní). V případě takového fakultativního referenda stačí k přijetí předlohy souhlas lidu (absolutní většina).

Jedná-li se o změnu ústavy nebo o přistoupení Švýcarska k nějaké mezinárodní organizaci, musí se o tom hlasovat v každém případě (obligatorní referendum); proto také není nutná podpisová akce. Ve spolkovém shromáždění je v případě obligatorního referenda k přijetí

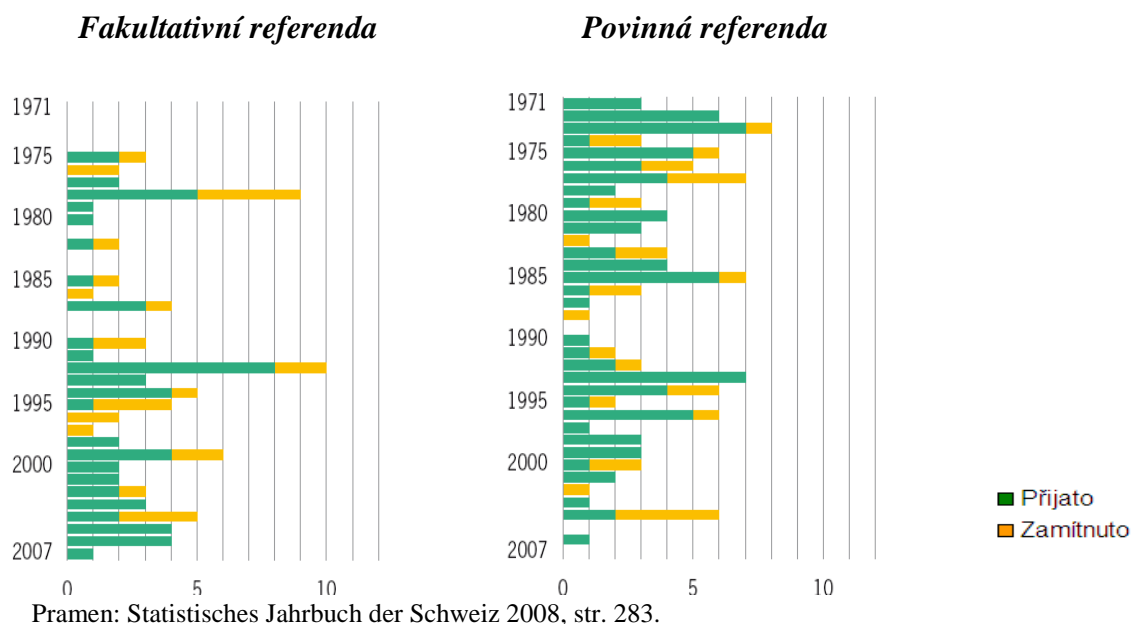
předlohy třeba většiny hlasů (odhlasování většinou občanů s hlasovacím právem) a „stavovské většiny“. K tomu je nutno vědět, že kantony při hlasování a volbách ve Švýcarsku fungují jako volební, případně hlasovací celky. Lze proto v každém jednotlivém kantonu zjistit většinový poměr. Když je po sečtení všech hlasů zjištěna většina kantonů, je dosaženo „stavovské většiny“.

Požadavek stavovské většiny byl zahrnut roku 1848 do ústavy jako výraz tehdejších politických poměrů. V letech 1866 až 1955 žádná předloha na chybějící stavovské většině neztroskotala. Od té doby se to pak již přihodilo několikrát. V diskusích o státní politice se stále znovu objevuje otázka, zda toto historicky podmíněné právo odpovídá dnešní době. Pro ilustraci problému může posloužit výsledek lidového hlasování: ve švýcarském lidovém hlasování dne 2. března 1975 (o „konjunkturálním článku“) nebylo dosaženo stavovské většiny, protože počet kantonů hlasujících pro se rovnal počtu hlasujících proti. Ve velmi malém kantonu Appenzell-Innerrhoden rozhodlo 83 hlasujících občanů o zamítnutí (při 57 000 většině souhlasných hlasů v celé zemi).

Stále znovu se objevují snahy omezit obě lidová práva. Vzhledem k přílivu iniciativ se uvažuje o zvýšení počtu potřebných podpisů, o přezkoumání iniciativ spolkovou kanceláří nebo o zkrácení podací lhůty.

Od zavedení práva na iniciativu v roce 1891 bylo do konce roku 1990 podáno 178 lidových žádostí; z nich bylo pouze devět iniciativ lidem přijato. Od zavedení fakultativního nebo obligatorního referenda byla ze všech navržených předloh zákonů jen 4 % odmítnuta.

Obrázek 2 Počet referend v letech 1971–2007

3 Vnitropolitická charakteristika

3.1 Politický systém

Švýcarsko je spolková federativní republika se silnou samostatností a rozhodovací pravomocí jednotlivých kantonů. Do kompetence federace patří zahraniční politika, záležitosti obrany, měny, cel, strategické otázky dopravy, spojů, energetiky, sociálního pojištění. Kantony mají velkou samosprávu a v mnohých oblastech vlastní legislativu, vlastní policii, vzdělávací systém, zdravotnictví, komunální služby, daňový systém. Na Konfederaci mají přímý vliv prostřednictvím Spolkové rady. Člení se na okresy, které jmenuje kantonální vláda. Obce jsou řízené městskými radami, většinou v čele se starostou.

Zákonodárnou moc představuje dvoukomorový parlament (Bundesversammlung/Assemblée fédérale), tvoří ho:

- Národní rada, Nationalrat – 200 poslanců (volená na 4 roky; poslanci jsou voleni podle počtu obyvatel jednotlivých kantonů, předseda 2008/09 – Chaira Simoneschi-Cortesi);
- Stavovská/Kantonální rada, Ständerat – 46 poslanců (kantony mají po dvou, půlkantony po jednom zástupci, předseda 2008/09 – Alain Berset).

Pro přijetí rozhodnutí je nutný souhlas obou komor. Národní rada zasedá 4 krát ročně.

Předcházející volby se uskutečnily v říjnu 2007. Vítězem voleb se stala Švýcarská lidová strana – SVP. Oproti volbám v roce 2003 získala o 2,2 % víc hlasů a výsledkem 28,9 % si tak posílila svoji pozici. Takovýto volební výsledek nedosáhla žádná strana od roku 1919. Náskok SVP před druhou nejsilnější stranou, Sociálnědemokratickou stranou – SP je 9,4 %, před Liberálnědemokratickou stranou – FDP 13,1 % a před Křesťanskodemokratickou lidovou stranou – CVP dokonce 14,4 %. Druhým vítězem voleb v roce 2007 byla Strana zelených, kteří získali 9,6 % hlasů, což je nejlepší výsledek v jejich dějinách, a tím se dostali na páté místo. Nejvíce ztrat ve volbách utrpěla SP, která ztratila 3,8 % hlasů. Volební účast dosáhla 48,3 %, v roce 2003 byla 45,2 % a v roce 1999: 43,3 %.

3.1.1 Nejdůležitější politické strany

- Sociálnědemokratická strana (Sozialdemokratische Partei der Schweiz - SP)
 - Předseda strany – Christian Levrat

- Liberálnědemokratická strana (Freisinnig-Demokratische Partei - FDP)
 - Předseda strany – Fulvio Pelli
- Křesťanskodemokratická lidová strana (Christlichdemokratische Volkspartei der Schweiz - CVP)
 - Předseda strany – Christophe Darbellay
- Švýcarská lidová strana (Schweizerische Volkspartei - SVP)
 - Předseda strany – Toni Brunner
- Švýcarská strana zelených (Grüne Partei der Schweiz - GPS)
 - Předseda strany – Ueli Lauenberger

Kromě hlavních politických stran je v parlamentu zastoupeno dalších 8 menších stran.

3.1.2 Složení vlády

Výkonnou moc má 7 členná federální vláda – Spolková rada (Bundesrat). Je volena spolkovým shromážděním vždy na 4 roky. Předsedou je spolkový prezident, kterého volí federální vláda ze svého středu, podle principu rotace, na jeden rok.

Vláda k 1. 1. 2009:

- Pascal Couchepin (FDP), předseda spolkové vlády a ministr vnitra (tj. především sociálních věcí)
- Ueli Maurer (SVP) ministerstvo obrany, civilní ochrany a sportu
- Hans-Rudolf Merz (FDP) ministerstvo financí
- Moritz Leuenberger (SP) ministerstvo životního prostředí, dopravy, energetiky a spojů
- Doris Leuthardt (CVP) ministerstvo zemědělství
- Evelyne Widmer-Schlumpf (SVP) ministerstvo spravedlnosti a policie
- Micheline Calmy-Rey (SP) ministerstvo zahraničních věcí

3.1.3 Hlava státu – jméno a kompetence

Ve funkci hlavy státu, kterým byl v roce 2008 ministr vnitra Pascal Couchepin, je od ledna 2009 ministr financí Hans-Rudolf Merz. Prezident je volen na roční funkční období a je jedním ze sedmi ministrů Spolkové rady (vlády). Z praktického hlediska nemá žádné zvláštní kompetence, i nadále plní funkci ministra rezortu, tzv. přednostu departmentu.

3.2 Zahraniční politika

Nosnou myšlenkou zahraniční politiky Švýcarska je „ochrana švýcarských zájmů v integrujícím se světě“ a princip neutrality. Švýcarsko se snaží zvýšit svůj podíl na zahraniční ekonomické pomoci rozvojovým zemím, vysílat své jednotky do mírových misí a angažovat se v ochraně životního prostředí. Významné bylo rozhodnutí švýcarských občanů, kteří v referendu v březnu 2002 souhlasili se vstupem země do OSN.

Z hlediska integrační perspektivy mají velký význam bilaterální dohody s EU (Bilaterale I), přijaté ve Spolkovém parlamentu v říjnu 1999. Druhý balík bilaterálních dohod (Bilaterale II) byl v parlamentu schválen v roce 2004.

Neúspěšné referendum na začátku vyjednávání o vstupu do EU (4. března 2001) ukázalo, že veřejnost potřebuje důkladnější přípravu. 76,7 % z 55,1 % zúčastněných voličů odmítlo okamžité zahájení vyjednávání o vstupu do EU. Předběžně s členstvím v EU nepočítají.

Hlavní zásady švýcarské zahraniční politiky byly stanovené ve vládní „Zahraničně-politické zprávě 2000“ následovně: zajištění bezpečnosti země, prosazování demokracie a zásad právního státu, zachování životní úrovně, odstraňování sociálních protikladů, ochrana přirozených životních podmínek a ochrana lidských práv, a to i vzhledem k tomu, že Švýcarsko je sídlem mnoha mezinárodních organizací zabývajících se touto problematikou. Princip neutrality v zásadě neztrácí na významu.

Nadále je zvýšená pozornost zahraniční politiky věnovaná vývoji situace na Balkáně. Bern má mimořádný zájem na stabilizaci poměrů v tomto regionu a úsilí mezinárodního společenství od začátku podporuje. Na všech úrovních byla deklarována vůle přijmout velký počet uprchlíků z krizových oblastí, současně však narůstaly obavy z jejich nekontrolovatelného přílivu (uprchlíci z bývalé Jugoslávie v současnosti představují dominantní skupinu nových azylantů s podílem až 10 % z celkového počtu obyvatelstva). Hlavní část opatření vlády je zaměřená na podporu co nejrychlejšího návratu uprchlíků zpět do vlasti. Návrhy na udělení švýcarského občanství této nové skupině švýcarské populace a urychlení její integrace do švýcarské společnosti byly referendem v roce 2004 zamítnuté. Příslušníci švýcarských ozbrojených sil působili v mnoha misích (KFOR, na Středním Východě, v Gruzínsku, v Konžské republice, Etiopii/Eritrei, Koreji, Africe a Tádžikistánu).

3.3 Volby a hlasování

„Svoboda je náročná. Není ani dárek, ani odměna, nýbrž úkol, který musí být stále znovu řešen a vyžaduje denně od každého občana plné nasazení.“

[Spolkový rada Markus Feldmann]

3.3.1 Hlasovací a volební právo

Spolková ústava zaručuje švýcarským občanům právo účastnit se hlasování a voleb. V celošvýcarských záležitostech dostává občan toto právo ihned po svém úředním přihlášení v místě bydliště, zatímco v záležitostech kantonu a obce obdrží volební a hlasovací právo ve většině kantonů, až když zde bydlí již několik měsíců.

Pro využívání hlasovacího a volebního práva musí být na spolkové úrovni splněny následující podmínky:

- švýcarské občanství,
- zletilost (věk od 20 let).

Až do šedesátých let 20. století vlastnili ve Švýcarsku na spolkové úrovni politická práva jen muži. Hlasováním dne 7. února 1971 bylo rozhodnuto, že také ženy mohou hlasovat ve spolkových záležitostech a volit zástupce a zástupkyně do švýcarského parlamentu. Po volbách na podzim roku 1971 obsadilo již 11 žen místa v národní radě a jedna ve stavovské radě. Dnes se podíl žen ve spolkovém shromáždění pohybuje zhruba kolem 10 až 15 %. Ženy mají v politickém životě stále ještě menšinové zastoupení.

Na kantonální úrovni jsou ženy nyní konečně oprávněny hlasovat a volit v celé konfederaci. V roce 1991 bylo zavedeno hlasovací právo žen i v kantonu Appenzell-Innerrhoden, a to donucovací metodou, na základě rozhodnutí spolkového soudu.

Hlasovací volební právo pro cizince nemůže být ve Švýcarsku tak lehce zavedeno, a to ani na úrovni obcí, vzhledem k podíl cizinců v celkovém počtu obyvatelstva (leden 2000: 17,5 %). V procesu přibližování Švýcarska Evropskému společenství by v tomto bodu možná mohlo dojít ke změně.

3.3.2 Postup při volbách a hlasování

Do roku 1919 byl spolkový parlament volen podle většinového (majoritního) systému, a to zajišťovalo přední mocenské postavení svobodomyšlné straně. Od té doby se volby do národní rady uskutečňují podle poměrného (proporčního) systému, který umožňuje,

aby strany ve švýcarských radách byly zastoupeny proporcionálně, tzn. v poměru k síle voličů. Kromě masových stran tak přijdou ke slovu i strany malé.

Jedním z nejdůležitějších úkolů stran je příprava voleb. Pro úřady, které je nutno obsadit, postaví strany své kandidáty, předloží seznamy s jejich jmény a financují předvolební kampaň.

Volební seznamy stran obsahují tolik kandidátů, kolik je volných míst. S ohledem na volby pak každý občan oprávněný volit obdrží ve formě volebních lístků všechny volební seznamy politických stran a jeden prázdný volební lístek navíc. Volič má možnost sestavit buď vlastní volební seznam, nebo se držet předem sestavených kandidátních listin. Dále má možnost některé kandidáty z předložených seznamů škrtnout nebo připsat nové („panašovat“). Chce-li některého kandidáta zvláště podpořit, může dokonce škrtnutím jiného kandidáta svého kandidáta dvakrát potvrdit („kumulovat“).

Při vyhodnocování voleb se vedle počtu lístků sečítají také hlasy pro jednotlivé kandidáty. Kandidáti s největším počtem hlasů jsou zvoleni; členy rady, kteří odcházejí během volebního období, nahrazují původně nezvolení kandidáti, a to podle pořadí dosažených hlasů. Majoritní systém je naproti tomu používán, když je třeba obsadit jen jeden úřad nebo zvolit jen několik kandidátů, jako např. při volbách do vládní rady (= kantonální vlády), do stavovské rady nebo do justičních úřadů. Většina volebních zákonů požaduje v prvním volebním kole absolutní většinu, tzn. polovinu platných hlasů +1. Za podmínky, že dosáhli absolutní většiny, jsou zvoleni kandidáti s největším počtem hlasů. Jestliže žádný kandidát nedosáhne absolutní většiny, je nutné druhé kolo voleb, v němž rozhoduje relativní většina.

4 Neutralita

Neutralita je pojem mezinárodního práva vyjadřující, že stát není členem žádného z válčících bloků a může tedy spolupracovat s oběma. V mezinárodním právu neutralitu upravuje pařížská deklarace z roku 1856, V. a XIII. haagská konvence z roku 1907 (neutralita v pozemní válce a neutralita v námořní válce). Prototypem neutrálního státu je Švýcarsko, jehož permanentní neutralita je mezinárodně uznána.

Švýcarsko je zemí neutrální, což však neznamená, že je zemí neozbrojenou. Vojenská služba je zde povinná a rukují všichni způsobilí muži mladší 42 let. Švýcarští vojáci nevstupují do žádných mezinárodních konfliktů a jedinými muži na „zahraniční misi“ jsou příslušníci slavné Švýcarské gardy, která už 500 let střeží Vatikán.

Svou neutralitu si země dokázala uchovat i v průběhu obou světových válek. Nová zjištění ukazují, že to nebylo jen díky její armádě a politické integritě. Švýcaři se velice těžko smiřují s myšlenkou, že jejich neutralita byla z velké části vykoupena prostřednictvím účtů, na něž plynuly peníze ze židovských fondů zkonfiskovaných nacisty.

Díky neutralitě vystupuje Švýcarsko často jako mediátor. Zastupuje tak i země, které mezi sebou nevedou formální kontakt, a dává své území k dispozici pro ožehavá jednání. Švýcarsko zastupovalo zájmy USA na Kubě a v Íránu. V roce 1985 se v Ženevě konalo první setkání mezi prezidenty Sovětského svazu a USA (Michail Gorbačov a Ronald Reagan). Ve Švýcarsku byly také rozhovory mezi vládami a opozicí, např. Španělska. Ve Švýcarsku má sídlo 200 mezinárodních organizací, jako např. OSN nebo Červený kříž.

5 Členství v mezinárodních organizacích

5.1 OSN

Poté co se po druhé světové válce potvrdilo, že vstup Švýcarska do OSN není v dohledné době reálný, otázka neutrality se dostala opět do popředí. Prostřednictvím solidarity a univerzality se Švýcarsko snažilo ukázat, že v zahraniční politice neprosazuje izolacionistickou politiku.

V létě 1946 vytvořila Spolková rada Švýcarska při generálním konzulátu v New Yorku úřad zajišťující propojení s hlavním sídlem OSN. 5. listopadu 1948 se stal stálou misí a její vedoucí byl u generálního sekretariátu OSN jmenován jako stálý pozorovatel. Na zasedání 18. dubna 1946 bylo rozhodnuto, že budova úřadu v Ženevě bude převedena na OSN.

K obnovení diskuze o vstupu do OSN došlo v šedesátých letech. Spolková rada došla k závěru, že si Švýcarsko může svou neutralitu udržet i jako člen OSN bez formální účasti na Chartě OSN, která nezahrnuje možnost, aby byla uznána neutralita některého z členů.

V referendu 12. června 1994 zamítlo 57% občanů při volební účasti 47% předlohu zákona o „modrých přilbách, tj. o švýcarských jednotkách v misích pro zachování míru. Spolková rada poté rozhodla, že se jednotky budou účastnit mírových misí pouze neozbrojeně.

8. září 1998 vznikla iniciativa lidu pod názvem „Für den Beitritt der Schweiz zur Organisation der Vereinten Nationen (UNO)“ tj. „Pro vstup Švýcarska do OSN“. Díky dosažení potřebného počtu hlasů byla přijata 11. dubna 2000. Švýcarsko ale i nadále zmiňovalo v oficiální korespondenci, že jako člen zůstane zemí neutrální.

Až koncem března 2001 došlo k oficiální návštěvě Švýcarska generálním tajemníkem OSN Kofi Annanem. I v rámci těchto jednání se ukázalo, že vstup Švýcarska není jasná záležitost.

Švýcarsko zastávalo v OSN dlouho pouze roli pozorovatele. Členem OSN se Švýcarsko stalo až 10. září 2002, a to na 57. Valném shromáždění OSN. Vstupu i přesto předcházela bouřlivá diskuze a podmínkou vstupu bylo také referendum ve Švýcarsku, které proběhlo dne 3. března 2002. Pro vstup se vyslovilo 54,6% voličů. Volební účast byla 58,4% voličů. Za hlavní důvod, který Švýcary vedl k odpovědi „ano pro vstup“, by se dal považovat strach z politické izolace. Členy OSN byly tou dobou prakticky všechny státy světa. I přesto, že rozhodnutí

obyvatel bylo jednoznačné, rozhodnutí kantonů už bylo těsnější. Pro vstup se vyslovilo 12 kantonů, proti 11 kantonů. Příloha č. 6 zobrazuje podrobnější výsledky referenda o vstupu Švýcarska do OSN z let 1986 a 2002.

V současné době se Švýcarsko účastní mnoha mírových misí OSN a OBSE.

5.2 NATO

Švýcarsko pokládá NATO za jedinou akceschopnou bezpečnostní a obrannou organizaci v Evropě. Po více než ročním intenzivním jednání se švýcarská vláda rozhodla v říjnu 1996 přistoupit k programu Partnerství pro mír (PřP).

Švýcarsko tuto aktivitu chápe jako logické zapojení se do nové evropské bezpečnostní architektury. Připouští rovněž spolupráci s Koordinační radou NATO, plné členství v Alianci však vylučuje.

Od listopadu 1997 funguje v Bruselu švýcarská mise při NATO. Generální tajemník NATO G. Robertson navštívil Švýcarsko v říjnu 2000 a říjnu 2003. Ve svém individuálním programu má Švýcarsko uvedeno celkem 250 aktivit, jeho priority jsou tradičně orientovány do bezpečnostní politiky, demokratické kontroly ozbrojených sil, humanitárního práva, zdravotnictví a záchranných operací, odminování, informatiky a ochrany před chemickými bojovými látkami. Ve společné zprávě z března 2003 ministerstva zahraničí a obrany oceňují výsledky summitu NATO a EAPC (Euroatlantická rada partnerství) v Praze. Summit vyvolal podle zprávy diskusi o dalším rozvoji EAPC a PřP. Konkrétním výsledkem je rozsáhlý plán boje proti terorismu, na kterém se Švýcarsko rovněž podílí. Švýcarsko se účastní také mise KFOR v Kosovu se svou jednotkou Swisscoy.

5.3 OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OBSE bylo pro Švýcarsko za jeho absence v ostatních důležitých evropských bezpečnostních a ekonomických strukturách dlouho jediným bezpečnostně politickým fórem, kde mělo možnost plné účasti. V roce 1996 Švýcarsko předsedalo OBSE a především zásluhou ministra zahraničí F. Cottiho tak sehrálo, poprvé od druhé světové války, samostatnou aktivní roli na mezinárodní scéně. V současné OBSE vidí Švýcarsko organizaci schopnou překonávat konflikty mezi východem a západem, předcházet a řešit vzniklé krize a konflikty hlavně ve východoevropských státech. V centru pozornosti švýcarských aktivit stojí hlavně lidská

dimenze. Švýcarský zástupce vedl do konce září 2002 ODHIR¹ a země podporuje mnohé projekty v této oblasti. Téměř 50 % švýcarských zahraničních nasazení v oblasti podpory míru je realizováno prostřednictvím OBSE, převážně na Balkánu, v oblasti Kavkazu a v oblasti střední Asie.

5.4 ESVO - Evropské sdružení volného obchodu (EFTA)

Švýcarsko je členem od r. 1960. Po posledním vystoupení některých zemí z ESVO v r. 1995 (Rakousko, Švédsko, Finsko) zůstalo členy jen Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejsko (je členem, ale neratifikovalo dohodu s ESVO). V r. 1972 ESVO uzavřelo dohodu o zóně volného obchodu s ES, v roce 1992 dohodu o Evropském hospodářském prostoru s EU, avšak Švýcarsko, vzhledem na záporný výsledek referenda, se aktivního naplňování dohody nezúčastňuje.

Od 1. 1. 1997 na základě dohody o volném obchodu mezi ESVO, EU a jeho asociovanými zeměmi byla zavedena panevropská kumulace původu zboží - zjednodušující původ zboží a odstraňující bariéry celních preferencí.

5.5 OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Švýcarsko je členem OECD od r. 1961 a klade členství a aktivitám OECD velký význam. Zúčastňuje se pravidelných setkání jednotlivých výborů OECD a realizuje doporučení, poskytovaná sekretariátem OECD pro zlepšení dalšího hospodářského rozvoje země.

5.6 WTO - Mezinárodní obchodní organizace

Členem WTO je Švýcarsko od r. 1995 (předtím členem GATT). V rámci WTO se Švýcarsko zasazuje na odbourání cel a technických překážek v obchodu.

5.7 Rada Evropy

Rada Evropy - hlavním polem aktivity byl problém přetížení Evropského soudního dvora pro lidská práva. Švýcarsko bylo pověřeno vedením komise, která má tento problém řešit. Soudní dvůr vydal jeden nález, ve kterém odmítl stížnost vůči Švýcarsku.

¹ ODHIR (The Office for Democratic Institutions and Human Rights) – specializovaná instituce pro dohled nad volbami, lidskými právy a demokracií ve světě.

Švýcarsko je plnoprávným členem Paktu stability od června 2000. Sleduje dva cíle:

- posilování lidských práv, demokracie a právního státu,
- podpora regionálního hospodářství v Kosovu jak na bilaterální úrovni, tak i v rámci PS.

Jednou ze základních švýcarských priorit v rámci pomoci regionu JVE (program hospodářské stabilizace a obnovy jihovýchodní Evropy) je oblast neinvestiční pomoci.

5.8 Další členství

Od r. 1963 je Švýcarsko členem rady Evropy. Od r. 1992 - Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Švýcarsko je velmi aktivní i v dalších mezinárodních finančních institucích, kterých je členem, jako jsou:

Evropská banka pro obnovu a rozvoj (BERD), Mezinárodní finanční společnost (IFC), Multilaterální agentura pro pojištění investic (MIGA), Africká rozvojová banka (AFDB), Asijská rozvojová banka (ADB), Meziamerická rozvojová banka (IDB), Meziamerická investiční společnost (IIC). Švýcarsko je dále členem desítky mezinárodních agentur a organizací, které ovlivňují hospodářský život země - Světová poštovní unie (UPU) apod.

6 Švýcarsko a jeho vztah k Evropské unii

6.1 Evropské společenství

Myšlenka jednotné Evropy nebyla ve Švýcarsku v prvním desetiletí po válce populární ani mezi politiky, ani u široké veřejnosti. Především založení EHS vyvolalo velké množství hlasů vyjadřujících se skepticky k procesu integrace.

Na začátku 60. let Švýcaři navrhli zahájit jednání o asociačních dohodách, které měly vyústit ve vstup Švýcarska do ES. Jejich snaha však byla ochlazená poté, co prezident de Gaulle v lednu 1963 odmítl britský pokus o vstup do ES. Teprve společné prosazení evropských zájmů v rámci zdlouhavých jednání o celních podmínkách v Kennedyho kole GATT znovu zlepšilo vztahy Švýcarska k EHS. Zákonomárný sbor se dostal pod tlak švýcarských obchodních kruhů, aby se k pojmu neutrality postavil poněkud „flexibilněji“, čímž by se otevřely nové perspektivy hospodářské spolupráce.

Přehodnocení statutu neutrality popohnalo ve Švýcarsku věci kupředu. Jednání o dohodě o volném obchodu mezi ESVO, jehož předním členem bylo Švýcarsko, a ES byla uzavřena v roce 1972. V pořádaném referendu dosáhla ve Švýcarsku volební účast 52,9 %, pro bylo 72,5 %, proti 27,5 % voličů.

6.2 Evropský hospodářský prostor

V polovině 80. let 20. století se v Evropě začala měnit politická a hospodářská situace. V západní Evropě byl roku 1985 uveden v platnost projekt vnitřního trhu a v návaznosti na něm Jednotný evropský akt¹, který byl první revizí Římských smluv a jehož cílem bylo uvést společenství do souladu s potřebami 90. let a přetvořit je na jedinou obrovskou ekonomickou jednotku – skutečný vnitřní trh bez hranic s 350 mil. obyvatel umožňující na území všech států ES volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob. Hospodářská a politická spolupráce tím dostala nový náboj. Ze západní Evropy vyrostl třetí nejsilnější ekonomický blok světa a státy ESVO, včetně Švýcarska se začaly obávat, že budou utištěny mezi třemi ekonomickými obry, tj. Severní Ameriku, Japonsko a ES. To následně odstartovalo diskusi o budoucí roli Švýcarska v nové Evropě, které se nakonec přiklonilo ke své původní identitě.

¹ Podepsán 17. února 1986 v Lucemburku a 28. února 1986 v Haagu, vstoupil v platnost 1. července 1987.

Ředitel spolkového úřadu pro zahraniční politiku shrnul argumenty, které mluvily proti vstupu do ES:

1. zmenšení pravomocí parlamentu,
2. omezení přímé demokracie,
3. zmenšení pravomocí spolkového soudu,
4. omezení federalismu,
5. konec autonomní zemědělské politiky,
6. volný pohyb osob všech příslušníků zemí ES,
7. pozbytí práva samostatně uzavírat mezinárodní smlouvy,
8. relativizace politiky neutrality.

S rokem 1989 vstoupily vztahy mezi ES a ESVO do nové fáze, která vedla k jednání o EHP. Státy ESVO a Švýcarsko především viděly v myšlence evropského hospodářského prostoru způsob, který by umožňoval podílet se na evropském vnitřním trhu bez nutnosti stát se členem EHS. Se změnami ve východní Evropě po roce 1989, koncem studené války a zánikem Sovětského svazu, pozbyla neutralita svého významu a tím s konečnou platností padla i překážka vstupu do ES pro některé státy ESVO. Žádosti o vstup podaly tyto státy:

- Rakousko (červenec 1990),
- Švédsko (červenec 1991),
- Finsko (únor 1992),
- Norsko (listopad 1992).

Také Švýcarsko prohlásilo, že vstup do ES pokládá za nový cíl své integrační politiky, a v květnu 1992 také o vstup oficiálně požádalo. Prvním krokem k realizaci nového integračního cíle, jímž byl vstup do ES, byla pro Švýcarsko účast v EHP.

Vstup do ES na podzim roku 1990 byl pro širokou švýcarskou veřejnost nemyslitelný a reálná šance, že jej referendum odhlasuje, byla mizivá. Přesto se spolková rada rozhodla spojit schválení smlouvy o EHP s žádostí o vstup do ES. Referendu předcházela silná mediální kampaň proti vstupu do ES a EHP, kterou rozpoutaly pravicové strany s cílem zachovat výjimečnost Švýcarska. Mimořádnou volební účastí 78,3 % byla smlouva o EHP dne 6. prosince 1992 v referendu odmítnuta (příloha č. 5). Smlouvu odmítly zejména menší kantony a dále kantony německy mluvící. Pro přijetí se vyslovily zejména frankofonní kantony.

Výsledek hlasování vyvolal značnou nevoli frankofonních Švýcarů, kteří se cítili být svými německými krajany zrazeni. To pouze ozřejmilo fakt, že země je vnitropoliticky rozdělena.

6.3 Současné vztahy s EU

Švýcarsko zůstalo členem Rady Evropy, tj. organizace, která byla zakládána jako alternativa k EU, avšak postupem času se specializovala na otázky lidských práv. Švýcarsko bylo také nadále členem Evropského společenství volného obchodu. Toto seskupení je na rozdíl od EU orientované čistě ekonomicky. Přestup Finska, Rakouska a Švédska do EU v roce 1995 však této organizaci ubral na důležitosti a váze a ESVO se stala pouze okrajovou organizací. Jejními členy jsou nyní v podstatě pouze státy, které z rozličných důvodů buď nechtějí nebo nemohou být členy EU. Vedle Švýcarska se toto týká především Norska.

Politici představitelé Švýcarska udržují s členskými zeměmi EU pravidelný kontakt. Význam EU pro život země dokumentuje i skutečnost, že Švýcarsko má zvláštní komisi v Bruselu. Vstup země do EU je předmětem politických diskusí. Na prvním zasedání nově zvolené Spolkové rady v lednu 2004 však rada veřejně prohlásila, že po celé funkční období (2003–2007) nebude tato otázka na pořadu jednání. Mapa současných států Evropské unie je uvedena v příloze č. 9.

6.3.1 Bilaterální vztahy s EU

Vzhledem ke značnému nebezpečí marginalizace významu Švýcarska se pokoušela švýcarská vláda dosáhnout napojení na evropský vnitřní trh. To se dělo prostřednictvím uzavírání bilaterálních smluv, při kterých ovšem EU upřednostňovala jednání o ucelených a komplexních opatřeních. Nakonec však byl i v těch nejspornějších otázkách dosažen konsenzus a dlouhé jednání vyústilo ve schválení dvou komplexních dvoustranných smluv Bilaterale I a Bilaterale II.

Bilaterální smlouvy I

Jako doplnění smlouvy o volném obchodu z roku 1972, která se zabývala pouze průmyslovými výrobky, slouží balíček smluv Bilaterale I.

Smlouvy se týkají následujících sektorů:

1. volný pohyb osob,
2. technické obchodní překážky,
3. zásobování,
4. zemědělství,

5. silniční doprava,
6. letecká doprava,
7. věda a výzkum.

Smlouvy byly podepsány v Lucemburku dne 21. června 1999. Dne 21. května 2000 byly schváleny i v referendu 67,2 % hlasy a v platnost vstoupily 1. června 2002. Představují smluvní základ, který švýcarským podnikatelům dovolí podnikat na evropském vnitřním trhu i v dalších hospodářských sektorech, a to za prakticky stejných podmínek jako jejich konkurenti ze zemí EU.

Bilaterální smlouvy II

Bilaterale II pokrývají doplňkové hospodářské zájmy a rozšiřují spolupráci na další obory jako:

1. policejní a justiční spolupráce, azylová politika, migrace (Schengen/Dublin),
2. zdanění úroků,
3. hospodářská kriminalita,
4. zpracované zemědělské suroviny,
5. životní prostředí,
6. statistika,
7. média,
8. vzdělání, odborné vzdělání, mládež,
9. důchodová politika.

Jednání probíhala od 17. června 2002 do 26. října 2004, kdy byly smlouvy v Lucemburku podepsány. Všechny smlouvy byly ve švýcarské národní radě jasnou většinou schváleny. V referendu z 5. června 2005 se 54,6 % občanů vyslovilo pro přijetí. Jednotlivé dohody vstupovaly v platnost postupně. Od 30. 3. 2005 do 1. 1. 2007 vstoupily v platnost všechny dílčí smlouvy kromě Schengensko-Dublinské smlouvy a smlouvy hospodářské kriminalitě.

6.3.2 Schengenský prostor

Schengen je nejčastěji používán jako zkrácené označení tzv. schengenského prostoru, tj. území států, na jejichž společných hranicích nejsou vykonávány hraniční kontroly a které chybějící hraniční kontroly vyvažují komplexně pojatým systémem opatření v mnoha oblastech. Zrušení hraničních kontrol přispívá k rozvoji příhraničních regionů, turismu a zlepšování infrastruktury.

Dohody ze Schengenu a Dublinu byly ve Švýcarsku schváleny v referendu v červnu 2005. Protokol k dohodě Schengen/Dublin byl ratifikován a rozhodnutí o rozšíření Schengenu o Švýcarsko přijali ministři vnitra na zasedání Rady pro justici a vnitra dne 27. listopadu 2008. Následně 5. listopadu bylo rozhodnutí publikováno v Úředním věstníku EU, čímž vstoupilo v platnost. Počet schengenských států se tak zvýšil ze současných 24 na 25 států a z mapy Schengenu tak zmizel dosud bílý ostrůvek uprostřed Evropy vyznačující švýcarské území. Mapa schengenského prostoru k 1. lednu 2009 je uvedena v příloze č. 10.

Dne 12. prosince 2008 se schengenský prostor rozšířil o nový stát – Švýcarskou konfederaci. Od tohoto dne je možné překračovat švýcarské pozemní hranice bez hraničních kontrol. Kontroly jako takové však z hranic zcela nezmizí. Důvodem je fakt, že Švýcarsko není součástí celní unie EU a proto bude i nadále provádět celní kontroly zboží na svých hranicích. Ze stejného důvodu bude beze změny ponechána také stávající infrastruktura na hraničních přechodech.

7 Ekonomická charakteristika země

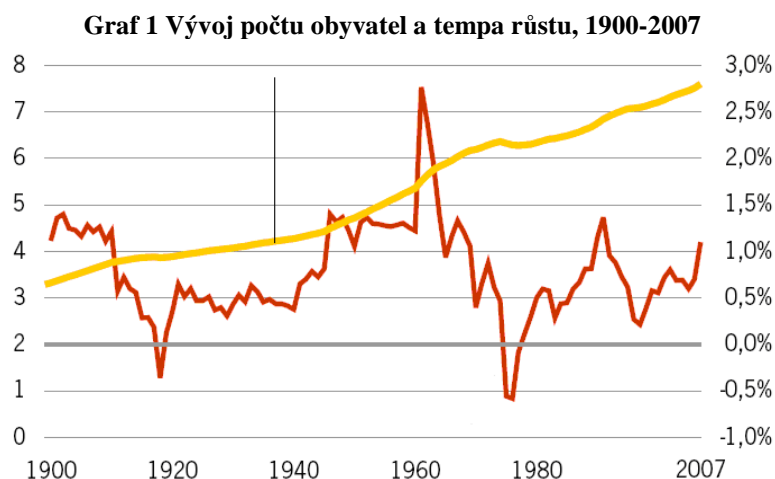
Jestliže je Švýcarsko dnes podle hrubého domácího produktu jednou z nejbohatších zemí světa, rozhodně to není, jak je občas zmiňováno, kvůli penězům soustředěným zde ze všech pěti světadílů. K atraktivitě švýcarského finančnictví přispívají zejména stabilní politické poměry. Také platí, že jedním z hlavních zdrojů deviz švýcarského hospodářství je sektor služeb, zejména pak bankovníctví, pojišťovnictví a cestovní ruch.

Švýcarsko nedisponuje cennými přírodními zdroji a další jeho nevýhodou je vnitrozemská poloha. Zpracování dovážených surovin ve kvalitní finální výrobky však s sebou přináší silnou závislost na exportu. Švýcarské hospodářství se opírá o vysoce kvalifikovanou pracovní sílu. Ve výzkumu a vývoji zde pracuje procentuálně více lidí, než je tomu v jiných průmyslových zemích.

7.1 Vývoj počtu obyvatel

Růst počtu obyvatel je závislý na dvou faktorech:

- přirozený přírůstek – udává rozdíl mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých ve sledované populaci během určeného období,
- čistá migrace (saldo migrace) – rozdíl mezi počtem přistěhovalých osob a počtem vystěhovalých osob v rámci územní jednotky a období, zpravidla kalendářní rok.

Pozn.: Tempo růstu HDP uvedeno v b.c.

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2009, str. 415.

Od počátku 20. století se počet obyvatel téměř zdvojnásobil – z 3,3 mil. obyvatel (1900) na 7,6 mil. obyvatel (2007). Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v letech 1950-1970, v tomto období míra ročního přírůstu obyvatel dosáhla v průměru 1,4 %. Ke zcela výjimečné situaci

ve vývoji počtu švýcarské populace došlo v roce 1975, kdy výrazně poklesl počet obyvatel a to až o 0,6 % vůči předchozímu roku 1974. Jako důvody jsou uváděny: omezení imigrace zahraničních pracovníků a ekonomická krize, která byla nejhlubší v historii Švýcarska, jak je možné vidět i z grafu č. 1. Počátek 90. let byl ve znamení rostoucího počtu obyvatel, v období 1995-2006 ale opět spadla míra přirozeného přírůstu až k 0,6 %. V roce 2007 se však zvýšil počet obyvatel o 1,1 %; celkově žilo ve Švýcarsku ke konci roku 2007: 7 593 494 obyvatel.

7.2 Hrubý domácí produkt a jeho komponenty

Hrubý domácí produkt (HDP) je celková peněžní hodnota finální produkce, vyprodukovaná na území daného státu za určité období, domácími a zahraničními výrobci; započítává se pouze hodnota konečné produkce. Udává se buď v tržních cenách, pak mluvíme o nominálních HDP, nebo ve stálých cenách, a pak se jedná o reálný HDP¹.

Z grafů uvedených v příloze č. 8 je patrný široce známý fakt o růstu výkonnosti švýcarského hospodářství v 80. letech, kdy došlo k velmi strmému růstu HDP. Ve srovnání s ostatními zeměmi OECD, Evropskou unií a se třemi sousedními zeměmi (Rakousko, Francie a Itálie) ve Švýcarsku poklesl růst HDP velmi výrazně, v roce 1991 až o 4,6 %². S menšími odchylkami to tak zůstává až do roku 1997: 2,1%, na rozdíl od ostatních zemí, v nichž došlo k poklesu pouze v průběhu let 1992-1993. Tyto země se však více či méně s danou situací vyrovnaly a růst jejich HDP pokračoval ve stejném tempu jako předtím. Situaci ekonomického růstu v mezinárodním porovnání v letech 1970-1998 ilustruje příloha č. 9.

Po prudkém růstu v roce 2000: 3,6 %, v následujících letech 2001-2003 růst HDP nečekaně klesl, a to až o 2,4 %. Zhoršení situace na finančních trzích vedlo k výraznějšímu, naštěstí však krátkodobému poklesu. S oživením rostoucí poptávky v následujících dvou letech se začal zrychlovat i růst HDP, který byl pro rok 2004: 2,5 %. Tento růst měl však svůj původ také ve stále se zvyšujícím exportu, tedy celkovém růstu obchodní bilance, jež dosáhla v tomto roce rekordní úrovně 9 312 mil. CHF. I v roce 2005 pokračoval dosavadní trend růstu HDP, který byl podpořen hlavně pokračující silnou domácí poptávkou, především v oblasti investic. Ve znamení druhého nejvyššího růstu od roku 1990 byl rok 2006. Švýcarská ekonomika dosáhla v tomto roce mimořádného růstu 3,4 %. Stejně jako v následujícím roce

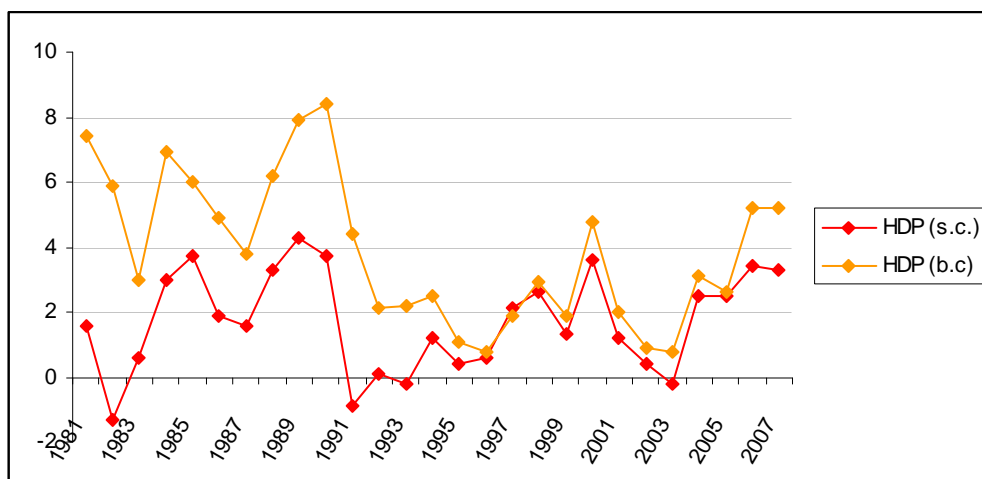
¹ Liška V. a kol. (2004). Makroekonomie. Professional Publishing, s. 181.

² V této části práce je hodnocen vývoj reálného HDP, tedy ve s.c.

2007: 3,3 % mají na těchto výsledcích největší podíl exportně orientované společnosti, finanční instituce a dozajista i stále rostoucí domácí poptávka. Otázkou však zůstává, zda bude tato situace pokračovat i s nástupem celosvětové ekonomické krize, neboť podle prvních odhadů bude Švýcarsko čelit nejhorší recesi za posledních 30 let.

Následující graf č. 2 porovnává roční růst reálného a nominálního HDP. Tyto dvě proměnné je nutno přesně odlišovat, protože se mohou vyvíjet velmi rozdílně (tento rozdíl bude tím výraznější, čím vyšší je v dané ekonomice míra inflace). I v našem případě se potvrzuje vyšší míra inflace na přelomu 80. a 90. let, kdy např. v roce 1991 dosahovala 5,9 %. Zatímco nominální HDP měří hodnotu výstupu ekonomiky v cenách období, kdy byl daný výstup vytvořen, tak reálný HDP měří výstup daného období v cenách zvoleného základního roku.¹ Toto odlišení umožňuje sledovat reálné změny objemu produkce, které nejsou ovlivněny cenovými změnami.

Graf 2 Vývoj reálného a nominálního HDP, Švýcarsko, 1981-2007 (v %)

Pramen: Bruttoinlandprodukt nach Verwendungsarten, Statistisches Lexikon der Schweiz Federal Statistical Office, Neuchâtel 2009.

Pokud přizpůsobíme hodnotu výstupu velikosti populace dané ekonomiky, získáme údaj o HDP na hlavu. Při tomto řazení produktu na hlavu, zaujímají první místa malé rozvinuté ekonomiky, jak se můžeme přesvědčit v tabulce č. 1. S tříprocentním růstem hrubého domácího produktu (HDP) zaznamenalo Švýcarsko v roce 2006 nejdynamičtější hospodářský vývoj od počátku roku 2000. Jak nám ilustruje tabulka č. 1 v hodnocení Mezinárodního

¹ Kadeřábková, A. (2001). Úvod do ekonomické analýzy. Praha, VŠE, s. 15.

měnového fondu (IMF) za rok 2007, zaujímá Švýcarsko v ukazateli HDP per capita ve srovnání se 181 zeměmi celého světa 8. místo.

Tabulka 1 HDP na 1 obyv. ve světě, 2007 (v USD, v paritě kupní síly)

Pořadí	Země	HDP – per capita	Počet obyvatel (v tis.)
1	Katar	86 669,622	836
2	Lucembursko	81 730,292	480
3	Norsko	55 198,975*	4 709
4	Singapur	51 649,245*	4 589
5	Brunei	50 595,716*	389
6	Spojené státy americké	47 025,302	301 621
7	Hong Kong	44 412,967	6 926
8	Švýcarsko	42 840,578*	7 593
9	Irsko	42 779,921	4 366
10	Kuwait	40 943,252*	2 663
11	Nizozemsko	40 433,905	16 381
12	Island	39 664,884	311

Pozn.: * údaje z roku 2006.

Počty obyvatel jsou čerpány ze statistik z roku 2007.

Pramen: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, říjen 2008.
World Development Indicators database, World Bank, září 2008.

Ve statistice IMF, která zohledňuje rozdíly v životních nákladech srovnávaných zemí a která užívá vyjádření HDP v poměru ke kupní síle se Švýcarsko tedy nachází na místě osmém. Hrubý domácí produkt v přepočtu na jednoho obyvatele v paritě kupní síly (Purchasing Power Parities, PPPs) patří k nejvyšším v Evropě. PPPs jsou vlastně kurzy, které vyjadřují kupní sílu různých měn tím, že eliminují odlišnosti cenových úrovní mezi zeměmi¹.

Strukturu HDP dle odvětví, která se na jeho tvorbě podílejí, znázorňuje tabulka č. 2. Lze konstatovat, že struktura je podobná jako ve většině vyspělých zemích, tedy převažují služby nad průmyslovou výrobou a primárním sektorem. Podrobnější struktura národního hospodářství je uvedena v kapitole 7.2.3.

Tabulka 2 Struktura HDP dle druhu ekonomické aktivity, 2004, v %

Sektor	Švýcarsko	USA	Česká Republika	EU
Zemědělství	3,0	1,0	3,0	2,0
Průmysl	25,0	22,0	38,0	27,0
Služby	72,0	77,0	59,0	71,0

Pramen: World Development Indicators, The World Bank Group, 2006

¹ Kadeřábková, A. (2001). Úvod do ekonomické analýzy. Praha, VŠE, s. 20.

Navzdory k nedostatku orné půdy, která tvoří pouze 10 % rozlohy země se zemědělství se podílí na HDP Švýcarska 3 %. Největší část HDP je vytvořena v sekundárním a terciárním sektoru (25,0 %, resp. 72,0 % HDP). V sekundárním sektoru dominuje strojírenství, dále hodinářství, chemický a potravinářský průmysl. V terciárním sektoru je dominantní obchod, zdravotnictví, vzdělání, bankovníctví a pojišťovnictví, ale také cestovní ruch díky centrální poloze v Evropě a jedinečné přírodě.

7.2.1 Hospodářský růst

Změna HDP (nebo HDP na hlavu) mezi dvěma obdobími je růst HDP (může být kladný, nulový, záporný). Růst je obvykle vyjadřován za krátká období (čtvrtletí, rok) nebo za období delší, kdy se často setkáváme s vyjádřením v podobě průměrných ročních temp růstu. Následuje ilustrace průměrného růstu reálného HDP ve vybraných evropských zemích, tabulka č. 3.

Reálný HDP rostl v období 1985 – 2006 v průměru o 1,5 %. Tato hodnota patří v rámci vyspělých států EU (bez postkomunistických zemí), k nižším.

Tabulka 3 Průměrný růst reálného HDP ve vybraných zemích, 1985-2006, v %

Země	Růst HDP
Španělsko	2,9
Nizozemsko	2,7
Velká Británie	2,6
Francie	2,2
Švédsko	2,0
Rakousko	1,9
Itálie	1,7
Švýcarsko	1,5
Německo	1,4

Pramen: Statistical Data on Switzerland 2009, Neuchâtel, str. 24 - 25.

Hrubý domácí produkt (ve s.c.) Švýcarska během 90. let nezaznamenal žádný výrazný růst, až koncem 20. století, v roce 2000 vzrostl hrubý domácí produkt o 3,6 %. V následujícím roce 2001 to už bylo ale pouze 1,2 %, a to zejména v důsledku celkového zpomalení ekonomického růstu v zemích OECD. Klesající tendence pokračovala až do roku 2003, kdy došlo k výraznému poklesu až na -0,2 %. V následujících letech 2004-2007 se růst stupňoval a v roce 2007 dosáhl hodnoty 3,3 %.

7.2.2 Spotřeba a investice

Spotřebou rozumíme souhrn výdajů domácností za finální statky a služby (ať už krátkodobého nebo dlouhodobého charakteru), zatímco investicemi rozumíme statky, které se používají pro další výrobu (např. stroje, zařízení, budovy či zásoby).¹

Spotřeba

Ve všech ekonomikách světa je spotřeba největší položkou hrubého domácího produktu a v posledních desetiletích se její podíl na celkovém produktu pohybuje okolo dvou třetin. Mezi nejvýznamnější složky spotřeby domácností patří bydlení, potraviny, doprava a zdravotní péče.

Stejně jako celková produkce začala v 90. letech ve Švýcarsku klesat i domácí poptávka. Ta je ve velké míře určována výdaji domácností, jejichž podíl odpovídá cca 61 %. V období 1990 – 2003 došlo ke změně struktury soukromé spotřeby, kdy se snížila poptávka po potravinách a naopak stoupla poptávka po ubytovacích zařízeních a zdravotních službách. Podíl spotřeby potravin na celkových výdajích domácností klesá od roku 1950, kdy dosahoval 30 %, do roku 2006, kdy se dostal pod 7,4 %. Následuje tabulka č. 4, která ukazuje vývoj spotřeby.

Tabulka 4 Tempa růstu spotřeby ve Švýcarsku, 1990-2007, v %, (v běžných cenách)

Rok	Spotřeba celkem	Soukromá spotřeba	Vládní spotřeba
1990	7,4	6,9	10,0
1991	7,7	7,3	9,6
1992	4,5	4,3	5,7
1993	1,9	2,2	0,6
1994	1,4	1,4	1,5
1995	1,9	2,1	1,1
1996	2,3	2,4	2,0
1997	1,8	2,3	-0,5
1998	1,7	2,1	-0,4
1999	2,3	2,7	0,6
2000	3,4	3,2	4,1
2001	3,4	2,9	6,2
2002	1,2	0,9	2,3
2003	1,5	1,3	2,7
2004	2,3	2,4	1,5
2005	2,3	2,3	2,2
2006	2,5	2,9	0,7
2007	2,9	3,3	1,0

Pramen: Bruttoinlandprodukt nach Verwendungsarten, 2006, Statistisches Lexikon der Schweiz, Federal Statistical Office, Neuchâtel 2009.

¹ Liška V. a kol. (2004). Makroekonomie. Professional Publishing, s. 152.

Investice

Na rozdíl od spotřeby, která podle poznatků vykazuje poměrně stabilní chování závislé primárně na disponibilním příjmu domácností, chování investic podléhá složitějším zákonitostem, a proto investice vykazují mnohem prudší změny ve své úrovni než spotřeba, jak tomu ostatně je i v tabulce č. 5.

Tabulka 5 Vývoj investic ve Švýcarsku, 1991-2006, v % (v běžných cenách)

Rok	Celkové investice meziroční změna (v %)	Stavební investice		Zbrojní investice	
		meziroční změna (v %)	podíl na HDP (v %)	meziroční změna (v %)	podíl na HDP (v %)
1991	0,1	-1,9	14,4	2,0	13,3
1992	-8,8	-3,5	12,1	-13,7	12,5
1993	-4,2	-4,0	11,3	-4,5	11,8
1994	4,1	7,0	11,2	1,1	12,3
1995	0,4	-3,4	11,4	4,6	11,7
1996	-4,3	-9,0	11,5	0,5	10,6
1997	-0,6	-4,5	11,7	3,1	9,9
1998	5,6	0,6	12,5	9,8	9,7
1999	2,3	-1,4	12,9	5,3	9,4
2000	6,7	7,2	13,1	6,3	9,6
2001	-1,5	-0,1	12,5	-2,5	9,4
2002	-1,7	1,0	11,9	-3,7	9,4
2003	-3,0	0,3	11,1	-5,6	9,4
2004	4,6	5,4	11,2	3,9	9,6
2005	4,5	5,8	11,3	3,4	9,9
2006	6,2	1,6	11,9	10,3	9,6

Pramen: Bruttoanlageninvestitionen nach institutionellen Sektoren, Statistisches Lexikon der Schweiz, Federal Statistical Office, Neuchâtel 2009.

V 90. letech se investice vyvíjely nerovnoměrně. Jediným odvětvím, které zaznamenalo růstu, především pak v první polovině 90. let, byl zbrojní průmysl. Oproti tomu investice do stavebnictví citelně oslabily. Stavebnictví začalo profitovat až z investičních projektů na počátku 21. století, jakými byly například výstavby železničních tunelů St. Gotthard a Lötschberg. V současné době dochází k velkému přílivu peněz do oblasti zbrojení. Což je jev typický pro mnoho dalších evropských zemí. V tabulce je dále uveden procentní podíl stavebních a zbrojních investic na HDP.

7.2.3 Struktura národního hospodářství

7.2.3.1 Primární sektor

Součástí primárního sektoru je zemědělství, těžba přírodních zdrojů, lesnictví a rybolov.¹

Švýcarské zemědělství se vyznačuje vysokou úrovní a intenzitou jak rostlinné, tak i živočišné výroby, která plně využívá poznatků z vědy i techniky. Zemědělství se podílí celkově na HDP 3,8 %. Ačkoliv před a ještě během druhé světové války pracovalo v tomto odvětví kolem 25 % populace, dnes se míra zaměstnanosti pohybuje mezi 3 – 5 %. V roce 2006 pracovala v oblasti zemědělství zhruba 176 700 lidí. K významnému poklesu došlo také v počtu zemědělských podniků mezi lety 1986 a 2006, kdy se počet snížil o 35,7 %. Současně se však průměrná velikost jednoho zemědělského podniku zvýšila až o 50 %. Celkově zemědělská půda tvoří asi ¼ rozlohy země, tj. asi 1 065 000 ha.

Tabulka 6 Rozložení zemědělské produkce, 2006

	%	mld. CHF
Rostlinná výroba	41,4	4,13
<i>Zelenina a zahradnictví</i>	12,6	1,26
<i>Rostlinná krmiva</i>	10,4	1,03
<i>Ovoce a vinná réva</i>	9,4	0,94
<i>Obiloviny</i>	4,4	0,44
<i>Ostatní</i>	4,6	0,46
Živočišná výroba	49,2	4,91
<i>Mléko</i>	23,1	2,31
<i>Skot</i>	12,2	1,22
<i>Prasata</i>	9,6	0,96
<i>Ostatní</i>	4,3	0,42
Zemědělské služby	6,3	0,62
Vedlejší nezemědělské služby	3,1	0,31
Celkem	100	9,98

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 172.

Zemědělská produkce je téměř rovnoměrně rozložena, mírně však převažuje živočišná výroba nad rostlinou, která se na celkové produkci podílí 41,4 %, resp. 49,2 %. Nezanedbatelnou roli mají i zemědělské služby s 6,3 %.

Snahou zemědělské politiky je zabezpečit maximální soběstačnost, zachovat zároveň výrobní funkčnost zemědělských podniků a zabezpečit vysoce kvalitní potraviny pro obyvatelstvo.

¹ Tetřevová L. (2003). Veřejná ekonomie – úvod do problému. Univerzita Pardubice, s. 14.

Navzdory tomu patří Švýcarsko k významným dovozcům zemědělských výrobků. Na tento jev má pak vliv především povrch, tj. hornaté prostředí a nedostatek orné půdy.

7.2.3.2 Sekundární sektor

Součástí sekundárního sektoru je zpracovatelský průmysl a stavebnictví. Jedná se tedy o ta odvětví, která zpracovávají přírodní suroviny a vyrábějí a zpracovávají umělé zdroje.¹

K hlavním průmyslovým odvětvím patří strojírenství, chemie, metalurgie, průmysl farmaceutický, kovoprůmysl, průmysl hodinářský, potravinářský a textilní. Podrobnější struktura sekundárního sektoru hospodářství je uvedena v tabulce č. 7. Švýcarský průmysl je založen na dovozu surovin, jejich efektivním zpracováním a vývozu, ve kterém je obsaženo vysoké zhodnocení práce.

Tabulka 7 Podíl vybraných odvětví sekundárního sektoru na HDP, 2006, (v %)

Odvětví	Podíl na HDP
Stavebnictví	12,3
Strojírenství	3,7
Chemický, farmaceutický průmysl a biotechnologie	3,7
Elektrotechnický a optický průmysl	3,5
Hutnictví a metalurgie	2,3
Potravinářský průmysl	2,3
Papírenský a polygrafický	1,8
Hodinářský průmysl	1,5
Textilní a oděvní průmysl	0,7
Koždělný a obuvnický průmysl	0,7

Pramen: Souhrnná teritoriální informace Švýcarsko - 2. 6. 2008, Bern: Zastupitelský úřad ČR, s. 21-25.

Švýcarsko patří k bohatým průmyslovým zemím, což je dáno zejména pílí a vynalézavostí obyvatel, jejichž průměrná pracovní doba činí více než čtyřicet hodin týdně.

Švýcarská vytrvalost a profesionalita způsobily, že nápis „Swiss made“ je spojen se zárukou kvality švýcarských bank, hodinek nebo čokolády. Švýcarský průmysl je založen na dovozu surovin, jejich efektivním zpracování a vývozu, ve kterém je obsaženo vysoké zhodnocení práce. Pro Švýcarsko mají význam ruce a mozky jeho obyvatel, které představují jádro intenzivní a efektivní účasti na mezinárodní dělbě práce.

Z průmyslových odvětví se v roce 2006 zvláště dařilo exportně orientovaným sektorům. Největších obrátů dosahovaly farmaceutický, chemický, elektrotechnický a metalurgický

¹ Tetřevová L. (2003). Veřejná ekonomie – úvod do problému. Univerzita Pardubice, s. 14.

průmysl. Rovněž hodinářský průmysl a výroba šperků si udržely dlouholeté pozice, přičemž největší nárůst zaznamenal vývoz luxusního zboží. Průmyslová výroba profitovala během roku 2006 z dobré hospodářské situace a zaznamenala nárůst o 0,6 %; v roce 2006 se na HDP podílel 23,7 %. Podniky působící na domácím trhu dosahovaly stejných výsledků jako exportně orientované firmy.

Chemický průmysl a farmaceutický průmysl

První chemickou továrnu ve Švýcarsku založil v roce 1804 Daniel Frey v Aarau. Toto odvětví, jedno z nejdůležitějších ve švýcarské ekonomice, se začalo výrazněji rozvíjet o pouhých 50 let později.

Pověst výsadního postavení ve švýcarském hospodářství si zachoval i v roce 2006 chemický a farmaceutický průmysl a potvrdil svoji dobrou konkurenční schopnost. Vysoké finanční částky vložené do investic v nedávné minulosti si nyní efektivně vracejí a zajišťují tomuto odvětví vysokou produktivitu práce. Farmacie patří mezi světovou špičku. K této úrovni se dynamicky dostává i oblast biotechnologií, zejména pak rychle se rozvíjející firmy ve frankofonní části Švýcarska.

Až 90 % chemické výroby ve Švýcarsku je určeno na export a výrobní firmy měly možnost profitovat z čilé globální konjunktury a nízké kurzu CHF vůči Euro. Výrobci farmaceutik profitovali i v roce 2005 z tradičních farmaceutických výrobků, avšak i z neustále se zvyšující poptávky po generických lécích. V roce 2005 sice opět poněkud stagnovaly dodávky na domácí trh, zvýšily se však objednávky ze zahraničí, což se projevilo meziročním nárůstem 11,4 % (v roce 2004 meziroční růst představoval 11,2 %).

V roce 2005 se chemický průmysl podíl na HDP 3,7 %, na celkové zaměstnanosti 1,6 % a na celkovém exportu země 12 %. Centrem chemického průmyslu je Basilej. Mezi největší firmy v této oblasti patří Novartis, Roche-Gruppe, Clariant, Plüss Staufer a Lonza.

Strojírenství

Švýcarské firmy patří k žádaným dodavatelům jak na evropském, tak i zámořském trhu. Odvětví vyrábí celou řadu výrobků od objemných kusů pro energetiku a dopravu až po přesné strojírenství. V posledních letech sehrává v oblasti švýcarského strojírenství pozitivní roli i výroba automobilových komponentů. Tradičními odbytišti i přes celosvětové snížení výroby o 5 % a pokles odbytu nových automobilů zůstaly Německo (31 % exportu), USA (15 %)

a Francie (9%). Tomu odpovídá i podíl 3,7 % zaměstnanců v automobilovém průmyslu na celkovém počtu pracujících ve strojírenství.

Strojírenství se v roce 2006 na celkovém HDP země podílelo 3,7 % a na zaměstnanosti 3,1 %. Mezi největší strojírenská centra ve Švýcarsku se dozajista mohou řadit Curych, Winterthur nebo Baden. Největšími strojírenskými firmami působícími na švýcarském trhu jsou ABB, Sulzer, Schindler, Liebherr, Oerlikon-Bühle a Georg Fischer.

Hodinářství

Hodinářský průmysl patří ve Švýcarsku ke klíčovým odvětvím. Jeho tradice se zrodila již na konci 17. století. Švýcarští hodináři se zaměřují na výrobu těch nejkomplicovanějších mechanismů. Hodinky mohou být vybavené věčným kalendářem, který ukazuje den, měsíc, rok a fáze měsíce – a to všechno je mechanicky naprogramované na 122 let dopředu, včetně přestupných let.

Hodinářský průmysl je jedním z hlavních klíčových odvětví. Na HDP se v roce 2005 podílel 1,5 % a zaměstnával 0,9 % práceschopného obyvatelstva. Na export připadalo v témže roce 95 % vlastní produkce, což z hodinářství dělá čtvrté nejvýznamnější exportní odvětví.

Převažující část produkce se v průběhu roku 2005 exportovala opět do dolarových oblastí (největšími odběrateli jsou USA a Hong Kong). Pokles exportu hodinek, až o 8 %, však pokračoval do sousedních zemí Německa a Itálie. Naproti tomu se zvýšil téměř dvojnásobně vývoz hodinek do Číny a Ruska. Mechanické hodinky tvořily podle informací Švýcarského hodinářského svazu 2,3% produkce, analogové hodinky 94,3% a digitální hodinky 0,3 % produkce. Již po dva roky přetrvává zájem o hodinky v dražším segmentu. Odběrateli jsou nejen zákazníci ze Saudské Arábie a Singapuru, ale i zámožná klientela z USA a Ruska. Pro odbyt hodinek jsou strategické tři země, na něž připadá 40 % exportu – USA, Japonsko a Hongkong, odkud ale zboží putuje do kontinentální Číny a na další trhy. V tomto odvětví je v současné době zaměstnáno okolo 40 tisíc vysoce kvalifikovaných lidí. Z valné části setrvává ve francouzsky mluvící části, především v oblasti Jury, v městech Le Locle, Biel, Neuchâtel, Solothurn, Granges a La Chaux-de-Fonds. Breitling, Tissot, TAG Heuer, Swatch, Rolex či Raymond Weil, u těchto firem lze najít to nejlepší, co si lze pod pojmem hodinky představit.

I v následujících letech očekává Švýcarská hodinářská asociace jednak pokračování příznivého trendu zejména ve výrobě a exportu hodinek ve vyšším cenovém segmentu,

optimistické prognózy ale zaznívají i ve vztahu k sortimentu hodinek pro širší a nenáročnou zákaznickou klientelu.

Textilní průmysl

Toto odvětví se podílelo v roce 2006 na celkovém HDP 0,7 %, na nezaměstnanosti 0,7 % a na exportu 11 %. Vybíjí se až 80 % produkce tohoto nejstaršího průmyslového odvětví země. Jeho kořeny sahají až do 13. století a patří k nejstarším průmyslovým odvětvím Švýcarska. Soustředěn je především v severovýchodní části země, v okolí města St. Gallen a v kantonu Ticino. Textilní průmysl, tak jako např. i v České republice, čelí velké konkurenci z Asie. Potvrzuje se, že vyrábět textil ve Švýcarsku je drahé.

V roce 2007 bylo v tomto odvětví zaměstnáno 14 400 pracovníků, což představuje 50 % ze stavu, který byl v roce 1980 a téměř o dva tisíce méně než v roce 2005. Mezi největší textilní firmy patří: Alberts, Rhone-Poullenc, Setila, Big Star a Fisba.

Potravinářský průmysl

K již tradičním odvětvím patří rovněž i potravinářský průmysl, jehož produkty jsou známé po celém světě. Paradoxem je, že samotní Švýcaři, obzvláště v příhraničním oblastech, dávají přednost nákupu potravin v sousedních zemích. Je to zaviněno výrazně vyššími cenami potravin, dokonce i těch základních, než v okolních zemích. To má také samozřejmě vliv na úspěch tohoto odvětví. Podíl na HDP činil pro rok 2006 2,3%, na celkovém počtu zaměstnanců v národním hospodářství 1,6 % (2007: 54 000 zaměstnaných) a na exportu 10 %.

V potravinářském sektoru docházelo během roku 2006 k podstatným změnám, kdy pod tlakem WTO a Evropské unie uskutečňuje Švýcarsko program Agrarpolitik 2002. V rámci tohoto programu začala od 1. 5. 1999 výrazná liberalizace na trhu mléka a sýrů, byly odstraněny garantované odběry a pevné ceny garantované státem a v neposlední řadě se snížily i dotace do zemědělství. Meziroční nárůst v potravinářství byl v roce 2006, s porovnáním s předchozím rokem, téměř stejný a to 3,4 % (v roce 2005 představoval nárůst 3,2 %). Největšími firmami v oboru jsou: Nestlé, Kraft-Jacobs-Suchard, Toni Lait, Baglsen International, Hero, Bell nebo také Lindt.

Stavebnictví

Vycházejí z výsledků minulých období lze říci, že stavebnictví se na tvorbě HDP podílí 12,3 %, na zaměstnanosti pak 25,7 %. V posledních letech je patrný přesun od pozemního stavitelství na podzemní stavitelství. V roce 2006 připadlo na pozemní stavitelství jen 53 %, zatímco v roce 1990 šlo ještě o 67 %. Vliv na tento přesun mají dozajista i rozsáhlé infrastrukturní projekty jako např. výstavba železničních tunelů St. Gotthard (plánovaná délka 57 km) a Lötschberg (34,5 km).

S přihlédnutím k oživení sektoru stavebnictví a výhledu dokončení staveb, lze počítat, že trend pokračujícího zvýšeného tempa bude pokračovat i v roce 2007. Největšími firmami v oboru jsou: Zschokke Gruppe, Marti, Stuaag, Preiswerk, Walo Bertschinger, Losinger a Frutiger.

7.2.3.3 Terciární sektor

Terciární sektor tvoří sektor služeb. Jeho součástí jsou veškeré služby, tedy i služby spojené s údržbou materiálních statků, zároveň představuje sektor, který má velký vliv na dynamiku ekonomického růstu i na dynamiku jeho kvalitativní stránky, tedy na ekonomický rozvoj.¹

Terciární sektor se na tvorbě národního důchodu podílel v roce 2006: 72,5 %, tj. plnými dvěma třetinami. Jeho nejdůležitějšími složkami jsou: bankovnínictví, pojišťovnictví (více kapitola 8.3 – Bankovní systém) a cestovní ruch.

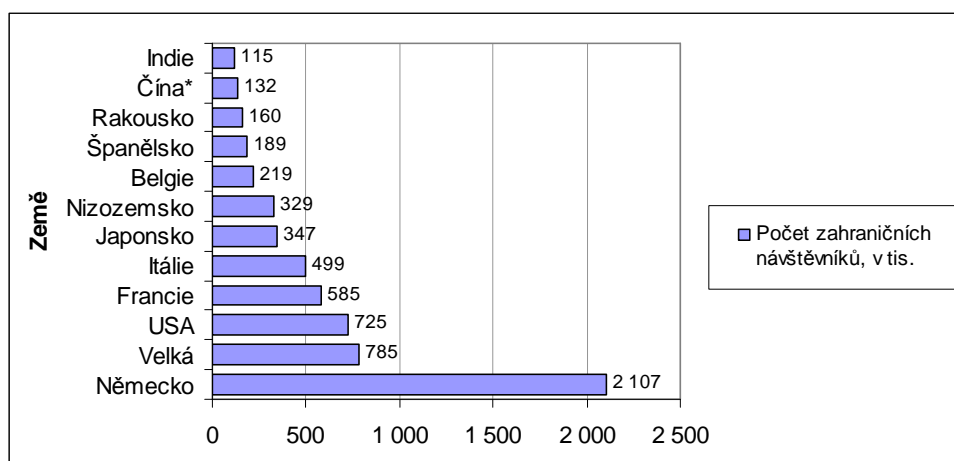
Cestovní ruch

Švýcarsko patří k zemím s intenzivním cestovním ruchem vzhledem ke svým přírodním poměrům, stejně jako i historicko-kulturním souvislostem. Cestovní ruch je třetím největším sektorem národního hospodářství, což se týče exportu, respektive přílivu deviz. Jeho podíl na HDP činil v roce 2006: 5,1 % a bylo v něm zaměstnáno 176 900 pracovníků.

Cestovní ruch představuje také hodně nepřímých dopadů. Výdaje návštěvníků představují důležitý zdroj příjmů na provozní výdaje a investice z oblastí sportu, kultury, volného času či infrastruktury. Jeho výnosnost je závislá na počasí a pohybu kurzu franku vůči důležitým cizím měnám.

¹ Tetřevová L. (2003). Veřejná ekonomie – úvod do problému. Univerzita Pardubice, s. 15.

Graf 3 Počet zahraničních návštěvníků, dle původu, 2006

Pozn.: *zahrnuje i Hong Kong

Pramen: Statistical Data on Switzerland 2008, Neuchâtel, s. 21.

Jak je možné vidět z grafu č. 3 nejvíce turistů přijíždí do Švýcarska z Německa, Velké Británie, USA, Francie a Itálie. Čeští turisté v roce 2006 uskutečnili ve Švýcarsku pouze 74 595 přenocování. Na tvorbě HDP v roce 2006 se cestovní ruch podíl hodnotou 10,8 mld. CHF. Výkon samotných hotelů a restaurací tvoří asi 2,8 % HDP a cestovní ruch se podílí na zaměstnanosti podílem 8,6 %.

Největšími hotelovými firmami jsou Swisshotel, Mövenpick Hotels, Steigenbergger Hotels, Victoria Jungfrau, Grand Seilers Hotels a Sunstar-Holding. Největšími cestovními kancelářemi jsou Kuoni Reisen, Hotelplan Gruppe, Globus-Cosmos Gruppe, Imholz Reise Gruppe, Schweizer Reisekasse, Carlson Wagonlit Travel a Vögele Reisen. V roce 2006 začaly prodávat letenky a zájezdy i dva největší potravinářské řetězce Coop a Migros.

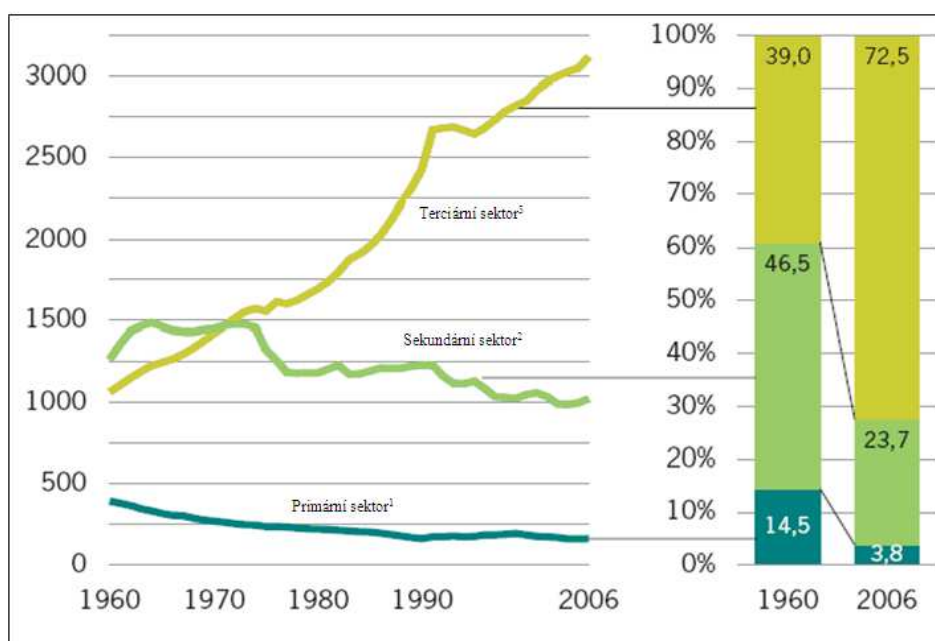
7.3 Zaměstnanost a trh práce

Švýcarsko je malá země OECD, která má jednu z nejnižších měr nezaměstnanosti.

Je velmi zajímavé se zaměřit na švýcarskou nezaměstnanost, protože zkušenosti, které má švýcarská vláda s jejím vývojem, jsou opravdu velmi odlišné od států Evropské unie.

Struktura pracovní síly podle sektorů národního hospodářství je vyjádřena v grafu č. 4.

Graf 4 Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů, 1960-2006, v tis. a v %

Pozn.: v roce 1991 došlo ke změně výpočtu struktury zaměstnanosti.

¹ zemědělství, lesnictví, rybolov, těžba přírodních zdrojů

² průmysl, stavebnictví

³ služby

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 81.

Z grafu je patrné, že se během posledního půl století výrazně změnila struktura zaměstnanosti v jednotlivých sektorech. Švýcarskou ekonomiku, podobně jako ekonomiky všech vyspělých světových zemí, charakterizuje převaha sektoru služeb nad průmyslovou výrobou a primárním sektorem. V oblasti služeb dominuje bankovníctví a pojišťovnictví, poradenské služby pro podnikovou sféru, služby z oblasti IT, turismus a logistika.

Údaje o struktuře pracovní síly jsou využívány pro stanovení dvou základních ukazatelů trhu práce: míry participace (míry ekonomické aktivity) a míry nezaměstnanosti.¹

¹ Kadeřábková, A. (2001). Úvod do ekonomické analýzy. Praha, VŠE, s. 103-105.

7.3.1 Míra participace

Údaje o struktuře pracovní síly jsou využívány pro stanovení dvou základních ukazatelů trhu práce: míry participace (míry ekonomické aktivity) a míry nezaměstnanosti.

Míra participace je podíl celkové pracovní síly na počtu osob v produktivním a poproduktivním věku. Míra ekonomické aktivity je podíl celkové pracovní síly a populace 15-letá a starší (%).

Tabulka 8 Míra participace ve Švýcarsku, 1991-2006, v %

	1971	1980	1991	2000	2005	2006
Ženy	32,9	34,2	47,6	48,1	50,2	50,7
Muži	64,4	62,9	66,4	63,5	62,3	62,7
Švýcaři	45,9	46,9	54,9	54,8	55,1	55,6
Cizinci	60,4	55,9	66,2	58,9	59,8	60,2
Celkem	48,3	48,2	56,8	55,6	56,1	56,6

Pramen: Statistical Data on Switzerland 2007, Neuchâtel, s. 8.

Z tabulky číslo 8 lze vyčíst jednu zajímavou a pro švýcarský trh typickou záležitost: zahraniční pracovní síla je důležitým prvkem švýcarského pracovního trhu. Vysokého hospodářského růstu v druhé polovině 20. století by nebylo možné dosáhnout bez pracovní síly ze zahraničí.

Cizinci tvořili od 60. let vždy minimálně 20 %, a dnes dokonce 26 %, pracovního trhu. Zhruba dvě třetiny cizinců (67 %) jsou ze států Evropské unie nebo zemí EFTA, z nich představují největší skupinu jihoevropané (37 %), následuje severní a západní Evropa s 25 %, poslední velkou skupinu tvoří pracovníci z Balkánských států a Turecka (23 %). Dle odhadů by se měl podíl cizinců na švýcarském pracovním trhu zvyšovat až do roku 2020.

Dvě třetiny pracovníků emigrovaly do Švýcarska během posledních 10 let a tři čtvrtiny z nich mají pouze základní vzdělání nebo jsou vyučeni. V případě emigrantů žijících ve Švýcarsku více než 10 let se tento podíl snižuje až o 10 %.

U mužů je participace zpravidla vyšší než u žen a v tomto ohledu není Švýcarsko výjimkou, avšak v posledních letech se podíl žen, jako pracovní síly, na trhu neustále zvyšuje a lze očekávat, že tento trend bude pokračovat i do budoucna. Je možné, že to do určité míry souvisí i s tím, že ženy neměly volební právo až do roku 1971. Nyní se však již dozajista staly rovnoprávným partnerem mužů nejen ve společnosti, ale i na trhu práce.

7.3.2 Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti vyjadřuje (v procentech) podíl počtu nezaměstnaných a celkové pracovní síly (zaměstnaní + nezaměstnaní). Tabulka č. 9 popisuje vývoj nezaměstnanosti od r. 1980 do r. 2008.

Tabulka 9 Vývoj nezaměstnanosti ve Švýcarsku, 1980-2007

Kategorie	1980	1990	2000	2006	2007	2008
Počet nezaměstnaných	6 255	18 133	71 987	131 532	109 189	101 725
% nezaměstnaných celkem	0,2	0,5	1,8	3,3	2,8	2,6
% dlouhodobě nezaměstnaných z celkové nezaměstnanosti	...	6,6	20,1	20,1	18,7	15,5
Nezaměstnanost mužů	0,2	0,4	1,7	3,1	2,6	2,4
Nezaměstnanost žen	0,3	0,6	2,0	3,6	3,0	2,8

Pramen: Statistical Data on Switzerland 2009, Neuchâtel, s. 10.

Pozn.: Dlouhodobou nezaměstnanosti se rozumí nezaměstnanost delší než 12 měsíců.

Na počátku sledovaného období byla téměř nulová nezaměstnanost, méně než 1 % v roce 1970 a 1,1 % v roce 1982. Po roce 1990 následoval růst a vrcholu nezaměstnanost dosáhla v roce 1997: 4,2 %. Růst nezaměstnanosti zde vysvětlují dvě události, které tomu předcházely:

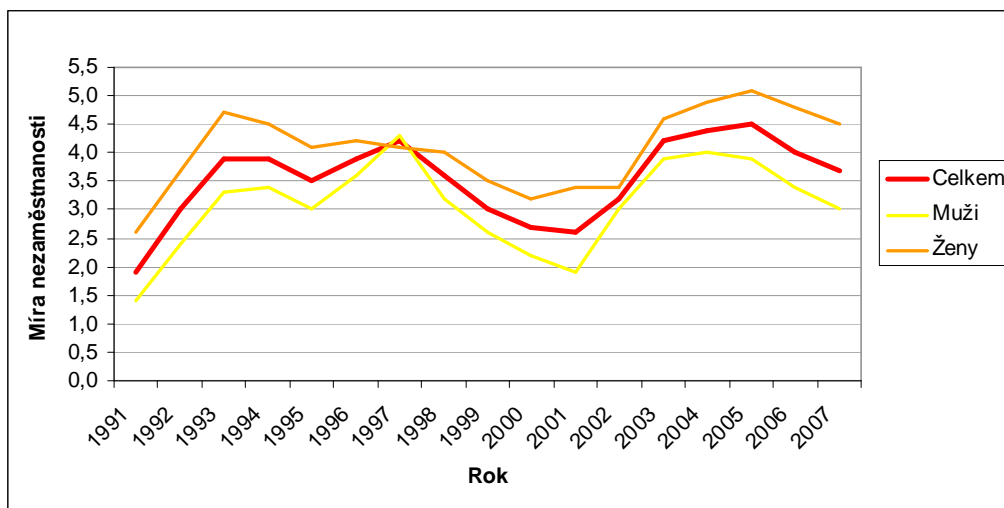
Zatím co se v 70. letech zvyšovala nezaměstnanost v ostatních zemích OECD, ve Švýcarsku mezery na pracovním trhu zaplňovali cizinci (většina z nich vlastnila pracovní víza pouze na dobu určitou). V 90. letech se na růstu podíleli opět cizinci, kteří získali trvalý pobyt a velmi významně také ženy, které se začínaly více prosazovat na pracovním trhu.

Se zvyšující se nezaměstnaností v sousedních státech do země i nadále přicházeli cizinci s vidinou lepšího nebo alespoň nějakého výdělků a pracovní trh už je tak nebyl schopen přijmout. Důsledkem toho, došlo k ovlivnění všech skupin obyvatel, obzvláště pak těch méně kvalifikovaných a cizinců. Podstatně také vzrostl počet dlouhodobě nezaměstnaných. Tato situace se dotkla především starších občanů, kteří se stali další obtížně zaměstnatelnou skupinou. V roce 1998 posílila ekonomika a to se odrazilo v roce 2001 ve velmi nízké nezaměstnanosti, která dosáhla 2,6 %, avšak v dalších letech začala opět růst a v roce 2005 dosáhla 4,5% a tím překonala hodnoty dosažené v roce 1997: 4,2%. Od té doby opět míra nezaměstnanosti trochu poklesla (2008: 2,6%). Nezaměstnanost postihla různou měrou různé segmenty populace.¹

¹ Erwerbslosenquote nach Geschlecht und Nationalität, Wohnbevölkerung, Jahresdurchschnitt, Statistisches Lexikon der Schweiz Bundesamt für Statistik, Neuchâtel 2009.

Míra nezaměstnanosti zůstává stále vysoká mezi lidmi se základním vzděláním, mezi mladými lidmi (15-24 let), cizinci a v italsky a francouzsky mluvících kantonech. I přesto je míra nezaměstnanosti ve Švýcarsku jedna z nejnižších v Evropě.

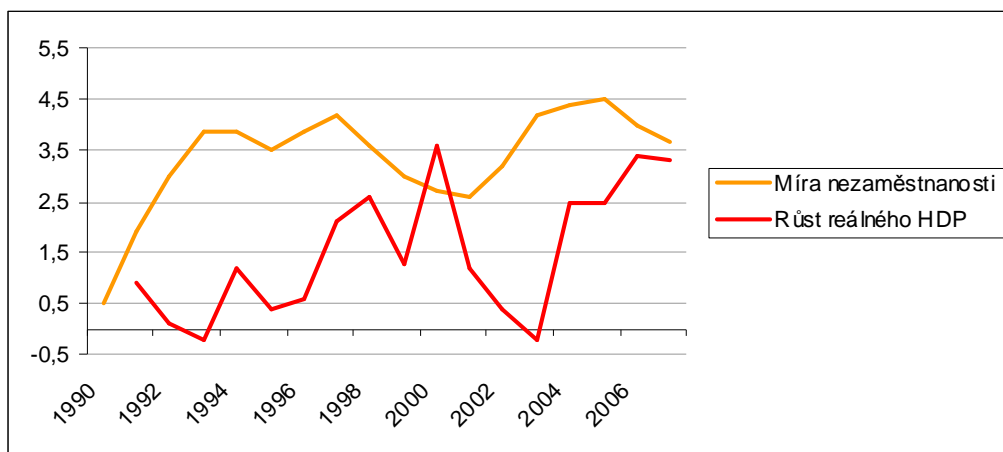
Graf 5 Vývoj nezaměstnanosti ve Švýcarsku, 1991-2007, v %

Pramen: Erwerbslosenquote nach Geschlecht und Nationalität, Statistisches Lexikon der Schweiz Federal Statistical Office, Neuchâtel 2009.

Vývoj nezaměstnanosti reaguje s určitým časovým zpožděním na hospodářský vývoj ve Švýcarsku (graf č. 6). Míra nezaměstnanosti v roce 2007 dosáhla výše 2,8 % a v roce 2008, dle prvních odhadů, činila 2,6 %. Nejnížší byla v oblasti centrálního a východního Švýcarska (2,6 %) a nejvyšší v ženevském regionu (5,0 %). Obě křivky jsou komplementární. Míra nezaměstnanosti obvykle signalizuje budoucí pokles ekonomické aktivity a oživení ekonomického růstu přináší zvýšenou nabídku pracovních příležitostí.

Graf 6 Vývoj míry nezaměstnanosti a růstu reálného HDP, 1990 – 2007, v %

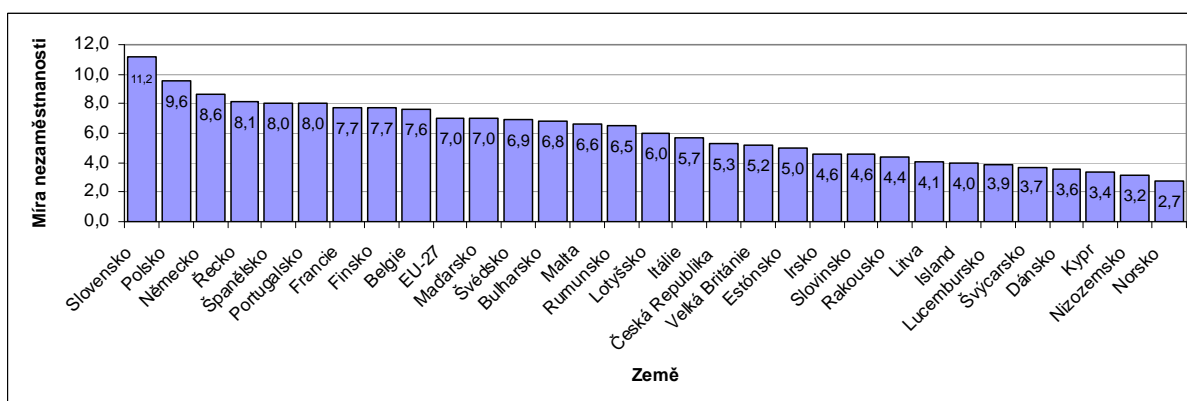

Pramen: Erwerbslosenquote nach Geschlecht und Grossregionen, Statistisches Lexikon der Schweiz Federal Statistical Office, Neuchâtel 2009.
Bruttoinlandprodukt gemäss Produktionsansatz, Federal Statistical Office, Neuchâtel 2008.

7.3.3 Švýcarský pracovní trh v mezinárodním srovnání

Míra nezaměstnanosti je ve Švýcarsku jedna z nejnižších v Evropě. Evropská unie vykazovala v roce 2007 průměrnou míru nezaměstnanosti 7,0 %. Německo ve stejném roce 8,6 %, Francie 7,7 %, Itálie 5,7 %. Srovnatelnou nebo nižší míru nezaměstnanosti než Švýcarsko mělo v roce 2007 jen několik málo zemí, a to Dánsko, Kypr, Nizozemsko a Norsko.

Graf 7 Míra nezaměstnanosti v EU a zemích EFTA v roce 2007, skupina osob 15-74 let, v %

Pramen: EUROSTAT (NewCronos Database, květen 2008).

7.3.4 Politika zaměstnanosti

V historii pojištění nezaměstnanosti se musíme vrátit zpět až do 19. století. První pojistné fondy se objevily ve městech Bern a St. Gallen a zahrnovaly jak soukromé, tak i veřejné, fondy. V roce 1905, na počátku právě vznikající hospodářské krize, se objevil první fond, který byl založen na účasti zaměstnance, ale i zaměstnavatele. V roce 1924 federální parlament schválil zákony týkající se federální podpory v případě nezaměstnanosti. Tyto fondy zůstaly samosprávné, ale musely být plněna určitá minimální kritéria.

Na počátku několik málo kantonů zavedlo povinné pojištění v nezaměstnanosti pro osoby s velmi malým příjmem. Kantony se v roce 1942 zavázaly ke spoluúčasti na pojištění v nezaměstnanosti rovným dílem. Změna zákonů po druhé světové válce (1947) vytvořila základ pro běžné pojištění v nezaměstnanosti ve Švýcarsku.

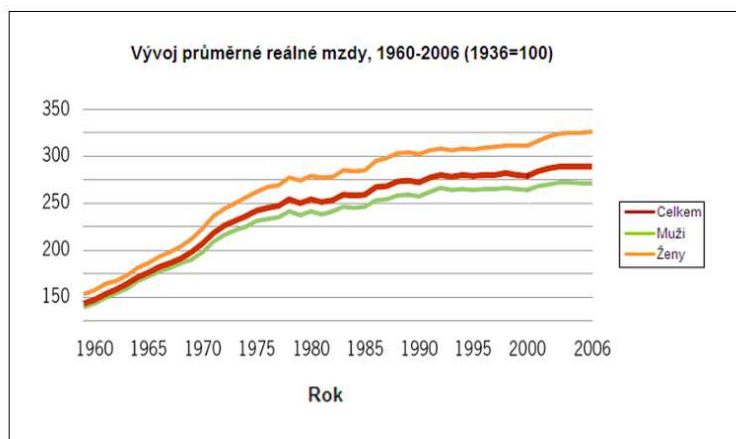
Ve Švýcarsku je pojištění proti nezaměstnanosti jednou z nejdůležitějších součástí pasivní a aktivní politiky zaměstnanosti. Následuje charakteristika současné politiky pracovního trhu:

- pojištění v nezaměstnanosti je veřejné a povinné pro všechny zaměstnance,
- pojištění v nezaměstnanosti je samofinancováno, ačkoliv administrativní náklady jsou částečně hrazeny ze státního rozpočtu,
- příspěvky jsou placeny zaměstnancem i zaměstnavatelem stejným dílem, pevnou procentní sazbou z platu, do maximální výše pojistného. Minimální doba placení příspěvku, pro získání podpory v nezaměstnanosti, je 12 měsíců,
- příspěvky v nezaměstnanosti jsou vypláceny pouze po omezenou dobu (18,5 nebo 24 měsíců, v závislosti na věku). Toto období je dostatečně dlouhé k nalezení nového zaměstnání,
- výše podpory v nezaměstnanosti se stanoví určitým procentem z výdělku dosaženém v posledním zaměstnání s omezením maximální možné vyplácené částky,
- od každé osoby se očekává maximální nasazení při hledání nové práce. V případě ztráty zaměstnání toto pojištění kryje i případnou rekvalifikaci, či jinou finanční pomoc vedoucí ke zvýšení kvalifikace, která usnadní proces zařazení na pracovním trhu.

7.3.5 Mzdy

Vývoj mezd odráží vysokou kvalifikovanost, pracovní disciplínu a technologickou vyspělost, jakož i celý ekonomický vývoj Švýcarska.

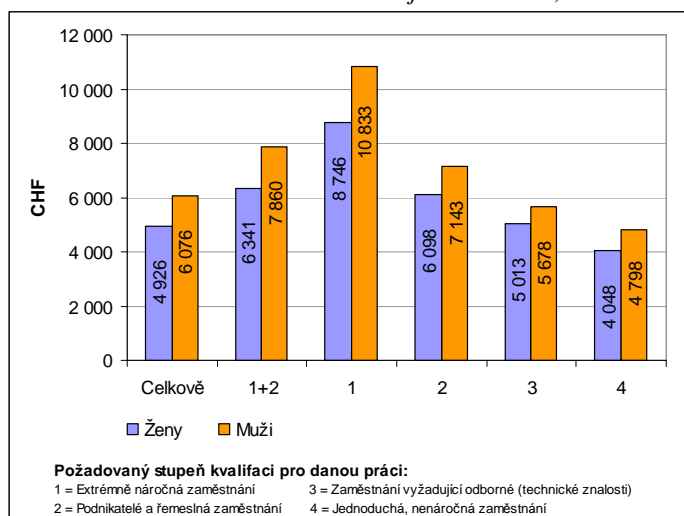
Graf 8 Vývoj průměrné reálné mzdy, 1960-2006 (1936=100)

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 84.

V 60. a 70. letech je patrná vysoká dynamika ve vývoji reálných mezd. Během 80. a 90. let dochází k určitému zpomalení v růstu mezd, avšak na počátku nového století došlo k oživení dynamiky. V průměru si švýcarští zaměstnanci v roce 2006 měsíčně vydělali asi 5 674 CHF. Zhruba desetina zaměstnanců byla ohodnocena 10 117 CHF měsíčně a desetina dokonce méně než 3 768 CHF. Graf číslo 9 ilustruje průměrný měsíční výdělek žen a mužů v závislosti na jejich kvalifikaci, resp. vzdělání. Je logické, že nejvyššího ohodnocení dosahují skupiny vykonávající extrémně náročná zaměstnání.

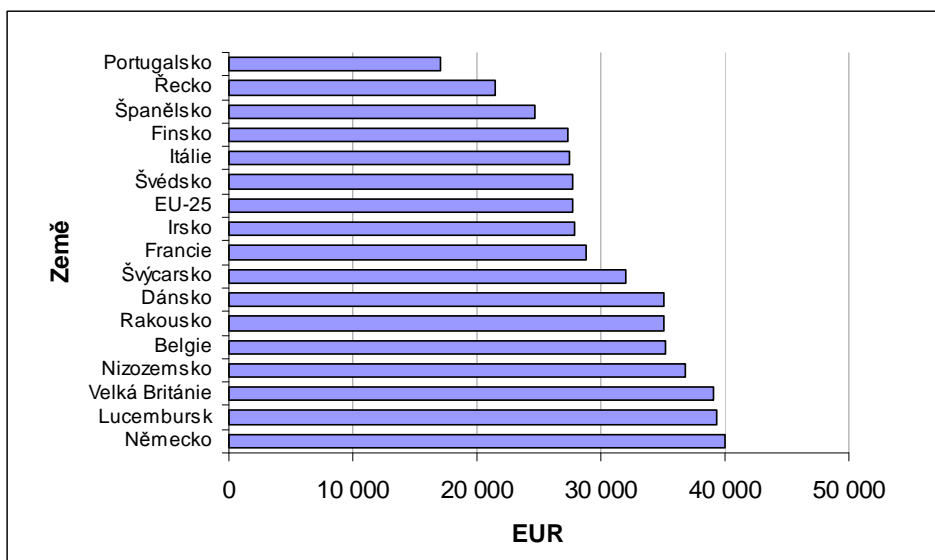
Graf 9 Hrubý měsíční příjem (medián) v závislosti na kvalifikaci kombinace soukromého a veřejného sektoru, 2006

Pramen: Federal Statistical Office, Neuchâtel 2008.

Pro někoho může být překvapením vyšší měsíční příjem u skupiny poskytující služby a vykonávající řemeslnou činnost (sk. č. 2), ale je pravdou, že činnost této skupiny je opravdu drahá a i samotní Švýcaři se snaží využívat těchto služeb (případně nákupu zboží u této skupiny) co možná nejméně.

Graf 10 Průměrný hrubý roční příjem obyvatel ve vybraných zemích, 2006, v EUR (v paritě kupní síly, v přepočtu na plně zaměstnané)

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 480.

Z grafu č. 10 vyplývá, že Švýcarsko patří v Evropě k zemím s nejvyšší kupní silou obyvatelstva. V tomto ohledu je na tom zhruba o 13 % lépe než jaký je průměr Evropské unie (27 778 €). Ukazatel kupní síly obyvatelstva je významný, neboť kupní síla obyvatelstva stimuluje růst HDP (výdaje švýcarských domácností pro rok 2006 představovali asi 61 % HDP).

7.3.6 Evropský pracovní trh

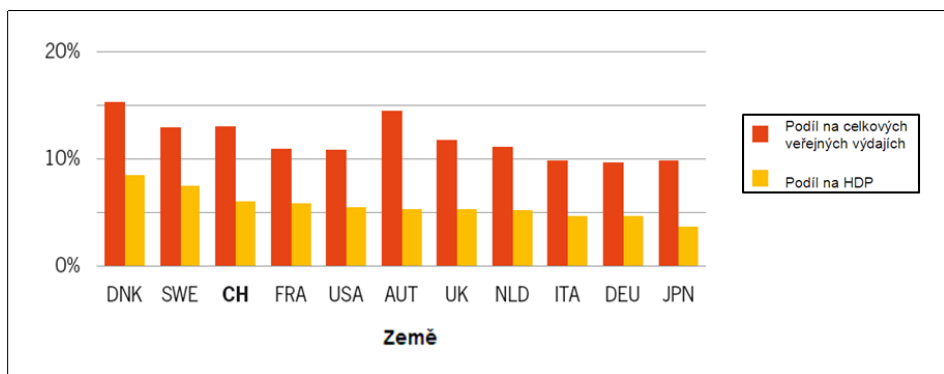
Pokud jde o liberalizaci švýcarského pracovního trhu, pokračovalo navenek i v roce 2006 naplňování sedmileté bilaterální dohody mezi Švýcarskem a EU z roku 2002, která předpokládá postupné otevírání pracovního trhu v pěti etapách s plnou liberalizací v roce 2014. Od 1. dubna 2006 požívají i občané deseti nových zemí EU některých výhod volného pohybu pracovních sil (podle Dodatkového protokolu k bilaterální dohodě CH s EU s jejími přechodnými obdobími). Pracovní povolení s povolením k pobytu je však upraveno kvótami přidělovanými jednotlivým kantonálním úřadům spolkovým úřadem pro migraci – Bundesamt für Migration. Toto opatření potrvá až do roku 2011. Pro období od 1. června 2006 do 31. května 2007 bylo pro 8 nových členských zemí EU (pozn. toto opatření se netýká

Malty a Kypru) k dispozici 15 800 krátkodobých povolení (do 1 roku pobytu) a 1 700 dlouhodobých povolení (do 5 let).

7.3.7 Výzkum a vzdělání

Výdaje do vzdělání zhodnocují pracovní sílu a v průběhu 20. století se staly jedním z nejvýznamnějších zdrojů hospodářského růstu. Nejvyspělejší ekonomiky se vyznačují vysokými podíly výdajů na vzdělání na HDP, což dokládá graf č. 11. Švýcarsko k nim podle tohoto kritéria patří.

Graf 11 Podíl výdajů na vzdělání na celkových veřejných výdajích a na HDP ve vybraných zemích, 2004, v %

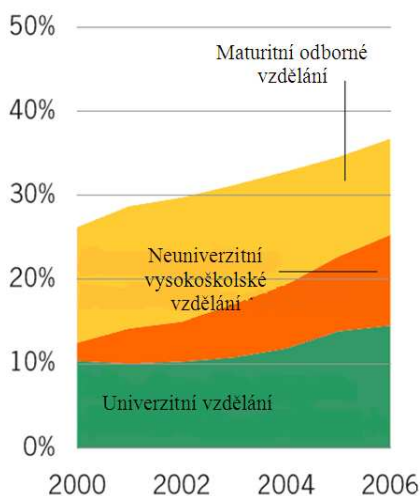

Pozn.: DNK-Dánsko, SWE-Švédsko, **CH-Švýcarsko**, FRA-Francie, USA- Spojené státy americké, AUT-Rakousko, UK-Velká Británie, NLD-Nizozemsko, ITA-Itálie, DEU-Německo, JPN-Japonsko.

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 339.

S rostoucím podílem výdajů na vzdělání roste počet lidí s vyšším a vysokoškolským vzděláním. Tuto tendenci zobrazuje následující graf číslo 12.

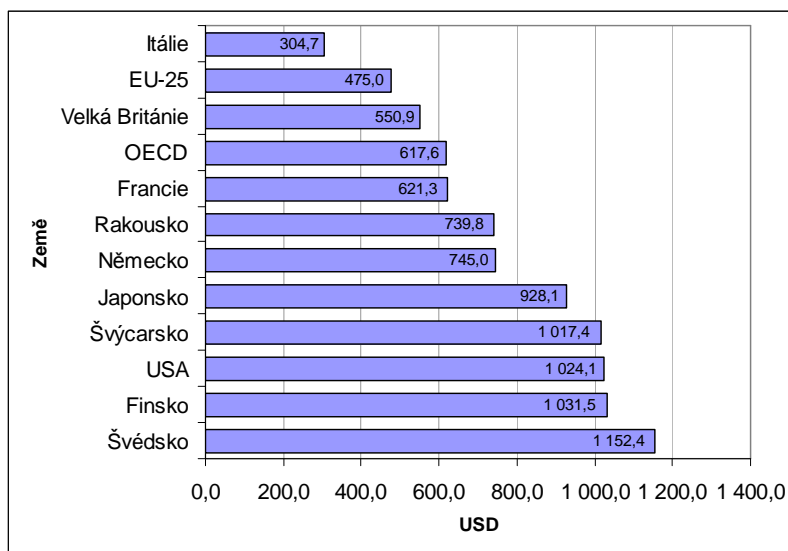
Graf 12 Podíl lidí s maturitním odborným vzděláním, univerzitním vzděláním a neuniverzitním vysokoškolským vzděláním na celkovém počtu pracovních sil, v %

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 343.

Spolu s růstem výdajů na vzdělání a růstem pracovníků s vyšším vzděláním ve vyspělých ekonomikách rostou i výdaje na výzkum a vývoj. Graf číslo 13 ukazuje pozici Švýcarska v tomto ohledu v mezinárodním srovnáním.

Graf 13 Výdaje na výzkum a vývoj na 1. obyv. ve vybraných zemích, 2004, v USD (v paritě kupní síly)

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 345.

Švýcarsko patří k zemím, které relativně nejvíce, hned po Švédsku, Finsku a USA, nejvíce investují do výzkumu a vývoje. Na financování výzkumu a vývoje se rozhodující měrou podílí privátní sektor (69,7 %). Investice do výzkumu a vývoje přinášejí nové technologie, které zvyšují produktivitu práce s távají se předmětem obchodu a obecně řečeno jsou růstovým zdrojem HDP.

7.4 Inflace a měnová politika

7.4.1 Inflace

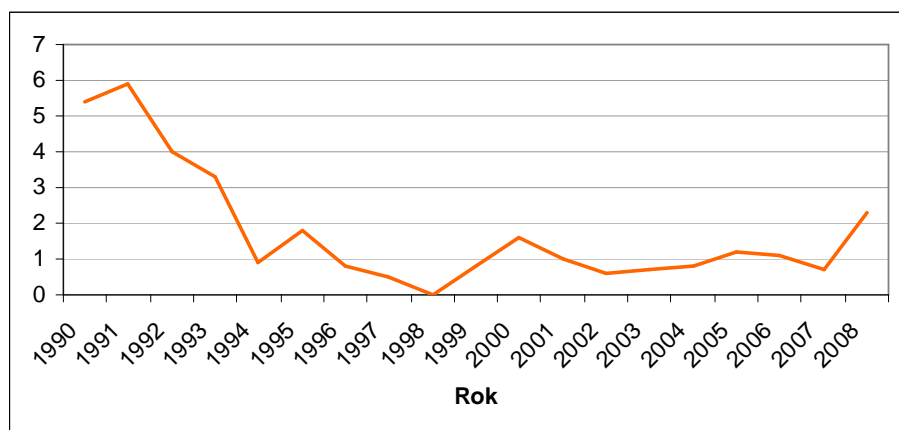
Obecně inflace znamená všeobecný (opakovaný) růst cenové hladiny v čase. V důsledku inflace dochází k oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) dané měny: na nákup téhož koše zboží a služeb potřebuje spotřebitel stále více jednotek měny dané země.¹ Vývoj inflace je jedním z ukazatelů vnitřní rovnováhy národního hospodářství. Vysoká a nestabilní inflace nepříznivě ovlivňuje hospodářský růst, znehodnocuje příjmy a úspory. Investoři při dlouhodobě vyšší a nestabilní inflaci více upřednostňují krátkodobé finanční investice na úkor

¹ Kadeřábková, A. (2001). Úvod do ekonomické analýzy. Praha, VŠE, s. 113.

projektů s dlouhodobým horizontem návratnosti. Vysokou inflaci rovněž provázejí vysoké úrokové sazby, které podněcují příliv krátkodobého rizikového kapitálu.

Míry inflace, jejíž vývoj ilustruje graf č. 14, je ve Švýcarsku dlouhodobě stabilní a vykazuje příznivý trend již od první poloviny 90. let, kdy hodnota inflace začala postupně klesat. Vždyť v začátcích tohoto desetiletí dosahovala hodnot okolo 5 %, k čemuž ale výrazným podílem přispěla vysoká míra nezaměstnanosti, kolem 4 %. K výraznějšímu poklesu došlo v letech 1992-1994. Od roku 1994 se tedy Švýcarsko může chlubit již výrazně nižší mírou inflace okolo 1 %. V následujících 14 letech počítaje i s rokem 1994 dosahovala míra inflace průměrně okolo 0,9 %. V letech 1995-1998 dochází k výraznějšímu poklesu cenové hladiny, a to z 1,8 % až k 0 %. Švýcarská ekonomika se v této době pohybuje na pokraji procesu nazývaném deflace. Podle posledních zpráv za rok 2008 došlo ke zrychlení růstu spotřebitelských cen a inflace se tak ocitla na nejvyšší úrovni od roku 1993. Velký vliv na to dozajista má ekonomická krize, kterou celý svět, včetně Švýcarska, právě prochází.

Graf 14 Vývoj inflace Švýcarska, 1990-2008, v %

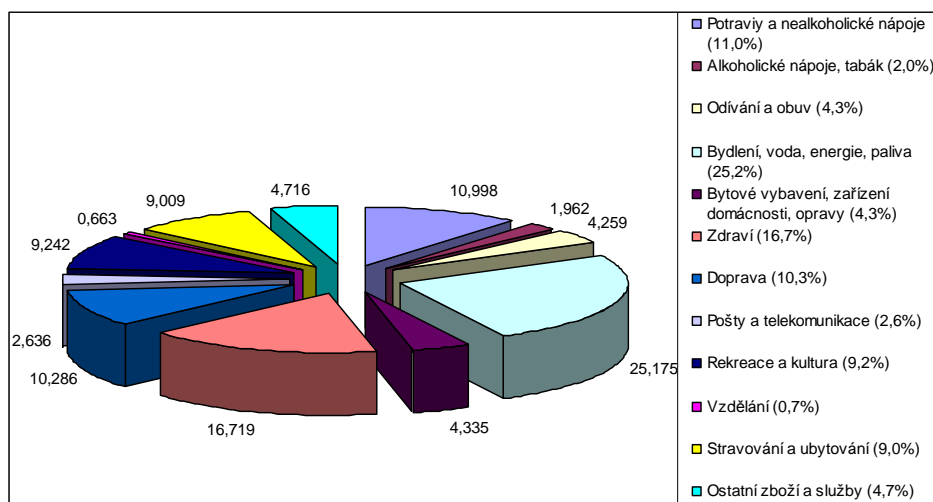

Pramen: OECD.Stat Extracts, OECD's iLibrary, Prices and Purchasing Power Parities, 17. 3. 2009.

Míra inflace je počítána na základě tzv. indexu spotřebitelských cen (CPI). CPI je také označován jako index životních nákladů, protože odráží změny cen výrobků a služeb nakupovaných spotřebiteli (domácnostmi). Jak už je z názvu patrné, nepředstavuje změnu všech cen v ekonomice, ale pouze vybraných cen, které vstupují do výdajů domácnosti. Výběr výrobků a služeb není náhodný, ale určuje ho statistický úřad na základě reprezentativního šetření mezi domácnostmi – na základě tzv. statistiky rodinných účtů. Výsledkem tohoto průzkumu je spotřební koš, který by měl odpovídat průměrným výdajům domácností v dané zemi.

Graf č. 15 uvádí strukturu spotřebního koše, který slouží Švýcarsku od roku 2005 pro výpočet indexu spotřebitelských cen. Každému cenovému reprezentantu ve spotřebním koši je přisouzená váha. Tato váha je rovna podílu daného druhu spotřeby na celkové spotřebě domácností.

Graf 15 Spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen (domácnosti celkem, 2005=100)

Pramen: Consumer Price Index, Methodological foundations, Federal Statistical Office, Neuchâtel 2008.

Největší podíl tvoří se zhruba 25,2 % bydlení, voda, energie a paliva. Z vlastní zkušenosti vím, že právě tato položka tvoří největší výdaje každé švýcarské rodiny. A rovněž i výdaje na zdravotní pojištění tvoří nemalou část, konkrétně 16,7 %. Zde průměrná rodina se 2 dětmi jen na zdravotním pojištění (v němž není zahrnuto pojištění, v případě návštěvy zubního lékaře) vydá za celý rok kolem 10 000 CHF (tj. 180 000 Kč).

Index cen výrobců (PPI) je analogií indexu spotřebitelských cen. Jde o index cen průmyslových výrobců, zemědělských producentů, stavebních prací apod. Konstruované koše tak obsahují suroviny, polotovary a služby používané v příslušných činnostech. Stejně jako CPI také index cen výrobců pracuje s fixními vahami, přičemž změny v PPI zpravidla signalizují budoucí změny v CPI.

Vývoj spotřebitelských cen i cen výrobců je celkově ve Švýcarsku obecně příznivější ve srovnání s průměrem Eurozóny a ukazuje na relativně vysokou vnitřní stabilitu švýcarské ekonomiky. Celková úroveň životních nákladů je ve Švýcarsku výrazně vyšší než v zemích Eurozóny. Důvodem jsou nejen vysoké mzdy, částečně i celní zatížení dováženého zboží, které vyplývá z neúčasti Švýcarska v Evropské unii, ale i turistická atraktivnost země.

Tabulka 10 Vývoj cen v mezinárodním srovnání, 1990-2008, (meziroční změna v %)

Rok	Spotřebitelské ceny		Ceny prům. výrobců	
	Švýcarsko	Eurozóna	Švýcarsko	Eurozóna
1990	5,4	48,2	2,3	2,4
1991	5,9	14,2	1,3	2,4
1992	4,0	21,0	0,7	1,5
1993	3,3	6,5	0,4	1,4
1994	0,9	4,9	-0,5	2,1
1995	1,8	3,9	-0,1	4,2
1996	0,8	3,2	-1,8	0,4
1997	0,5	2,5	-0,7	1,1
1998	0,0	2,3	-1,2	-0,6
1999	0,8	1,8	-1,0	-0,4
2000	1,6	3,3	0,9	5,3
2001	1,0	3,5	0,5	2,1
2002	0,6	3,0	-0,5	-0,1
2003	0,6	2,5	0,0	1,5
2004	0,8	2,2	1,2	2,3
2005	1,2	2,3	0,8	4,1
2006	1,1	2,3	2,1	5,1
2007	0,7	2,5	2,4	2,8
2008	2,4	3,6	3,3	6,2

Pozn.: Země Eurozóny zahrnují státy: Rakousko, Belgie, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko, Slovinsko.

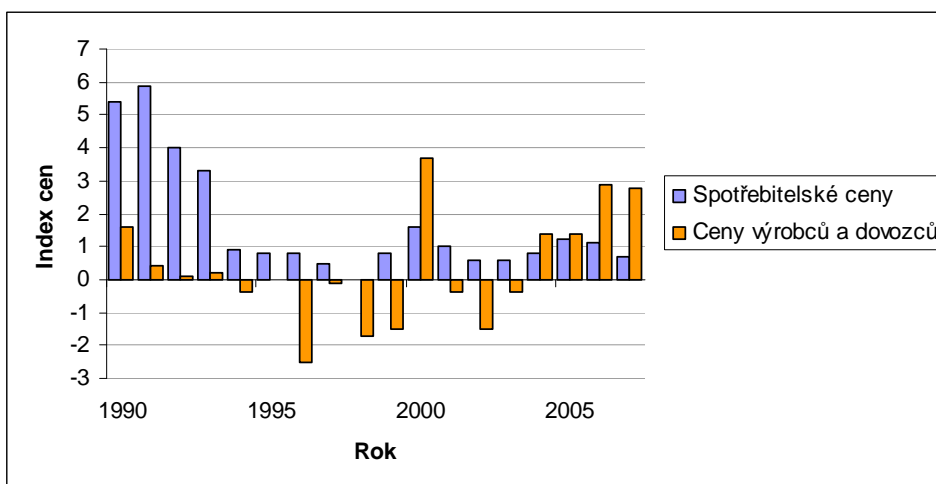
Pramen: OECD.Stat Extracts, OECD's iLibrary, Prices and Purchasing Power Parities, 17. 3. 2009.
 Konsumentenpreisentwicklung, internationaler Vergleich, Statistisches Lexikon der Schweiz
 Federal Statistical Office, Neuchâtel 2009.
 Allgemeine Preisentwicklung in der Schweiz, Statistisches Lexikon der Schweiz
 Federal Statistical Office, Neuchâtel 2009.

Velký vliv na vývoji spotřebitelských cen v Eurozóně na počátku 90. let mělo především Slovinsko, kde proběhla Slovinská válka za nezávislost (též označována jako desetidenní válka), která vedla k vyhlášení nezávislosti Slovinska na Jugoslávii.

7.4.2 Měnový vývoj

Stabilita měny má dimenzi vnitřní (cenová stabilita) a vnější (kurzová stabilita). Prioritním cílem centrálních bank se v posledním období stává především vnitřní dimenze měnové stability – cenová stabilita a ta je vyjádřena v následujícím grafu č. 16.

Graf 16 Vývoj cen, 1990-2007 (meziroční změna v %)

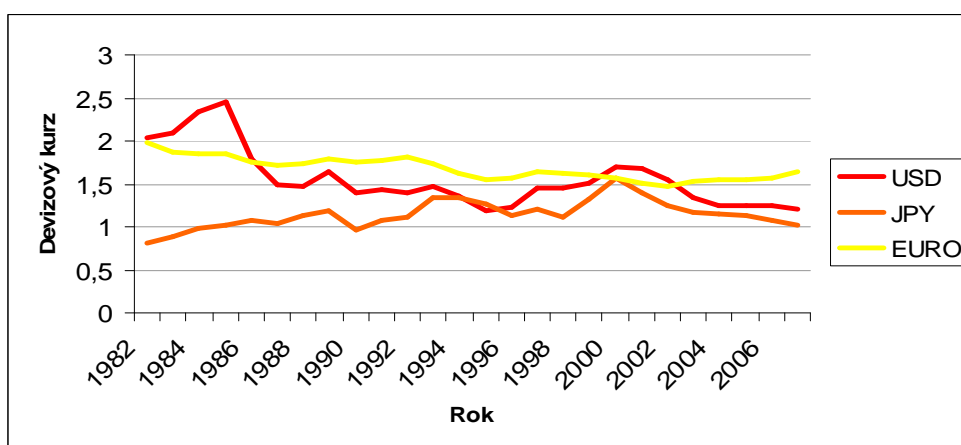

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 137.

Na počátku 90. let můžeme pozorovat zvýšený růst spotřebitelských cen, který se pohybuje v rozmezí 5–6 %. Od poloviny 90. let klesá meziroční přírůstek a až do dnešní doby se index spotřebitelských cen udržuje pod hranicí 2 %. To lze považovat za projev cenové stability. Cenová stabilita je definovaná jako míra CPI (Consumer Prices Index) nepřesahující 2 %, což je v souladu s definicí přijatou Evropskou centrální bankou.

Směnný kurz je cena měnové jednotky jedné země vyjádřená v měnových jednotkách jiné země. Kurzová stabilita je charakterizována v tabulce v příloze č. 7 a zároveň i v následujícím grafu č. 17.

Graf 17 Vývoj devizového kurzu CHF vůči USD, JPY a Euro

Pramen: Devisenmarkt – Devisenkurse in der Schweiz, Schweizerische Nationalbank SNB, Statistisches Lexikon der Schweiz Bundesamt für Statistik, Neuchâtel 2009.

Z grafu je vidět, že kurz k Euro ve srovnání s dolarem a japonským jenem byl provázen menšími výkyvy. Příčina je pravděpodobně v tom, že dolar byl ve větší míře zatížen

mezinárodní politickou situací, například událostmi v Perském zálivu, událostmi z 11. září, válkou v Iráku a Afghánistánu či současnou světovou ekonomickou krizí. Euro je však hned po místní měně, švýcarském franku, druhou nejvýznamnější měnou vzhledem k vnějším ekonomickým vztahům. Největšími obchodními partnery v rámci Evropské unie jsou pro Švýcarsko okolní státy: Německo, Itálie a Francie. Z hlediska vnější dimenze měnové stability se proto měna v posledních 20 letech jeví jako stabilní.

Během roku 2006 vykazoval švýcarský frank (CHF) ve srovnání s rokem 2005 pokles směnného kurzu, a to zvláště vůči Euru. Dle studie banky UBS by se měla rovnovážná hodnota CHF ve vztahu ke švýcarským výrobním cenám pohybovat okolo hodnoty 1,45 CHF/EUR. Skutečná hodnota CHF se však ke konci roku 2006 blížila úrovni 1,57 CHF/EUR a v roce 2007 švýcarský frank dosáhl hodnoty 1,64 za Euro.

8 Finanční sektor

8.1 Fiskální politika

Regulaci ekonomiky provádějí především centrální instituce (vláda, ministerstva). Stát přímo ovlivňuje státní podniky a nepřímo i ostatní, prostřednictvím daňové, měnové a obchodní politiky. Stát zaměřuje svou činnost na odvětví a výrobu, která není pro svou malou rentabilitu přitažlivá pro soukromý sektor, aktivně vystupuje například v oblasti vojenství, vědy a výzkumu, rozhlasu a televize. Stát v oblasti cen využívá tradičních prostředků státní cenové politiky. Kromě cenových subvencí a dotací některých důležitých výrobků a služeb však v zásadě neintervenuje a ponechává cenám volný vývoj.

8.1.1 Státní rozpočet

U veřejných rozpočtů jsou sledovány příjmy, výdaje a jejich rozdíl, tedy saldo, které může být schodkové, vyrovnané či přebytkové. Z hlediska celkové fiskální stability jsem se soustředila především na státní rozpočet.

Po letech vysokých deficitů (vyjma roku 2000) dosáhla bilance státního rozpočtu za rok 2006 přebytku ve výši 5,4 mld. CHF. Tento pozitivní výsledek je přičítán silnému růstu příjmů při současné nižší míře výdajů. Oproti roku 2005 se příjmy, hnány dynamickým hospodářským vývojem v uplynulém roce, zvedly o 5,5 mld. CHF, tj. o 10,4 %. Největší míra zvýšení příjmů byla zaznamenána u přímých spolkových daní a DPH. Růst výdajů se naopak podařilo omezit díky úsporným programům. Ve srovnání s předchozím rokem vzrostly výdaje jen o 0,9 %, tedy méně než nominální HDP (+ 4,2 %). Poměr státních výdajů k HDP klesl na 11 %.

Tabulka 11 Výsledky státního rozpočtu, 1990-2007, v mil. CHF

	1990	2000	2002	2003	2004	2005	2006	plánovaný rozpočet 2007
Příjmy	31 616	48 208	51 927	51 284	52 284	52 607	53 096	56 457
Výdaje	30 837	51 994	51 431	47 511	48 945	52 984	58 506	56 275
Bilance	- 779	3 789	- 496	- 496	- 3 711	378	5 410	- 182

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 406.

Úsporná opatření v letech 2004 – 2006 se dotýkala prakticky všech oblastí, od nosných průmyslových odvětví až po školství. Nejvýznamněji postihla tato opatření odvětví stavebního průmyslu. Jde mimo jiné o krácení výdajů na silnice 1. třídy. Spolková rada předložila dvě varianty, buď se některé stavební projekty o rok až o dva roky odsunou nebo se zredukuje počet projektů již připravovaných k realizaci.

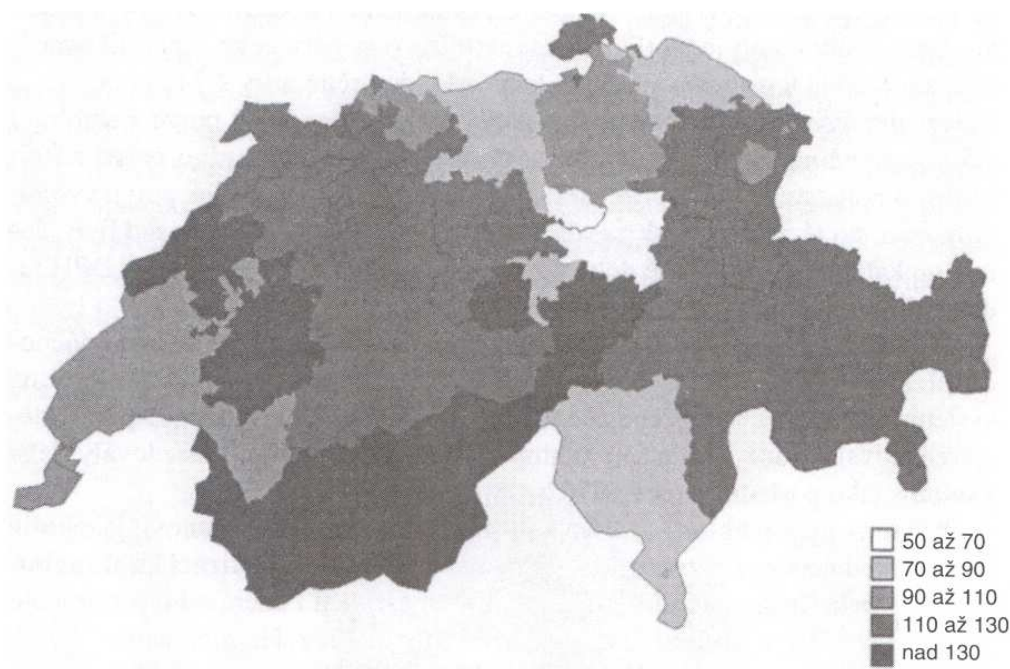
8.1.2 Daňový systém

Založením švýcarského spolkového státu přešlo v roce 1848 právo vybírání cla z kantonů na spolek. Kantonům v té době zůstalo zachováno právo zdanit příjmy a bohatství. Na konci první světové války přešlo na spolek právo vybírat kolkovné, po té začal spolek zasahovat do přímých daní, které dosud byly doménou kantonů. V současné době tvoří spolková daň z příjmů spolu s DPH jeden z důležitých pilířů spolkového rozpočtu.

Daňový systém Švýcarska odráží politickou strukturu švýcarského státu, daně se vybírají na třech úrovních – federální, kantonální a obecní. Vzhledem k velké daňové autonomii jednotlivých kantonů jde o systém velmi komplikovaný, jeho součástí je legislativa všech 26 kantonů a do určité míry 2 740 obcí.

Kantony mají v oblasti daní velkou suverenitu, mohou si stanovit jakékoliv daně, pokud nejsou v rozporu se spolkovou ústavou. Švýcarsko je často využíváno společnostmi v rámci mezinárodního daňového plánování, využívány jsou i existující rozdíly mezi kantony, neboť některé z nich neuvádějí daň z příjmů na některé typy společností, ty potom platí pouze daň federální. Vzhledem k tomu je volba sídla společnosti nebo bydliště ve Švýcarsku důležitým hlediskem daňového plánování.

Obrázek 3 Komparace daňového zatížení jednotlivých švýcarských kantonů v roce 2005
(průměrná daňová kvóta celého Švýcarska = 100)

Pramen: Láchová, L. (2002). Daňové systémy v globálním světě. Praha: ASPI, a. s., s. 162.

Federální daně z příjmů jsou vybírány prostřednictvím kantonů. Přes výraznou daňovou autonomii není oddělená daňová správa pro existující tři úrovně. Výběr federálních, kantonálních i municipálních daní je svěřen kantonům.

Zjednodušený přehled jednotlivých daní, vybíraných v roce 2007 na federální, kantonální a municipální úrovni rozdělený podle subjektů, je uveden v příloze č. 11.

Spolkové daně jsou v zásadě dvojího druhu: Daně příjmové a poplatky a daně spotřební. Mezi daně příjmové patří daně z příjmů fyzických a právnických osob.

Daň z příjmů fyzických osob

Federální daň z příjmů fyzických osob používá progresivní sazbu. Kantonální a obecní sazby daně se liší podle místa residence, příjmu a velikosti majetku. Celková výše federální a kantonální sazby dohromady obvykle nepřesáhne 30 %. Podle Švýcarské ústavy je na federální úrovni omezeno celkové daňové zatížení na 11,5 % ze základu daně. Zjednodušený přehled sazeb daně z příjmu vybírané v roce 2007, dle kantonů, je uveden v příloze č. 12.

Daň z příjmů právnických osob

Švýcarsko aplikuje klasický systém zdaňování korporativních zisků. Sazba federální korporátní daně z příjmů je lineární, diferencovaná podle subjektu:

- ve výši 8,5 % pro kapitálové společnosti (a.s., spol. s r.o., k.s.) a družstva,
- 4,25 % pro fondy, asociace, nadace, investiční fondy a ostatní společnosti.

Kantonální sazby daně se liší podle lokality, výše kapitálu a zisku. Sazby jsou obvykle stanoveny v následujících hranicích:

- kantonální a obecní sazba daně ze zisku 8-17 %,
- kantonální a obecní sazba z kapitálu 0,08-0,25 %.

Celkové daňové zatížení pro právnické osoby, resp. společnosti, je v rozmezí 16-25 %.

Dále jsou zde daně z přírůstku majetku. Sem patří daně z výher v loteriích, z úroků, dividend a určitých druhů pojistek. K příjmům daňového charakteru se zde počítají kolkové poplatky (Stempelsteuer). Samostatnou zvláštní daní je náhrada za nenastoupení povinné vojenské služby (Wehrpflichtersatz).

DPH

Daň z přidané hodnoty patří mezi nepřímé federální daně a byla zavedena od 1. ledna 1995 a je vybírána pouze na federální úrovni. Švýcarsko není členem Evropské unie, přesto jím zavedený systém je v souladu s 6. direktivou Evropské unie o dani z přidané hodnoty a se směrnicí č. 2006/112 EC. Avšak minimální výši sazeb, požadovaných Evropskou unií, Švýcarsko nesplňuje.

Švýcarsko používá základní sazbu 7,6 % a dvě sazby snížené:

- snížená sazba 3,6 % na hotelové a ubytovací činnosti,
- snížená sazba 2,4 % na zboží a služby zahrnující např.: potraviny a nápoje (vyjma alkoholických nápojů), hovězí dobytek, drůbež, ryby, obilí, krmiva a hnojiva, knihy, noviny, nekomerční služby rozhlasových a televizních společností.

8.2 Zahraniční zadluženost

Švýcarsko patří mezi několik málo zemí na světě, kde je chronický přebytek kapitálu a finančních zdrojů. Přímé zahraniční investice Švýcarska v zahraničí převyšují příliv přímých zahraničních investic do Švýcarska. Proto zde o zahraniční zadluženosti nelze mluvit. Určitá část soukromého i veřejného sektoru s prověřenou bonitou má téměř neomezené možnosti získat úvěry u domácích bank.

Naproti tomu veřejný domácí hospodářský sektor, to znamená všechny složky – spolek, kantony i obce trpí chronickou zadlužeností, přesto je zadluženost domácího hospodářského sektoru výrazně nižší než v České republice, neboť značná část obzvláště velkých podniků i na rozvojové projekty využívá vlastní kapitál. Od roku 2004 dochází k velmi pozvolnému snížení zadluženosti veřejných financí (viz. tabulka č. 11).

Tabulka 12 Zadluženost domácího hospodářství

Zadluženost	1990	2000	2003	2004	2005	2006
Veřejné finance (v mil. CHF)	98 044	207 422	240 626	246 454	242 412	230 273
<i>Konfederace</i>	38 509	105 333	123 809	126 740	130 377	123 623
<i>Kantony</i>	30 535	64 090	77 815	80 314	73 336	69 550
<i>Obce</i>	29 000	38 000	39 400	39 400	38 700	37 100
Na 1 obyvatele (v CHF)						
<i>V běžných cenách</i>	14 264	28 772	32 494	33 063	32 316	30 469
<i>Ve srovnatelných cenách</i>	18 015	30 010	33 128	33 433	32 316	30 136
Podíl na HDP (v %)	29,6	49,1	55,0	54,6	52,3	47,4

Pramen: Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008, str. 415.

8.3 Bankovní systém

Švýcarské bankovníctví patří k nejúspěšnějším odvětvím národního hospodářství s podílem 10% na hrubém národním produktu. Je pověstné svojí seriózností a kvalitou. Po výborných výsledcích roku 2005 se jeví v sektoru bankovníctví i rok 2006 jako velmi úspěšný. Obchod s domácími soukromými i firemními zákazníky byl hnán i nadále trvalou poptávkou po hypotéčních úvěrech. Oživení zaznamenala i oblast firemních kreditů nutných pro nákup nových zařízení další rozvoj výrobních kapacit. Rovněž obchod s akciemi, obligacemi, devizami a deriváty přinesl pro bankovníctví velmi dobré výsledky. Totéž platí v ještě větší míře o zprostředkování fúzí a akvizic.

Tento pozitivní vývoj měl za následek přijímání nových pracovníků do sektoru bankovníctví a otvírání nových poboček pro lepší obslužnost zákazníků. Oproti všeobecně zastávanému názoru předchozích let, že dny četných malých bankovních filiálek jsou sečteny, došlo k jejich nárůstu a náboru nových zaměstnanců. V roce 2000 dosáhl počet zaměstnanců v bankovníctví cca 125 000 což představuje vrchol. V roce 2003 tento počet klesl na cca 113 000, avšak v roce 2006 byla opět překročena hranice 120 000 pracovních míst.

Podle informací Švýcarské národní banky bylo ve zmíněném roce údajně deponováno ve švýcarských bankách přes 3,5 miliardy švýcarských franků, což představuje podíl 30 % celkově spravovaného majetku na celém světě¹. Tento základní údaj ilustruje nezastupitelnou roli bankovníctví v rámci celé švýcarské ekonomiky. Charakteristické propojení se světovým hospodářstvím a mezinárodními finančními trhy je typické pro dvě švýcarské velkobanky UBS a Credit Suisse.

Banky tvoří 13,4 % národního důchodu Švýcarska. Ve vztahu k zahraničí vytvářejí ročně aktivum cca 20 mld. CHF. Na daních plyne z bankovního sektoru do spolkového rozpočtu ročně asi 8 mld. CHF. Bankovní sektor patří k nejúspěšnějším odvětvím národního hospodářství a je založený na dlouholetých tradicích. Lze ho rozdělit do následujících kategorií: Švýcarská národní banka, velké banky (UBS, Credit Suisse Group), kantonální banky (nejsilnější je Zürcher Kantonalbank), regionální banky a spořitelny, Raiffeisenbanky a výpůjční pokladny, ostatní banky, finanční společnosti, pobočky zahraničních bank, soukromé banky, Ústředí zástavních listů a Banka zástavních listů, Ústřední banka Švýcarského svazu Raiffeisenbank.

¹ Souhrnná teritoriální informace Švýcarsko vydaná Zastupitelským úřadem v Bernu, 2. 6. 2008, str. 27, kap. 4.6 Služby.

Švýcarsko bylo vždy známo svým přístupem k dodržování bankovního tajemství, které umožnilo akumulaci nesmírných vkladů z celého světa, za což si nejednou vysloužilo kritiku. Vyčítáno je zemi hlavně praní ukořistěného židovského majetku a peněz, které možná ještě dnes leží v hlubokých trezorech místních bank, a taktéž nepřímá podpora zbrojení Německa. K částečnému uvolnění tradičně neproniknutelného bankovního tajemství došlo až 14. 3. 2009, kdy švýcarská vláda ustoupila tlaku Washingtonu a Bruselu. Švýcarsko nakonec přistoupilo na mezinárodní principy, protože hrozilo, že se dostane na černou listinu zemí (sestavovanou OECD), které plně nespolupracují v boji proti daňovým podvodům. V případě zařazení na tuto listinu by to nepoškodilo Švýcarsko pouze jako finanční centrum, ale také jako místo pro podnikání. Švýcarská vláda se však nechala slyšet, že bankovní tajemství uvolní jen „v konkrétních a oprávněných“ případech, v těch ostatních bude i nadále chránit klienty bank před „neoprávněným sledováním ze zahraničí“.

8.3.1 Švýcarská národní banka

Byla zřízena spolkovým zákonem z roku 1905. Vlastní činnost zahájila 20. 6. 1907 a je nezávislá na spolkové radě. Při důležitých rozhodnutích, které mají hospodářský, čistě monetární, nebo politický dopad, se bankovní rada schází s vládou a problémy diskutuje. V měnových otázkách banka poskytuje rady spolkovým úřadům.

Akcje jsou vlastněny více než z poloviny kantony, kantonálními bankami a veřejnoprávními institucemi. Stát (spolek) akcie nevlastní.

Činnost banky je řízena spolkovým zákonem. Na základě tohoto zákona volí Spolková rada 40 členů bankovní rady a členy direktoria, jmenuje ředitele, schvaluje výroční zprávy a závěrečné účty.

Na základě spolkového zákona z roku 1930 a novelizací v letech 1967 a 1982 byly vytvořeny dva instituty:

- Pfandbriefzentrale der schweizerischen Kantonalbanken AG Zürich. Členy-vlastníky tohoto ústavu je všech 25 kantonálních bank.
- Pfandbriefbank schweizerischer Hypothekarinstitute AG Zürich.

Pouze tyto dvě instituce mohou vydávat zástavní listy.

8.3.2 Kantonální banky

Většina kantonálních bank byla založena již ve druhé polovině 19. století. Jsou to banky, které byly zřízeny zákonným kantonálním výnosem a za jejich závazky ručí kanton. Hlavním těžištěm práce jsou úspory a hypotekární obchod. Jsou bankami univerzálními.

8.3.3 Pojišťovací společnosti

V roce 2005 bylo registrováno ve Švýcarsku 30 životních pojišťoven a 96 pojišťoven zabývajících se škodnými událostmi.

Pojišťovací společnosti se podílejí na HDP s 2,5 %, na zaměstnanosti 1,7 % a jejich příjmy z prémie představují okolo 126 mld. CHF.

Z důvodu značné nasycenosti trhu švýcarského pojišťovnictví pokračovala i v roce 2005 tendence expandovat v této oblasti do zahraničí. V této souvislosti lze uvést, že jen 38 % pojistek švýcarských pojišťoven má místní původ, ostatní jsou uzavřeny v zahraničí. Přitom u životních pojistek dvě třetiny pocházejí ze Švýcarska, ostatní pojistky jsou v zahraničí uzavřeny ze 70 %. U některých typů pojistek je však zahraniční podíl až 95 %. Nepříznivé ekonomické klima se projevily v roce 2005 i ve švýcarském pojišťovnictví, kde řada pojišťovacích ústavů zaznamenal značné ztráty včetně pojišťovny Zürich (roční ztráta představuje cca 400 mil. CHF). To vedlo, tak jako u některých bank, k značné redukci personálu pojišťoven (cca 2 500 osob).

9 Zahraníční obchod země

Švýcarská zahraniční politika je vystavěna na třech základních kamenech - neutralita, solidarita a disponibilita. Za nejdůležitější atributy švýcarské zahraniční politiky je možné považovat:

- Švýcarsko stojí většinou osamoceně v mezinárodních vztazích a navíc je vázané svou neutralitou, tím spíše si musí hledat svůj vlastní prostor k jednání.
- Švýcarsko uznalo důležitost multilaterální politiky vedle bilaterálních vztahů a zaktivizovalo svou činnost v těch mezinárodních organizacích, do nichž vstoupilo - především v Radě Evropy, OBSE, OECD a od roku 2002 v OSN. V roce 1996 zahájilo svou spolupráci s NATO, nejdříve omezeně v rámci PfP, později v EAPC.
- Švýcarsko si našlo svou velice specifickou úlohu v oblasti zvládnání krizových situací v některých problematických oblastech zejména jihovýchodní Evropy, při nichž postupovalo jak samostatně, tak i ve spolupráci s partnery. Na tuto svou činnost věnuje značné finanční částky.
- Švýcarsko při různých příležitostech nabízí svou zprostředkovatelskou roli v různých regionech, založenou na dobré pozici státu vzhledem k jeho neutralitě a hospodářské prosperitě. K tomu napomáhá i fakt, že Ženeva je sídlem mezinárodních organizací, působících v oblasti lidských práv a Švýcarsko je deponitářem příslušných konvencí (např. ženevská konvence o uprchlících z r. 1951, čtyři ženevské konvence k lidským právům a další). V poslední době to byla především snaha přispět k řešení konfliktu na Středním východě, Srí Lance, Kongu a Súdánu.

9.1 Obchodní bilance

Obchodní bilance je rozdíl mezi vývozem a dovozem zboží mezi domácí ekonomikou a zahraničím. Jde o část běžného účtu platební bilance.

V roce 2006 nedošlo k razantnějším změnám zahraniční obchodně politické orientace Švýcarska. Nejvýznamnějším hospodářským partnerem zůstává jako celek Evropská unie, přičemž samotné Německo se podílí na celkovém obchodu Švýcarska více jak jednou čtvrtinou. Dalšími významnými partnery Švýcarska jsou USA a Japonsko. Nemalou pozornost věnuje Švýcarsko jak v oblasti obchodu tak i svých zahraničních investic Čínské lidové republice, kde švýcarský vývoz dosáhl v roce 2006 meziroční nárůst 18,1 % a dovoz

16,1 %. Čína patří do oblasti obchodních zájmů Švýcarska společně s Brazílií, Ruskem a Indií (země BRIC). Švýcarsko rovněž potvrdilo v průběhu roku 2006 svůj zájem na posílení obchodního významu společenství EFTA (Švýcarsko, Norsko, Lichtenštejnsko a Island) jednak mezi jednotlivými zeměmi EFTA, tak i vůči třetím zemím. Zájem o rozšíření obchodních vztahů dokladují i před rokem uzavřené dohody o volném obchodu s Mexikem, Chile, Singapurem, Nigérií a Jižní Koreou (platnost dohody od 1. 7. 2006). Významně roste obchod Švýcarska i s některými zeměmi Latinské Ameriky, o čemž svědčí uzavření dohody mezi společenstvím EFTA resp. Švýcarskem a zeměmi Mercosuru (Argentina, Brazílie, Uruguay, Paraguay). Ze zemí blízkého Východu jde např. o Spojené arabské emiráty, Kuvajt a Saudskou Arábii, z afrických zemí lze jmenovat např. Egypt, Maroko a JAR a již výše zmíněnou Nigérii.

Tabulka 13 Vývoj obchodní bilance Švýcarska v období 1999-2007, v mil. CHF

Rok	Ukazatel		
	Vývoz	Dovoz	Obchodní bilance
1990	88 257	96 611	- 8 354
1991	87 947	95 032	- 7 085
1992	92 142	92 330	- 188
1993	93 289	89 830	3 959
1994	95 827	92 608	3 219
1995	96 236	94 483	1 753
1996	98 589	96 664	1 925
1997	110 417	110 087	330
1998	114 055	115 847	- 1 792
1999	120 725	120 057	668
2000	136 015	139 402	- 3 387
2001	138 492	141 889	- 3 397
2002	142 923	135 894	7 029
2003	141 158	134 987	6 171
2004	152 757	143 996	9 312
2005	162 991	157 544	5 447
2006	185 216	177 148	8 068
2007	206 252	193 216	13 036

Pramen: Aussenhandel nach Verwendungszweck, 1990-2007, Statistisches Lexikon der Schweiz Bundesamt für Statistik, Neuchâtel 2009.

Dlouhou dobu převažoval dovoz nad vývozem, saldo obchodní bilance bylo záporné. Krytí dovozu vývozem činilo tradičně zhruba 90 %.¹ V poslední době se však podařilo tento rozdíl vyrovnat, jak můžeme vidět v tabulce č. 13. Výsledné saldo obchodní bilance za rok 2007 skončilo výrazným přebytkem 13 mld. CHF. Oproti roku 1996 se vývoz v posledním

¹ J. Filip. Švýcarsko. Československá obchodní a průmyslová komora, Praha, 1990.

sledovaném roce téměř zdvojnásobil. V letech 2004-2007 rostl meziročně vývoz o zhruba 11,7 % a dovoz tempem okolo 12 % za rok. Během posledního roku 2008 se tempo růstu přebytku obchodní bilance zpomaluje a lze očekávat, že se tento vývoj odrazí ve výsledku hospodaření Švýcarska, neboť tato země je výrazným způsobem na export vázaná. Není proto překvapením, že pouze v jednom roce v rámci sledovaného období dosáhla obchodní bilance schodku (2000: -2,1 mld. CHF)

9.2 Zahraniční obchod Švýcarska

Ekonomika směřující zboží se zahraničím je vystavena jednak vlivům působícím na vývoz a dovoz výrobků a služeb, jednak vlivům působícím na mezinárodní pohyb výrobních faktorů. Švýcarsko je země vysoce industrializovaná s velkými vývozními kapacitami, jak nám ukazuje tabulka č. 14.

Tabulka 14 Vývoz v přepočtu na 1 obyvatele ve vybraných zemích, 2004, v USD

Země	Vývoz v USD/1 obyv.
Nizozemsko	19 527
Švýcarsko	15 691
Švédsko	13 701
Rakousko	13 337
Německo	11 024
EU-25	7 926
Francie	7 027
Itálie	6 081
Velká Británie	5 706
Španělsko	4 267
Řecko	1 356

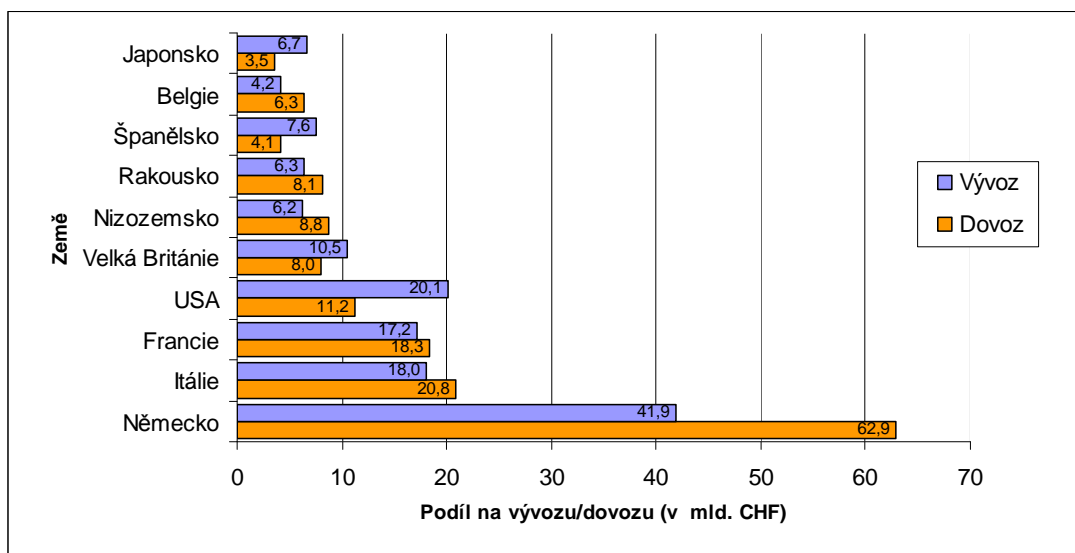
Pramen: Statistical Data on Switzerland 2008, Neuchâtel, s. 24-25.

Závislost Švýcarska na zahraničním obchodě je vysoká. Podíl vývozu a dovozu na HDP se blíží 40 %. Řada odvětví švýcarské ekonomiky je zcela exportně orientovaná. Například strojírenství vyvází 75 % produkce, chemický průmysl až 95 %, hodinářský dokonce 95 %. Jak teritoriální, tak komoditní struktura se vyznačuje dlouholetou stabilitou. Švýcarsko je zemí realizující diverzifikovanou obchodní výměnu. Z důvodu nedostatku surovin musí jejich většinu dovážet, přičemž je vzápětí upravuje na kvalitní finální produkty, které následně exportuje.

9.2.1 Teritoriální struktura

Jedním z kritérií analýzy struktury obchodu je teritoriální struktura, tj. rozdělení podle skupin zemí (kam se vyváží a odkud se dováží).

Graf 18 Zahraněční obchod - klíčoví partneři, 2007, v mld. CHF

Pramen: Statistical Data on Switzerland. Neuchâtel, Bundesamt für Statistik, 2009, s. 17.

Při pohledu na strukturu obchodu podle skupin zemí v grafu č. 18 sledujeme v případě Švýcarska jednoznačnou převahu významu vyspělých tržních ekonomik. Teritoriální struktura švýcarského zahraničního obchodu se vyznačuje dlouhodobou stabilitou. Na dovozu se státy západní Evropy podílejí asi čtyřmi pětinami (79,0 % v roce 2007), státy Severní Ameriky asi 7 %.

Nejvýznamnějšími dovozními partnery jsou: Německo (62,9 % v roce 2007), Itálie (20,8 %) a Francie (18,3 %).

Nejvýznamnějšími vývozními partnery jsou: Německo (41,9 % v roce 2007), překvapivě USA (20,1 %) a Itálie (18,0 %).

9.2.2 Komoditní struktura

Dále je možné vyjádřit strukturu vývozu a dovozu v členění podle Standardní klasifikace mezinárodního obchodu OSN, známé také pod anglickou zkratkou SITC (Standard International Trade Classification). Základní komoditní třídy SITC zahrnují deset položek. Rozložení švýcarského dovozu a vývozu mezi jednotlivé položky je uvedeno v tabulce č. 15.

Tabulka 15 Komoditní struktura švýcarského dovozu/vývozu, 2005

Celní skupina	Název skupiny	Dovoz v mil. CHF	% z celku	Vývoz v mil. CHF	% z celku
0	potraviny a živá zvířata	6 389,1	4,6	3 390,4	2,2
1	nápoje a tabák	1 769,2	1,3	780,6	0,5
2	surové materiály	2 759,9	2,1	1 515,2	0,9
3	nerostná paliva, mazadla	9 085,5	4,9	574,4	0,3
4	přírodní a rostlinné oleje	242,6	0,1	26,8	0,1
5	chemikálie a příbuz. výr.	26 260,3	23,1	49 165,2	32,3
6	tržní výr. (podle materiálu)	23 584,3	16,9	18 805,1	12,7
7	stroje a přepravní zařízení	43 485,0	31,2	38 512,7	25,9
8	různé průmyslové výr.	28 414,3	15,2	35 199,2	22,9
9	neroztříděné	1 169,3	0,6	3 083,7	2,2
Celkem		27 962 886	100,0	151 455,9	100,0

Pramen: Spolkové vrchní ředitelství cel.

Švýcarsko je zemí realizující diverzifikovanou obchodní výměnu. Z důvodu nedostatku surovin musí jejich většinu dovážet, přičemž je vzápětí upravuje na kvalitní finální produkty, které následně exportuje. Pro bližší ilustraci se lze alespoň stručně zmínit o nejvýznamnějších položkách švýcarského dovozu a vývozu.

Nejvýznamnější dovozní třídu tvoří strojírenské výrobky (počítače, ledničky, čerpadla, výtahy a polygrafické stroje) se 14 % podíle na celkového dovozu. Z elektrotechnického průmyslu činil jejich podíl na celkovém dovozu přes 9 % a to zejména v položkách elektrické motory, televizory, HiFi audio a video technika a elektrické rozvaděče. Stejně tak se na celkovém dovozu se s 9 % podílel dovoz osobních automobilů, autobusů, motocyklů, jízdních kol a kolejových vozidel. Dalším silným dovozním odvětvím je chemický průmysl, především pak dovoz organických chemických výrobků (5,1 %) a farmaceutických produktů (4,3 %). I přesto však v tomto odvětví i nadále převládá vývoz nad dovozem a jeho podíl v uvedených celních skupinách na celkovém vývozu je jednoznačně nejvyšší (až 32 %).

9.3 Ochrana domácího trhu

Švýcarsko jako člen WTO se musí důsledně řídit úmluvami, které při vstupu do této organizace podepsalo. V praxi to znamená, že kromě potravin by měl být dovoz liberální. Současně je však nutno uvést, že švýcarský trh je trhem relativně uzavřeným. To platí zejména pro ty subjekty mimo EU, USA a Japonsko, které usilují o první vstup na švýcarský trh.

Zejména jde o montážní práce a následný servis, který byl firmám ze zemí střední a východní Evropy až do 30. 4. 2004 prakticky zcela znemožněn. V průběhu roku 2005 ZÚ Bern k této otázce doplnil již v roce 2003 vypracovanou podrobnou zprávu, která je k nahlédnutí

na Ministerstvu průmyslu a obchodu. Přestože je ČR od 1. 5. 2004 členskou zemí EU, situace se v otázce snadnějšího přístupu českých občanů na švýcarský trh práce prozatím příliš nezměnila. Důvodem je skutečnost, že ačkoliv vstoupil v platnost Dodatkový protokol k Dohodě o volném pohybu osob mezi Švýcarskem a EU, rozšířené o nových 10 členských zemí včetně ČR (protokol byl slavnostně podepsán mezi zástupci Švýcarska a EU již v říjnu 2004, v platnost vstoupil až 1. dubna 2006), obsahuje zvláštní přechodná období pro zaměstnané osoby a poskytovatele služeb v určitých odvětvích, kteří jsou občany České republiky, Estonské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Polské republiky, Slovinské republiky a Slovenské republiky. Tato přechodná období budou ukončena nejpozději 30. dubna 2011.

Pro nové členské země EU jsou sice stanoveny množstevní kontingenty opravňující občany, resp. právnické osoby požádat o možnost podnikání ve Švýcarsku, nicméně pokud o stejné místo požádá švýcarský občan, dostává přednost před žádostí občanů nových 10 členských zemí EU.

9.4 Zóna volného obchodu

Švýcarsko realizuje své vnější ekonomické vztahy na základě uzavřených smluvních dokumentů o zónách volného obchodu s členskými zeměmi EU, resp. dohod o volném obchodu mezi Švýcarskem a Evropskou unií, dále na základě bilaterálních dohod o volném obchodu a v neposlední řadě dohod o volném obchodu v rámci svého členství v ESVO. Podle statistických údajů uzavřelo Švýcarsko jako člen ESVO již 20 dohod o volném obchodu, které upravují jeho zahraniční obchod ve výši 14 miliard Euro. S rozšířením EU od 1. 4. 2004 však řada stávajících dohod o volném obchodu jako např. ČR - Švýcarsko (ESVO) přešla do režimu dohod mezi Švýcarskem a EU.

V souladu s podpisem nové „Vadúzske konvence“, která má v budoucnu podstatně vylepšit rámcové podmínky vzájemného obchodu cestou dalšího odstraňování technických překážek obchodu uzavřelo Švýcarsko v posledních letech Dohodu o volném obchodu se Singapurem, Chile, Nigérií, Kanadou, Libanem, Egyptem, Tunisem, Bulharskem, Chorvatskem, Makedonií, Rumunskem, Tureckem, Izraelem, Jordánskem, Marokem, Jižní Koreou a se členy Jihoafrické celní unie (Jižní Afrikou, Botswanou, Lesothem, Namibií a Svahilskem). V průběhu roku 2005 švýcarská strana zahájila expertních jednání o Dohodu o volném obchodu s USA. Jednání pokračovala i koncem ledna 2006 na okraji Světového ekonomického fóra v Davosu.

Místo dohody o volném obchodu se obě strany dohodly na vytvoření švýcarsko-amerického Obchodního a kooperačního fóra s tím, že se bude dále zkoumat možnost uzavření bilaterálních smluv na jednotlivé oblasti vzájemného zájmu. Pro nejbližší období je tak otázka možného uzavření dohody o volném obchodu mezi Švýcarskem a USA uzavřena.

9.5 Zahraniční investice

Pokud se zmiňují přímé zahraniční investice v teritoriu, je nutno poznamenat, že objem přímých zahraničních investic do Švýcarska je až na výjimky trvale nižší než výše přímých zahraničních investic Švýcarska v zahraničí. Švýcarsko patří mezi přední světové investory, mimo tradiční vysoce kvalitní produkty, je důvodem vysokého objemu investic v zahraničí i skutečnost, že ve srovnání s jinými vyspělými zeměmi je ve Švýcarsku o téměř 20 % výše nastavena cenová hladina, která se přímo dotýká i cenové úrovně pracovní síly. Současně řada výroby na území Švýcarska jen obtížně konkuruje výrobkům z jiných zemí.

Tabulka 16 Přímé zahraniční investice ve Švýcarsku
Dovoz kapitálu pro investice (v mil. CHF)

	2002	2003	2004	2005	2006
EU ¹	7 198	14 159	- 3 924	22 771	28 600
Ostatní evropské země	- 786	34	110	- 31	95
Severní Amerika	3 075	7 213	7 007	- 25 557	3959
Střední a Již. Amerika	24	932	- 1 400	878	267
Asie, Afrika, Oceánie	- 515	- 79	- 524	- 14	119
Celkem	9 783	22 224	1 159	- 1 922	32 945

¹ do roku 1994 – EU 14, od roku 1995 – EU 15, od roku 2004 – EU 25.

Pramen: Schweizerische Nationalbank, Statistische Monatsheft Januar 2008, str. 188, S2_{1a}.

Celková výše přímých zahraničních investic ve Švýcarsku dosáhla v roce 2006 hodnoty pouhých 32,9 mld. CHF, poté co v roce 2005 došlo k výraznému propadu zahraničních investic ve Švýcarsku.

Tabulka 17 Švýcarské přímé investice v zahraničí
Vývoz kapitálu pro investice (v mil. CHF)

	2002	2003	2004	2005	2006
EU ¹	10 274	9 437	14 550	26 649	30 812
Ostatní evropské země	2 433	2 912	- 361	3 687	2 166
Severní Amerika	3 642	6 769	8 878	22 832	23 262
Střední a Již. Amerika	- 1 162	3 753	3 281	7 465	21 251
Asie	86	128	5 180	6 457	10 319
Afrika	- 489	- 248	- 372	1 713	797
Oceánie	433	957	1 150	949	1 144
Celkem	12 785	20 795	32 666	60 084	87 586

Pozn.: ¹ do roku 1994 – EU 14, od roku 1995 – EU 15, od roku 2004 – EU 25.

Pramen: Schweizerische Nationalbank, Statistische Monatsheft Januar 2008, str. 180, S1_{1a}.

Podle údajů Švýcarské národní banky, uvedených v tabulce č. 17, dosáhly v roce 2006 celkové přímé zahraniční investice Švýcarska v zahraničí hodnoty 87,6 mld. CHF s meziročním nárůstem 47,8 %. Zatímco ještě v roce 2001 představoval celkový objem vývozu švýcarských přímých investic hodnotu 30,9 mld. CHF, v roce 2002 po ustupující konjunkturu jak ve Švýcarsku, tak i ve světovém měřítku, již objem vývozu investic klesl na 12,8 mld. CHF. V následujících letech však došlo opět k růstu, kdy objem vývozu švýcarských investic dosáhl hodnoty 20,8 mld. CHF; resp. 32,7 mld. CHF v roce 2004 a v roce 2005: 60,1 mld. CHF. V roce 2006 činily přímé investice v zahraničí 87,6 mld. CHF a to zejména do USA (21,3 mld. CHF) a do zemí EU (např. Německo: 8,8 mld. CHF a Irsko: 7,8 mld. CHF) z asijské oblasti největší investice mířily do Singapuru.

10 Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

10.1 Bilance vzájemného obchodu

Zahraničně obchodní vztahy ČR a Švýcarska mají dlouhou historii. Již v roce 1926 byla mezi ČSR a Švýcarskem uzavřena smlouva upravující vzájemnou právní pomoc ve věcech občanských a obchodních. V poválečném období uzavírají obě smluvní strany další smlouvy a dohody a sbližují vzájemný vztah (např. Obchodní smlouva mezi Československou republikou a Švýcarskou konfederací z roku 1953, Dohoda o hospodářském styku mezi ČSSR a Švýcarskou konfederací a Protokol o platebním styku z roku 1971). Zahraniční obchod mezi ČSSR a Švýcarskem, ale nejen mezi těmito dvěma státy, mohl být do roku 1990 vykonáván pouze omezeným počtem subjektů, jelikož byl dle zákona č.119/1948 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství uplatňován tzv. monopol zahraničního obchodu. Tento monopol omezoval šíři zahraničně obchodních vztahů ČSSR. Po vzniku České republiky v roce 1993 dochází k výrazným změnám v zahraničním obchodu; jedná se především o uvolnění monopolu zahraničního obchodu. Česká republika si vytváří svoji obchodní politiku, která v mnoha aspektech vychází z obchodní politiky ČSFR a navazuje i na exklusivní postavení ČSSR v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu (General Agreement on Tariffs and Trade - GATT), které nebylo od podpisu přerušeno. Vzhledem k tomu, že vyjma USA bylo v rámci GATT s československými výrobky zacházeno dle doložky nejvyšších výhod a také, že byla ČSSR zvýhodňována v oblasti netarifních překážek a vzhledem k řadě jiných výhod plynoucích z nepřerušeno členství v GATT, přinesla tato výsada České republice velmi dobrou pozici pro začlenění do celosvětového obchodu.

Švýcarsko představuje pro ČR spolehlivého, korektního partnera; mezi oběma zeměmi nejsou žádné závažnější sporné otázky. Po vzniku samostatné ČR se dynamicky rozvíjí vzájemný politický dialog.

Ze zveřejněných hospodářských výsledků roku 2007 vyplývá, že co do objemu vzájemného obchodu je Švýcarsko našim 17. nejvýznamnějším obchodním partnerem. Podíl obratu zahraničního obchodu Švýcarska na celkovém zahraničním obchodě České republiky činil 1,4 %. Dosažená výše objemu česko-švýcarského obchodu byla v roce 2007 historicky nejvyšší od roku 1993. Trend dlouhodobého růstu vzájemného obchodu potvrzují i výsledky za 1. čtvrtletí 2008

Tabulka 18 Bilance vzájemné obchodní výměny Švýcarska s Českou republikou, 1993-2007, v mil. CHF

Rok	Dovoz	Vývoz	Obrat	Bilance
1993	158,6	398,0	556,6	239,4
1994	196,1	417,4	613,6	221,3
1995	249,9	481,4	731,3	231,5
1996	267,8	545,8	813,6	278,0
1997	332,7	616,1	948,8	283,4
1998	408,1	635,3	1 043,4	227,4
1999	461,5	671,6	1 133,1	210,1
2000	604,2	758,4	1 362,6	154,2
2001	672,2	928,1	1 600,3	255,9
2002	848,5	955,1	1 803,6	106,6
2003	893,3	1 041,6	1 934,9	148,3
2004	986,0	1 152,4	2 138,4	166,4
2005	1 093,1	1 276,4	2 369,5	183,3
2006	1 395,5	1 449,9	2 845,4	54,4
2007	1 707,5	1 823,0	3 530,5	115,5

Pramen: Einfuhr nach Wirtschaftsräumen und Herkunftsländern 1990-2007; Ausfuhr nach Wirtschaftsräumen und Bestimmungsländern, Statistisches Lexikon der Schweiz Bundesamt für Statistik, Neuchâtel 2009.

Zajímavé je srovnání dovozů a vývozů mezi Švýcarskem, Českou republikou a některými vybranými státy EU. Zatímco v roce 2006 vyvezla ČR do Švýcarska (dle švýcarských statistik) zboží za 1 395,5 mil. CHF, činil český export do Švýcarska v roce 2007: 1 707,5 mil. CHF což představuje meziroční nárůst exportu o 18,3 %. Objemem dovozů do Švýcarska se tak ČR pro rok 2007 zařadilo před země jakými jsou např. Dánsko, Švédsko, Finsko, Polsko, Maďarsko, Slovensko či Portugalsko.

Nárůst českého importu ze Švýcarska činil meziročně 25,7 % a dosáhl hodnoty 1 823 mil. CHF. I když vyzněla, podle švýcarské celní správy, bilance vzájemného česko-švýcarského obchodu pro rok 2007 ve prospěch Švýcarska, je tato bilance velmi vyrovnaná (115,5 mil. CHF). Více než do ČR vyvezlo Švýcarsko v roce 2007 např. do Polska (2 165,9 mil. CHF) čímž se Polsko opakovaně stalo největším odběratelem švýcarského zboží z nových zemí EU.

10.2 Komoditní struktura českého vývozu/dovozu se Švýcarskem

Hlavní dovozní komodity ČR: stroje a přepravní zařízení, kancelářské stroje a zařízení ke zpracování dat, chemikálie, farmaceutické výrobky a léčivy, výrobky organické chemie, barviva, pigmenty, silice, plasty a výrobky z nich, elektrická energie, oděvní výrobky, papír,

lepenka, textilní přize a tkaniny, výrobky přesného (hodinářského) průmyslu, ortopedické přístroje a pomůcky, šperky a zlatnické výrobky.

Švýcarsko představuje pro ČR tradičního hospodářského a obchodního partnera a v roce 2001 bylo celkově na 14. místě celkového zahraničního obchodu ČR.

Škála zboží, které si Česká republika vyměňuje se Švýcarskem, je velice široká a zasahuje prakticky do všech výrobních odvětví. Často je stejný výrobek předmětem vývozu i dovozu - rozdíl je v kvalitě a provedení. Tabulka č. 19 předkládá k bližší informaci strukturovaný přehled jednotlivých skupin realizovaného zboží jak hodnotově, tak i procentuálně mezi oběma zeměmi v roce 2005.

Tabulka 19 Komoditní struktura českého dovozu/vývozu se Švýcarskem, 2005

Celní skupina	Název skupiny	Dovoz do ČR v tis. Kč	% z celku	Vývoz z ČR v tis. Kč	% z celku
0	potraviny a živá zvířata	390 463	1,39	231 354	1,16
1	nápoje a tabák	19 107	0,07	26 167	0,12
2	surové materiály	295 802	1,06	261 487	1,14
3	nerostná paliva, mazadla	36 682	0,17	195 765	0,86
4	přírodní a rostlinné oleje	715	0,01	-	0,00
5	chemikálie a příbuz. výr.	9 526 720	34,11	2 055 318	8,53
6	tržní výr. (podle materiálu)	4 978 555	17,73	4 429 998	18,89
7	stroje a přepravní zařízení	8 929 687	31,93	12 768 474	54,73
8	různé průmyslové výr.	3 764 166	13,46	3 337 560	14,3
9	neroztříděné	20 988	0,07	25 715	0,257
Celkem		27 962 886	100,0	23 331 838	100,0

Pramen: Český statistický úřad.

Z přehledu vyplývá, že rozhodující komodity a položky v českém vývozu do Švýcarska v roce 2005 byly stroje a přepravní zařízení (54,73 %), tj. meziroční růst o 2,1 %, z toho osobní automobily (9,3 %), textilní a kožedělné stroje, stroje a zařízení k výrobě energie, digitální systémy na zpracování dat, zařízení na aut. zpracování dat, zařízení k telekomunikacím, kancelářské stroje, kovozpracující stroje, kuličková ložiska, elektrické stroje, tržní výrobky tříděné podle materiálu (18,89 %) tj. meziroční pokles o 0,3 %, z toho kovové výrobky, neželezné kovy, výrobky ze železa, různé konstrukce, pneumatiky, papír a lepenka, různé průmyslové výrobky (14,30 %) tj. meziroční pokles o 2,5 %, z toho odborné vědecké přístroje, oděvní výrobky a doplňky, nábytek, dětské hračky a dětské kočárky, chemikálie (8,53 %) tj. meziroční růst o 1,1 %, z toho organické chemikálie a karbonové kyseliny a potraviny (1,16 %) tj. meziroční pokles o 0,2 %.

Nejvýznamnější položky českého dovozu ze Švýcarska v roce 2005 představovaly chemikálie (34,11 %) tj. meziroční růst o 4,21 %, z toho zejména farmaceutické výrobky a léčiva, výrobky organické chemie, barviva, pigmenty, silice, plasty a výrobky z nich, dále stroje a přepravní zařízení (31,93 %) tj. meziroční pokles o 1,92 %, zejména kovozpracující stroje, obráběcí a kovoobráběcí stroje, kancelářské stroje a zařízení ke zpracování dat, elektrické spínací přístroje, elektrické zařízení a přístroje, tiskařské stroje, tržní výrobky tříděné podle materiálu (17,73 %) tj. meziroční pokles o 0,80 %, z toho oděvní výrobky, papír, lepenka, textilní příze a tkaniny bavlněné, různé průmyslové výrobky (13,46 %) tj. meziroční růst o 0,61 %, z toho kovové výrobky, odborné vědecké a řídicí přístroje, ortopedické přístroje a pomůcky, výrobky přesného (hodinařského) průmyslu, šperky a zlatnické výrobky.

10.3 Švýcarské investice v ČR

Od roku 1993 do konce roku 2004 dosáhla kumulovaná výše přímých investic Švýcarska v České republice hodnoty 2 094 mil. US dolarů, tj. 5,3% z celkových zahraničních investic. V žebříčku zahraničních investic realizovaných za období od vzniku České republiky tak stojí švýcarské investice historicky výše než např. realizované zahraniční investice z V. Británie nebo Itálie. Objem švýcarských investic v České republice je však stále jen nepatrným zlomkem švýcarských investic v zahraničí.

V roce 2004 dosáhly švýcarské investice do České republiky podle údajů České národní banky hodnoty 143,1 mil. US dolarů, což znamenalo podíl 3,2 % na celkových zahraničních investic v České republice v uvedeném roce. Švýcarsko zaujalo dosaženou hodnotou 8. místo v pořadí zahraničních investorů ČR a předstihlo výši svých investic v ČR např. V. Británie, Belgií a Itálií. Ve srovnání s rokem 2003 to však představovalo pokles o 54,3 %. Pro nejbližší období jsou rozpracovány v České republice švýcarské investiční projekty podpořené investičními pobídkami v celkové výši 103 mil. USD, které mohou vytvořit přes 800 nových pracovních míst.

V této souvislosti není bez zajímavosti uvést výši švýcarských investic v sousedních zemích České republiky. Po upřesnění statistických dat výše švýcarských investic v roce 2004, v Polsku 28 mil. US dolarů, na Slovensku necelých 10 mil. US dolarů a např. v Maďarsku dosáhla 71 mil. amerických dolarů.

Česká republika je tudíž, ve srovnání se sousedními středoevropskými zeměmi, i na prvním místě v případě výše objemu, resp. přílivu švýcarských přímých investic.

10.4 Program švýcarsko-české spolupráce

Rámcová dohoda mezi vládou České republiky a Švýcarskou federální radou ve věci implementace Programu švýcarsko – české spolupráce na snížení hospodářských a sociálních rozdílů v rámci rozšířené Evropské unie byla podepsána v prosinci 2007 v Bernu. Za Českou republiku podepsala „Rámcovou dohodu“ náměstkyně ministra zahraničních věcí, Helena Bambasová, za švýcarskou stranu prezidentka Švýcarské konfederace, Micheline Calmy-Rey a členka Spolkové rady, Doris Leuthard.

Program švýcarsko-české spolupráce sleduje dva cíle:

- přispět ke snížení hospodářských a sociálních rozdílů mezi Českou republikou a vyspělejšími zeměmi rozšířené Evropské unie,
- přispět ke snížení hospodářských a sociálních rozdílů mezi dynamickými městskými centry a strukturálně slabými okrajovými regiony v rámci České republiky.

Švýcarsko-česká spolupráce se řídí následujícími principy:

- transparentnost,
- sociální začlenění,
- rovné příležitosti a práva,
- ekologická udržitelnost,
- závazek všech zainteresovaných stran,
- subsidiarita a decentralizace.

Rámcová dohoda, stanovující rámcové podmínky pro předkládání a schvalování návrhů projektů/programů a jejich následnou realizaci, umožní České republice přijímat do r. 2011 finanční pomoc Švýcarska ve výši 109,780 mil. CHF. Finanční pomoc bude směřovat do několika oblastí, které jsou, i s vyšší finanční alokací, uvedeny v tabulce č. 20.

Tabulka 20 Přehled indikativních alokací v programu švýcarsko-české spolupráce

Oblasti financování	Indikativní finanční alokace (mil. CHF)
Bezpečnost, stabilita a podpora reforem	26
Životní prostředí a infrastruktura	30
Soukromý sektor	12
Rozvoj lidských zdrojů a sociální rozvoj	11
Speciální alokace	14,10
Zatím nealokováno	16,68
Indikativní alokace celkem	109,78

Pramen: <http://www.swiss-contribution.admin.ch/czechrepublic/>.

11 Závěr

11.1 Ekonomická realita

Švýcarsko si se svojí strategickou polohou a velmi dobře propracovanou institucionální strukturou vytvořilo mimořádné politické a ekonomické postavení. Velký vliv pak mělo důsledné dodržování zásady neutrality země, kterou si zachovalo i ve dvou největších konfliktech 20. století – I. a II. světové válce. Ani krize, zaviněná rozpadem komunistického bloku, která postihla některé evropské státy na počátku devadesátých let, se Švýcarska nedotkla. Nastartovala však proces politicko-ekonomické integrace Evropy do níž se Švýcarsko zapojilo prozatím prostřednictvím bilaterálních dohod – Bilaterale I a II.

Otázkou však zůstává, jestli je tento stav udržitelný i do budoucna a nebo zda Švýčari podlehnou tlaku Evropy a do Evropské unie vstoupí. Odpověď na tuto otázku není jednoduchá, je ale pravdou, že v dnešní době, kdy se exportně orientovanému Švýcarsku výrazně snižuje vývoz, je více než aktuální. Se vstupem do Evropské unie by se Švýcarsku otevřely nové trhy a tedy i nová odbytiště pro své vysoce kvalitní výrobky. Na druhé straně ale stojí tradice neutrality, kterou ctí především německé kantony a pro které je v současné době tento vstup naprosto nemyslitelný. Mohl by totiž výrazně ohrozit švýcarské ekonomické výhody a životní úroveň, kterou si tato země již tradičně drží velmi vysoko.

Vysoká úroveň motivace a kvalifikace zaměstnanců, nízká korupce, silná vazba průmyslu a obchodu na zahraniční obchod a výsledky dosažené v rámci služeb jsou klíčem k výborným ekonomickým výsledkům této země. Švýcarsko má šestý nejvyšší hrubý domácí produkt na obyvatele na světě a je-li upraven v paritě kupní síly, tak v rámci Evropy tato malá, ale ve všech směrech vyspělá země, dosáhla na první příčku. Výše hrubého domácího produktu v paritě kupní síly pro rok 2008 byla 42 841 USD na jednoho obyvatele, což je o 30 % vyšší výsledek než je průměr EU. Přidaná hodnota na jednoho zaměstnance je dokonce druhou nejvyšší na světě, což jen potvrzuje fakt o vysoké kvalifikaci pracovní síly.

Téměř 70 % hrubého domácího produktu je výsledkem sektoru služeb a finančních institucí, k čemuž přispívá zejména přidělování úvěrů, financování nemovitostí a správy majetku. Nicméně i nadále zůstává důležitým pilířem národního hospodářství zpracovatelský průmysl. Především v oblastech výroby chemikálií a léčiv, obráběcích strojů a elektroniky dosahuje švýcarská ekonomika každoročního růstu.

Výsledkem této práce je ucelený pohled na hospodářské úspěchy, ale i slabiny současného Švýcarska. Paradoxem však je, že silná orientace na export, která vždy táhla švýcarskou ekonomiku ji dnes oslabuje, ale myslím si, že menší či větší výkyvy jsou normální v každé ekonomice, ostatně i celosvětová ekonomika momentálně prochází fází recese. Švýcarské hospodářství, až na větší krizi na konci 70. let, téměř nepřetržitě roste. Nic nenasvědčuje, že by tomu mělo být jinak a jelikož Švýcarsko patří mezi několik málo zemí na světě kde je chronický přebytek kapitálu a finančních zdrojů, nelze ani mluvit o zahraniční zadluženosti, která jinak trápí téměř všechny země Evropy. Inflace je velmi nízká a v zahraničním obchodě dosud export převládá nad importem. V této oblasti, jak jsem se již zmiňovala, lze očekávat, že dojde k výraznému obratu, neboť jen za měsíc březen roku 2009 došlo ke snížení exportu téměř o 10 %.

Švýcarsko bylo a s největší pravděpodobností i nadále zůstane zemí stabilní. Bude-li příznivý vývoj, jaký jsme mohli s malými výkyvy sledovat v období 1990-2007, i nadále pokračovat, můžeme očekávat, že si Švýcarsko udrží pozici jednoho z nejvyspělejších států Evropy. A pokud se vláda vypořádá s rostoucí nezaměstnaností, stejně i s neustále rostoucí imigrací, může se Švýcarsko stát politickým, ale i ekonomickým vzorem pro Evropskou unii.

11.2 Očekávaný vývoj v teritoriu

Na počátku to byla finanční krize na americkém trhu, dnes se však tato krize přeměnila v globální ekonomickou krizi, která zasáhla téměř celý svět. A aby toho nebylo málo, recese ve vyspělých zemích i nadále zesiluje. Švýcarsko jako země jejíž hospodářství je založeno na exportu bylo v posledních měsících zasaženo plnou silou. Podle posledních výsledků hlavních makroekonomických indikátorů nelze očekávat zlepšení nejméně do konce letošního roku.

Riziko výrazného zpomalení ekonomiky, na které již v prosinci loňského roku upozornila švýcarská vláda, se tak pomalu ale jistě stává skutečností. Nejnovější odhady mluví o 2 % snížení růstu ekonomiky a oslabení inflace až na 0,2%. Ještě v létě loňského roku rostly obavy kvůli rostoucí inflaci (2008: 2,4 %) avšak na počátku letošního roku poklesla téměř k 0 % a na nízké úrovni má zůstat i po zbytek celého roku. Ceny by měly v průměru růst jen o 0,2 %. Nízká míra inflace v kombinaci s recesí ale může vyvolat obavy z deflační spirály. Míra inflace může být negativní v průběhu roku, ale je velmi nepravděpodobné (ne však nemožné), že by spotřeba a investiční plány měly v očekávání ještě nižších cen větší

zpoždění. Naopak krátkodobá deflační situace je dobrou zprávou pro spotřebitele, kteří v době snižujících se exportů s největší pravděpodobností potáhnou ekonomiku.

Nyní je však již jisté že Švýcarsko je oficiálně v recesi. Reálný hrubý domácí produkt poklesl již během posledního čtvrtletí roku 2008 o 0,6 %. Snížily se i odhady pro růst HDP za rok 2008 na 1,6 %.

První náznaky dopadající ekonomické krize vznikají rovněž na trhu práce, kde došlo k výrazné redukci počtu nových zakázek. Tento vývoj bude mít dozajista negativní dopad na míru nezaměstnanosti a zároveň dojde i ke stagnaci v rámci spotřeby. V průběhu roku se očekává pokles plně zaměstnaných až o 1,5 % (zhruba 55 000 nově nezaměstnaných osob). Průměrná roční míra nezaměstnanosti by měla vzrůst, a to velmi výrazně, až na 4,1 %. V důsledku čehož dojde pouze k mírnému zvýšení soukromé spotřeby na 0,9 %.

Prakticky přes noc byla v listopadu 2008 zasažena švýcarská ekonomika. Mnoho společností, jejichž produkce byla ještě v září 2008 stále pod úrovní poptávky, bylo nuceno během listopadu zavést zkrácenou pracovní dobu.

Pro rok 2009 byl odhad růstu HDP snížen o 2,0 %, což je nejvýraznější propad švýcarské ekonomiky od roku 1975, kdy růst HDP poklesl o více než 6 %. Na velmi výrazném poklesu švýcarského vývozu má podíl nejen zhoršující se ekonomická situace na evropském trhu, kam směřují 2/3 vývozu, ale i neustále špatná situace na trhu v USA, kam směřuje kolem 10 % švýcarské produkce. Snižující se kupní síla Američanů, která je v současné době na nejnižší úrovni od roku 1947, má a ještě bude mít dopad na výši exportů jednotlivých zemí, včetně Švýcarska. Jednou z mála zemí, jejíž dovozy stále rostou je Čína, ale podíl vývozu Švýcarska do této země je v současné chvíli stále příliš malý na to, aby vyrovnal pokles vývozu do USA a Evropy. Kromě poklesu vývozu švýcarského zboží ekonomická krize taktéž zasáhla i vývoz finančních služeb. Objem vývozu Švýcarska tedy pravděpodobně poklesne, v porovnání s předchozím rokem, až o 6,8 %. Zároveň je zde i riziko, že s vládními záchrannými plány a záchrannými balíčky bude globální obchod trpět v důsledku ochrannářských opatření. To by samozřejmě mělo negativní dopad i na výši vývozu.

Přestože ekonomický vzestup bude muset přijít ze zahraničí, dopad recese na švýcarském trhu může prozatím tlumit tuzemská spotřeba. Ze strukturálního hlediska je švýcarská ekonomika v dobré pozici a po překonání krize by mohla i nadále hrát významnou roli ve světové ekonomice. Aktuální vývoj však nemá žádný historický precedens a existuje pouze velmi

málo empirických údajů s nimiž se dá pracovat. Nelze tak vyloučit, že k obratu v ekonomickém vývoji by mohlo dojít dříve než jaký je současný odhad (počátek roku 2010) - za předpokladu vhodné fiskální politiky a expanzivní měnové politiky. Existuje však vážné a vcelku i reálné nebezpečí, že opatření, která jsou určena jako podpůrná, zejména s ohledem na fiskální politiku, by mohla vést k novým problémům v podobě nadměrného vládního dluhu.

Seznam použité literatury

Literatura:

- [1] *Consumer Price Index* (December 2005=100), Methodological Foundations, Federal Statistical Office, Neuchâtel, 2008. ISBN 978-3-303-05729-2.
- [2] DJURDJEVIC, D.: *Unemployment and under-employment: The case of Switzerland*, Universität St. Gallen, 2003. Dostupný z www: <http://papers.ssrn.com/sol3/cf_dev/AbsByAuth.cfm?per_id=357797>.
- [3] DUFEK, J.: *Analýza zahraničně obchodních vztahů České republiky a Švýcarska*. [s.l.], 2006. 66 s. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí bakalářské práce Prof. Ing. Božena Plchová, CSc.
- [4] HELÍSEK M.: *Makroekonomie – Základní kurz*, II. vydání, Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-25-1.
- [5] HOFERKOVÁ, A.: *Švýcarsko a Evropská unie: přístup ekonomik k mezinárodním vztahům*. [s.l.], 2007. 114 s. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí diplomové práce Doc. RNDr. Václav Kašpar, CSc.
- [6] JIRÁSKOVÁ V.: *Dokumenty k ústavním systémům*, Praha: REGLETA, s. r. o., 1996. ISBN 80-7184-212-5.
- [7] JOŠT, V.: *Švýcarská ekonomika na počátku 21. století: vývoj, problémy a perspektivy*. [s.l.], 2007. 55 s. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí bakalářské práce Ing. Zuzana Stuchlíková.
- [8] KADEŘÁBKOVÁ, A.: *Úvod do ekonomické analýzy*, Praha: VŠE, 2002. ISBN 80-245-0184-8.
- [9] KAMEN, J.: *Švýcarsko: Malá země s velkými příběhy*, České Budějovice: Kant, 2007. ISBN 80-86970-26-4.
- [10] *Labour market indicators for 2007*, Federal Department of Home Affairs, Federal Statistical Office, Neuchâtel, 2007.
- [11] LÁCHOVÁ L.: *Daňové systémy v globálním světě*, Praha: ASPI, a. s., 2007. ISBN 978-80-7357-320-1.
- [12] LAMBELET J.-CH., MIHAILOV A.: *A note on Switzerland's economy*, Lausanne University, 1999. Dostupný z www: <<http://www.hec.unil.ch/jlambelet/RichSwitzerland.PDF>>.
- [13] LIŠKA V. a kol.: *Makroekonomie*, druhé vydání, Professional Publishing, 2004. ISBN 80-86419-54-1.
- [14] MALENOVSKÝ, J.: *Mezinárodní právo veřejné*, Masarykova univerzita Brno, 2004. ISBN 80-210-3375-4.
- [15] *Multicultural Federalism: The Swiss Case*, Institute of Federalism, University of Fribourg, 2004.
- [16] OBWEXER W.: *Die Schweiz und die Europäische Integration*, Universität Salzburg, Institut für Verfassungs- und Verwaltungsrecht, březen 1996.
- [17] *Police Brief, Economic survey of Switzerland 2000*, OECD, listopad 2000.

- [18] RUSMICOVÁ L.: SOUKUP J. a kol., *Markoekonomie – základní kurz*, Slaný: MELANDRIUM, 2002. ISBN 80-86165-24-3.
- [19] ŘÍCHOVÁ BLANKA a kol.: *Komparace politických systémů I.*, VŠE 1999, 2. vydání. ISBN 8070799943.
- [20] SOUKUP J., POŠTA V., NESET P., PAVELKA T., DOBRYLOVSKÝ J.: *Makroekonomie – Moderní přístup*, Management Press, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7261-174-4.
- [21] STEIGER, H.: *Labour Market Policy in Switzerland*, Universität St. Gallen, 2007. Dostupný z www: <<http://www.siaw.unisg.ch/org/siaw/web.nsf/d638de4e02e667cac12568f0002661cf/30cd4e23f96d08d7c1257046004c5f46!OpenDocument>>.
- [22] *Souhrnná teritoriální informace Švýcarsko*, Bern: Zastupitelský úřad ČR, 2. 6. 2008. Dostupný z www: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/svycarsko/1000681/>>.
- [23] *Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008*, Statistical Office, Neuchâtel, 2008. ISBN 978-3-03823-420-3.
- [24] *Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2009*, Statistical Office, Neuchâtel, 2009. ISBN 978-3-03823-510-1.
- [25] *Switzerland and Europe*, Integration Office, Statistical Office, Neuchâtel, 2006.
- [26] ŠŤASTNÁ, D.: *Podnikatelské prostředí, obchodní zvyklosti a kulturní specifika Švýcarska*. [s.l.], 2006. 79 s. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí diplomové práce Doc. Ing. Miroslava Zamykalová, CSc.
- [27] TETŘEVOVÁ L.: *Veřejná ekonomie – úvod do problému*, 2003, Univerzita Pardubice. ISBN 80-7194-544-7.
- [28] *Úřední věstník Evropské unie – Rozhodnutí rady o plném uplatňování ustanovení schengenského acquis ve Švýcarské konfederaci*, Brusel, 5. 12. 2008. Dostupný z www: <http://publications.europa.eu/official/index_cs.htm/>.
- [29] *Zpráva o zahraniční politice České republiky, 7/1998-12/1999*, MZV ČR 2000. ISBN 80-86345-01-7.
- [30] *Zpráva o zahraniční politice České republiky za rok 2000*, MZV ČR, 2001. ISBN 80-86345-18-1.
- [31] *Zpráva o zahraniční politice České republiky za rok 2001*, MZV ČR 2002. ISBN 80-86345-24-6.
- [32] Publikace: *Česká republika vstupuje do Schengenu*, MV ČR, prosinec 2007.

Články:

- [33] Die Schweiz auf dem Weg nach Europa – Anton Hauler, Bonn 1995, s. 46.
- [34] Švýcarsko uvolnilo bankovní tajemství, Lidové noviny, 14. 3. 2009, roč. XXII, č. 61, s. 1 a 4.
- [35] Koktejl Speciál: Švýcarsko, REPROPRINT, s. r. o., Praha, květen 2006, s. 26-30. ISSN 1801-1144.
- [36] Země světa: Švýcarsko, GeoBohemia, s. r. o., Praha 10, červen 2003, s. 2-5, 18-19, 25. ISSN 1213-8193.

- [37] Země světa: Švýcarsko 2, GeoBohemia, s. r. o., Praha 10, duben 2007, s. 2-7. ISSN 1213-8193.

Internetové odkazy:

- [38] *admin.ch: The Federal Authorities of the Swiss Confederation* [online]. [cit. 14. 12. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.admin.ch/>>.
- [39] *Breviář demokracie* [online]. 11. 2. 2002 [cit. 9. 9. 2008]. Dostupný z www: <http://www.darius.cz/ag_nikola/brevi.html/>.
- [40] *BusinessInfo.cz : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2. 6. 2008 [cit. 12. 11. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.businessinfo.cz/>>.
- [41] *Central intelligence agency - The world factbook* [online]. 12. 12. 2008 [cit. 20. 12. 2008]. Dostupný z www: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>>
- [42] *Credit Suisse - in focus* [online]. [cit. 2. 12. 2008]. Dostupný z www: <<http://emagazine.credit-suisse.com/>>.
- [43] *Časopis spolku českých právníků - Všehrd* [online]. [cit. 15. 9. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.os2.cz/vsehrd/>>.
- [44] *Český statistický úřad (ČSÚ)* [online]. [cit. 15. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.czso.cz//>>.
- [45] *Economist.com* [online]. [cit. 11. 11. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.economist.com/>>.
- [46] *euroekonom.com: Global Economy, Money, Business Data, Graphs* [online]. [cit. 11. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.euroekonom.com/>>.
- [47] *Euroskop.cz: Vše o Evropské unii* [online]. 8. 12. 2008 [cit. 6. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.euroskop.cz/>>.
- [48] *Eurostat* [online]. [cit. 10. 1. 2009]. Dostupný z www: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>>.
- [49] *IMF (International Monetary Fund)* [online]. 9. 3. 2009. [cit. 10. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.imf.org/external/country/CHE/>>.
- [50] *Information about Switzerland* [online]. 5. 10. 2008. [cit. 7. 11. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.about.ch/>>.
- [51] *Integration Office FDFA (Federal Department of Foreign Affairs) and FDEA (Federal Department of Economic Affairs) – Switzerland and Europe* [online]. Duben 2006. [cit. 3. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.europa.admin.ch/>>.
- [52] *Ministerstvo financí ČR* [online]. 12. 12. 2008. [cit. 9. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.mfcr.cz/>>.
- [53] *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. [cit. 3. 1. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.mzv.cz/>>.
- [54] *MojeSvycarsko.com: Turistický informační portál Švýcarska* [online]. [cit. 1. 10. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.svycarsko.info/>>.
- [55] *OECD - Economic survey of Switzerland 2007* [online]. 6. 12. 2007. [cit. 5. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.oecd.org/document/37/>>.

- [56] *OECD - Organisation for economic co-operation and development – Switzerland: Macroeconomic reports and data* [online]. [cit. 1. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.oecd.org/>>.
- [57] *Register of the official Internet sites of the Helvetic Administration and Public Service.* [online]. 2004. [cit. 9. 10. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.gov.ch/>>.
- [58] *SECO - State Secretariat for Economic Affairs SECO, Federal Department of Economic Affairs* [online]. [cit. 6. 12. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.seco.admin.ch/>>.
- [59] *SNB (Swiss National Bank)* [online]. 6. 12. 2007. [cit. 16. 12. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.snb.ch/>>.
- [60] *Sopka.cz: informace o zemích nezbytné pro nezávislé cestování* [online]. [cit. 25. 9. 2008]. Dostupný z www: <<http://zeme.sopka.cz/>>.
- [61] *swissinfo.ch: swiss news, world wide* [online]. [cit. 28. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.swissinfo.ch/>>.
- [62] *Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) - Swiss Contribution to the Czech Republic, Koncepční rámec Programu švýcarsko-české spolupráce* [online]. [cit. 9. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.swiss-contribution.admin.ch/czechrepublic/>>.
- [63] *Swiss Federal Statistical Office – Labour market indicator for 2008* [online]. 2002 - 2008. [cit. 23. 3. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.bfs.admin.ch/>>.
- [64] *Switzerland's information portal* [online]. [cit. 23. 2. 2009]. Dostupný z www: <<http://www.swissworld.org/>>.
- [65] *The Federal Assembly - The Swiss Parliament* [online]. [cit. 8. 10. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.parlament.ch/>>.
- [66] *The World Bank Group - World Development Indicators* [online]. 2006. [cit. 23. 10. 2008]. Dostupný z www: <<http://devdata.worldbank.org/>>.
- [67] *UBS (Union Bank of Switzerland) - Economic Forecast Switzerland* [online]. 3. 9. 2008. [cit. 2. 12. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.ubs.com/>>.
- [68] *United Nations Statistical Division* [online]. [cit. 3. 12. 2008]. Dostupný z www: <<http://unstats.un.org/>>.
- [69] *Velvyslanectví ČR v Bernu* [online]. [cit. 15. 12. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.mzv.cz/bern>>.
- [70] *Vladimír J. Rott: Švýcarsko- Státní zřízení / politika* [online]. [cit. 2. 10. 2008]. Dostupný z www: <<http://vjrott.com/cz/clanky/ch-politika.html>>.
- [71] *World Resources Institute - Earth Trends* [online]. 2003 [cit. 14. 1. 2009]. Dostupný z www: <<http://earthtrends.wri.org/>>.
- [72] *WTO (World Trade Organization) - Trade policy review* [online]. Květen 1996. [cit. 7. 11. 2008]. Dostupný z www: <<http://www.wto.org/>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Základní informace: Švýcarsko

Příloha č. 2 – Mapa Švýcarska

Příloha č. 3 – Přehled kantonů

Příloha č. 4 – Teritoriální struktura Švýcarska – vývoz a dovoz podle vybraných zemí

Příloha č. 5 – Výsledky referenda o vstupu Švýcarska do EHP, 1992

Příloha č. 6 – Výsledky referenda o vstupu Švýcarska do OSN v roce 1986 a 2002.

Příloha č. 7 – Devizové kurzy (nákup) vybraných měn v CHF

Příloha č. 8 – Reálný HDP: mezinárodní porovnání 1970-1998

Příloha č. 9 – Mapa Evropské unie, členské státy

Příloha č. 10 – Mapa schengenského prostoru, leden 2009

Příloha č. 11 – Přehled daní podle daňového určení, Švýcarsko, 2007

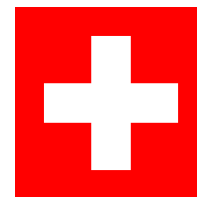
Příloha č. 12 – Sazby daně z příjmů FO – dle kantonů

Příloha č. 13 – Vláda k 1. 1. 2009

Přílohy

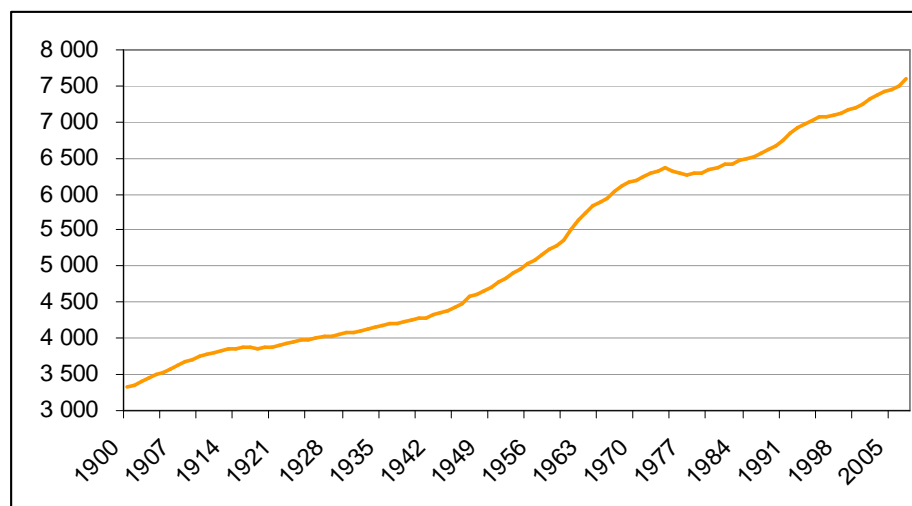
PŘÍLOHA č. 1

Základní informace

Oficiální název	Švýcarská konfederace
<i>německy</i>	Schweizerische Eidgenossenschaft
<i>francouzsky</i>	Confédération Suisse
<i>italsky</i>	Confederazione svizzera
<i>rétorománsky</i>	Confederaziun Svizra
Rozloha	41 289 km ²
Počet obyvatel	7 593 494 (2007)
- hustota obyvatel na km ²	184
- délka života	průměr = 76 let, 79 – muži, 84 let ženy
- HDP na obyvatele, PPPs, 2006	42 840,578 USD ¹

Vývoj počtu obyvatel, v tis.

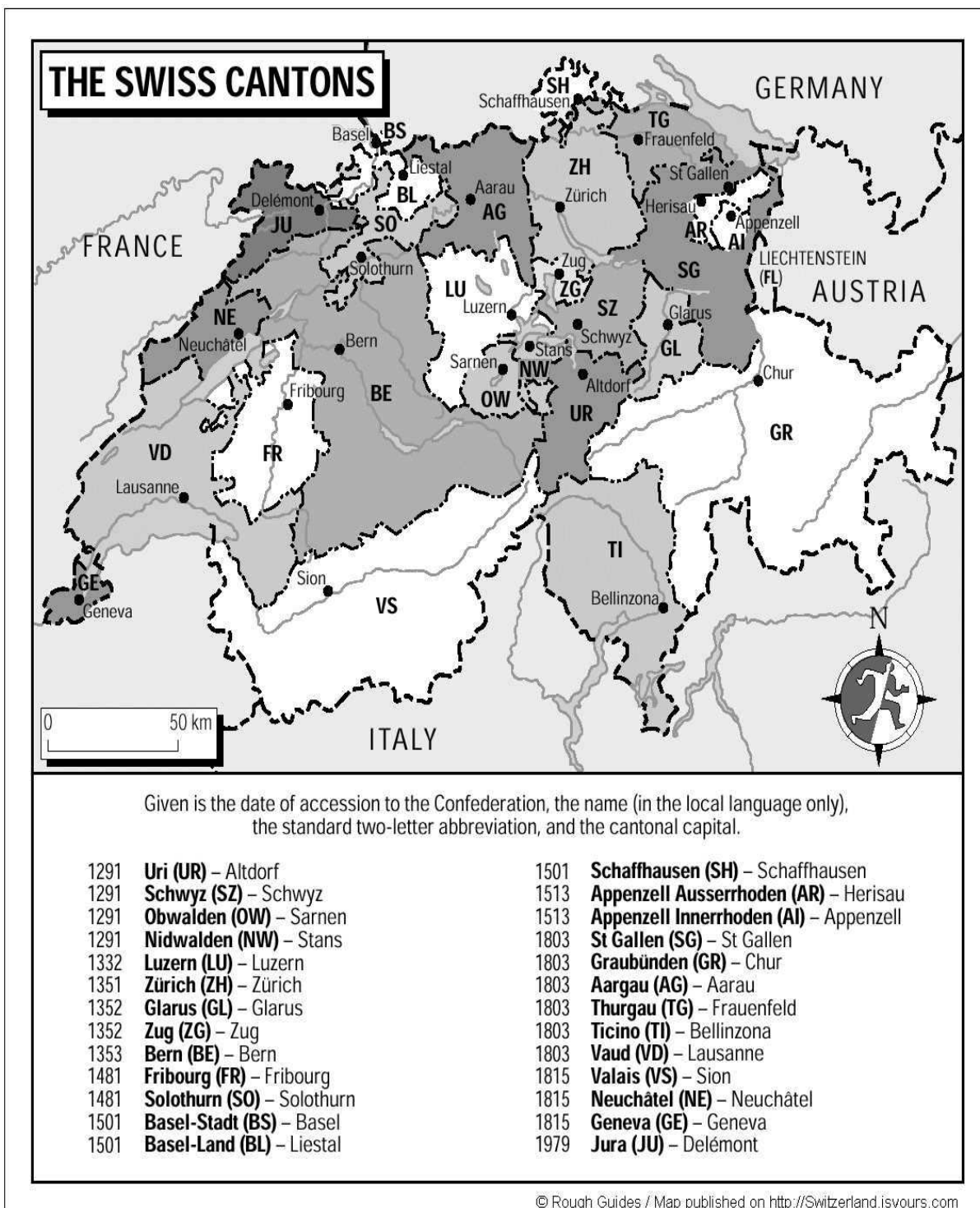
Pramen: Ständige Wohnbevölkerung (Total) nach Alter, 1860-2007, Federal Statistical Office, Neuchâtel 2009.

¹ Pramen: OECD.Stat Extracts – Complete databases available via SourceOECD, OECD's iLibrary.

Národnostní složení	Němci	65 %
	Francouzi	18 %
	Italové	10 %
	ostatní	6 %
	Rétorománi	1 %
Náboženství	římští katolíci	41,8 %
	protestanti	35,3 %
	bez vyznání	11,1 %
	ostatní	7,5 %
	muslimové	4,3 %
Úřední jazyk	němčina (63,6 %)	
	francouzština (19,2 %)	
	italština (7,6 %)	
	rétorománština (0,6 %)	
Státní moc a správní členění	spolkový parlament (246 poslanců)	
	7 členná federální rada (vláda)	
	prezident	
	20 kantonů a 6 půlkantonů	
Peněžní jednotka	švýcarský frank (CHF) = 100 rappů ¹	

¹ 1 CHF = 19,511 Kč (ČNB 18. 2. 2009)

Mapa Švýcarska

Pramen: : <http://www.switzerland.isyours.com/>

PŘÍLOHA č. 3

Přehled kantonů

Přístup ke spolku	Zkrácené označení	Kanton	Hlavní město	Rozloha (v ha)	Úřední jazyk	Znak
1291	UR	Uri	Altdorf	107'645	N	
1291	SZ	Schwyz	Schwyz	90'815	N	
1291	OW	Obwalden	Sarnen	49'069	N	
1291	NW	Nidwalden	Stans	27'577	N	
1332	LU	Luzern	Luzern	149'215	N	
1351	ZH	Zürich	Zürich	172'863	N	
1352	GL	Glarus	Glarus	68'463	N	
1352	ZG	Zug	Zug	23'855	N	
1353	BE	Bern	Bern	595'900	N/F	
1481	FR	Fribourg/Freiburg	Fribourg/Freiburg	166'998	F/N	
1481	SO	Solothurn	Solothurn	79'061	N	
1501	BS	Basel – Stadt (město)	Basel	3'718	N	
1501	BL	Basel – Land (venkov)	Liestal	51'813	N	
1501	SH	Schaffhausen	Schaffhausen	29'833	N	

1513	AR	Appenzell Ausserrhoden	Herisau	24'319	N	
1513	AI	Appenzell Innerrhoden	Appenzell	17'207	N	
1803	SG	St. Gallen	St. Gallen	201'426	N	
1803	GR	Graubünden/Grigioni/Grischun	Chur	710'589	R/N/I	
1803	AG	Aargau	Aarau	140'456	N	
1803	TG	Thurgau	Frauenfeld	101'273	N	
1803	TI	Ticino/Tessin	Bellinzona	281'077	I	
1803	VD	Vaud	Lausanne	321'900	F	
1815	VS	Valais/Wallis	Sion	522'576	F/N	
1815	NE	Neuchâtel/Neuenburg	Neuchâtel/Neuenburg	79'663	F	
1815	GE	Geneva	Geneva	28'217	F	
1979	JU	Jura	Délemont	83'747	F	
CH		Švýcarsko	Bern	4'129'275	N/F/I/R	

Pramen: <http://www.gov.ch/>

Pozn.: Kantony jsou uvedeny v historickém pořadí přístupu ke švýcarskému společenství (spříseženství).

Úřední jazyk: N – němčina

F – francouzština

I – italština

R – rétorománština

PŘÍLOHA č. 4

**Teritoriální struktura Švýcarska
Vývoz a dovoz podle vybraných zemí**

Země	Dovoz CH	Vývoz CH
Německo	56 259,5	36 306,6
Francie	17 576,1	15 844,2
Itálie	18 777,4	16 190,8
Velká Británie	6 964,7	8 950,0
Rakousko	7 687,4	5 850,7
Nizozemsko	8 317,3	6 070,3
Španělsko	4 063,7	6 972,4
Belgie	5 629,4	3 237,0
Švédsko	1 768,5	1 770,4
Dánsko	1 087,4	1 368,2
Turecko	676,0	2 345,3
Česká republika	1 393,5	1 449,9
Polsko	939,9	1 741,3
Maďarsko	775,0	1 007,0
Rusko	1 873,7	2 245,4
Slovinsko	207,0	352,8
Slovensko	438,2	405,4
Japonsko	3 104,8	6 726,9
Hongkong	1 456,8	4 691,8
Tchajwan	616,5	1 457,5
Singapur	415,5	1 846,9
Jižní Korea	769,5	1 680,9
Čína	3 922,4	4 094,3
Indie	737,0	1 888,0
Thajsko	800,0	841,0
USA	10 942,2	20 425,4
Kanada	1 011,8	2 752,8
Brazílie	776,4	1 459,9
Mexiko	119,9	1 279,5
Argentina	57,7	362,2
Chile	63,2	196,3

Pozn.: ¹⁾ v milionech CHF v roce 2006

²⁾ bez obchodu s ušlechtilými kovy, drahokamy a starožitnostmi

Pramen: <http://www.businessinfo.cz/>

PŘÍLOHA č. 5

Výsledky referenda o vstupu
Švýcarska do EHP 1992, v %

Kanton	EHP „ANO“	Volební účast
Zürich	48,5	80,5
Bern	47,6	78,2
Luzern	39,3	80,9
Uri	25,5	78,4
Schwyz	26,7	83,2
Obwalden	28,2	81,8
Nidwalden	33,9	84,1
Glarus	32,0	79,7
Zug	43,9	87,2
Fribourg	64,9	76,4
Solothurn	42,6	84,3
Basel-Stadt	55,5	74,6
Basel-Land	53,2	80,1
Schaffhausen	38,6	85,5
Appenzell Ausserrhoden	36,8	82,0
Appenzell Innerrhoden	29,1	84,7
St. Gallen	38,5	81,5
Graubünden	32,5	75,6
Aargau	40,0	76,2
Thurgau	36,4	80,2
Ticino	38,5	76,2
Vaud	78,4	72,7
Valais	55,9	87,2
Neuchâtel	80,0	74,8
Geneva	78,2	74,1
Jura	77,2	75,6
Švýcarsko celkem	49,7	78,3

Pramen: Anton Hauler, Die Schweiz auf dem Weg nach Europa,
Bonn 1995, str. 46.

PŘÍLOHA č. 6

Výsledky referenda o vstupu Švýcarska do OSN v roce 1986 a 2002, v %

Kanton	Souhlas (1986)	Volební účast (1986)	Souhlas (2002)	Volební účast (2002)
Zürich	28,7	54,6	59,8	59,9
Bern	22,8	51,1	56,4	57,6
Luzern	19,7	57,6	51,5	66,3
Uri	18,3	51,9	40,3	59,4
Schwyz	15,6	51,0	38,9	68,6
Obwalden	16,0	62,0	45,4	66,6
Nidwalden	15,0	58,7	46,5	69,0
Glarus	16,0	63,7	39,8	59,7
Zug	21,9	61,3	55,2	67,7
Fribourg	22,8	53,0	59,2	56,0
Solothurn	22,5	58,4	52,9	61,3
Basel-Stadt	36,0	47,6	64,1	63,0
Basel-Land	22,8	51,1	56,4	57,6
Schaffhausen	21,8	75,5	45,4	72,6
Appenzell Ausserrhoden	17,3	54,5	45,5	66,5
Appenzell Innerrhoden	10,7	57,0	32,5	66,2
St. Gallen	19,2	52,0	46,5	61,8
Graubünden	22,9	43,0	45,6	55,9
Aargau	18,2	49,3	48,9	58,1
Thurgau	17,7	58,4	43,2	58,6
Ticino	34,5	42,8	41,3	49,8
Vaud	25,2	41,0	63,5	46,5
Valais	16,9	43,3	51,5	49,4
Neuchâtel	27,4	45,1	65,2	65,8
Geneva	30,2	46,2	66,9	60,3
Jura	40,2	36,4	63,1	53,8
Švýcarsko - celkem	24,3	50,2	54,6	58,4

Pramen: Walter, Oliver; Die Schweiz und die Europäische Integration, Institut für Verfassungs- und Verwaltungsrecht an der WUW, 1995.

Volksabstimmung vom 3. März 2002, Volksinitiative für den Beitritt der Schweiz zur Organisation der Vereinten Nationen, Bundesamt für Statistik, Neuchâtel 2005.

PŘÍLOHA č. 7**Devizové kurzy (nákup) vybraných měn
v CHF, v období 1982-2007**

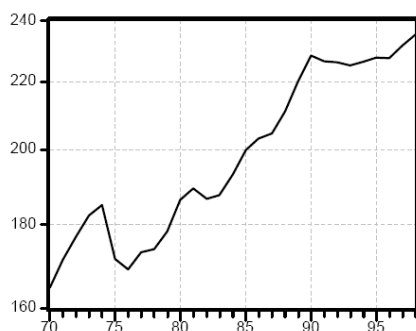
Rok	Spojené státy americké	Japonsko	EMU
	\$ 1	¥ 100	€ 1
1982	2,032	0,815	1,986
1983	2,099	0,884	1,868
1984	2,348	0,988	1,846
1985	2,452	1,028	1,856
1986	1,796	1,067	1,764
1987	1,490	1,031	1,718
1988	1,464	1,141	1,728
1989	1,636	1,186	1,800
1990	1,388	0,960	1,762
1991	1,435	1,067	1,773
1992	1,404	1,108	1,818
1993	1,477	1,334	1,730
1994	1,366	1,336	1,621
1995	1,182	1,261	1,545
1996	1,235	1,135	1,568
1997	1,451	1,201	1,644
1998	1,448	1,109	1,622
1999	1,503	1,328	1,600
2000	1,689	1,569	1,558
2001	1,687	1,389	1,510
2002	1,556	1,242	1,467
2003	1,345	1,162	1,521
2004	1,242	1,148	1,544
2005	1,246	1,131	1,548
2006	1,253	1,077	1,573
2007	1,200	1,019	1,643

Pramen: Devisenmarkt – Devisenkurse in der Schweiz, Schweizerische Nationalbank SNB, Bundesamt für Statistik, Neuchâtel 2009.

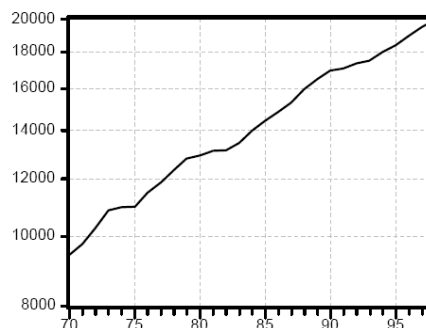
PŘÍLOHA č. 8

Reálný HDP – mezinárodní porovnání 1970 - 1998

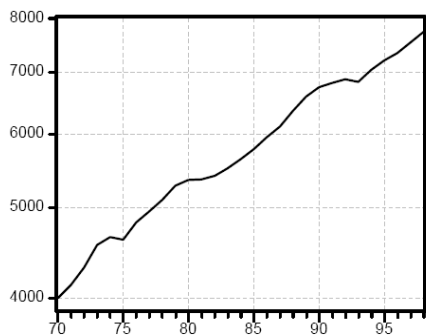
Švýcarsko

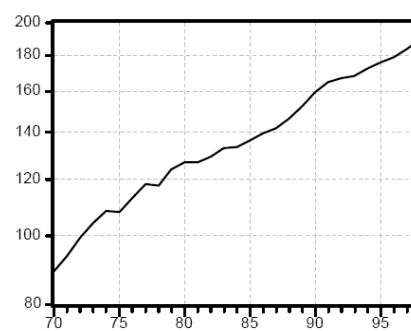
OECD

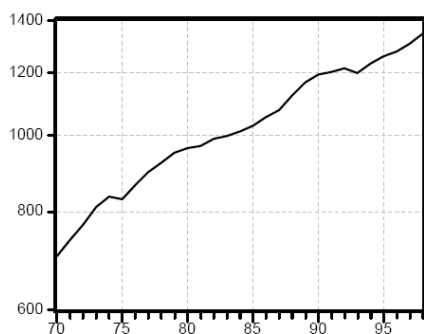
EU

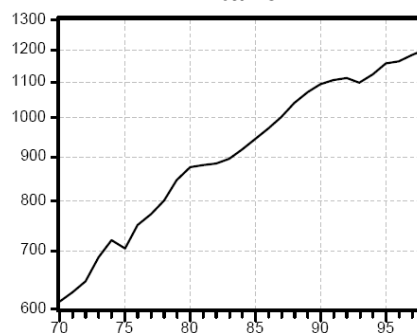
Rakousko

Francie

Itálie

Pozn.: v milionech USD, na základě cen a směnných kurzů z roku 1990; log-lineární měřítko, které lépe odpovídá procentnímu nárůstu hodnot.

Pramen: OECD-OCDE (1999), "National Accounts: Main Aggregates - 1960-1997 - Volume 1 – Comptes nationaux: principaux agrégats", Paris, Part Six, Table 7, pp. 138-139.

PŘÍLOHA č. 9

Mapa Evropské unie – členské státy

Pramen: <http://www.europarl.org.uk/>

PŘÍLOHA č. 10

Mapa schengenského prostoru – leden 2009

SCHENGEN COUNTRIES

—

Austria
Belgium
Czech Republic
Denmark
Estonia
Finland
France
Germany
Greece
Hungary
Iceland
Italy
Latvia
Lithuania
Luxemburg
Malta
Netherlands
Norway
Poland
Portugal
Slovakia
Slovenia
Spain
Sweden
Switzerland

Pramen: <http://www.swiss.com/>

PŘÍLOHA č. 11

Přehled daní podle daňového určení, Švýcarsko, 2007

Zdanění společností

Druh daně	Daňové určení		
	federální	kantonální	municipální
Daň z příjmů společností (vč. kapitálových zisků)	X	X	X
Daň z mezd zaměstnanců			
Příspěvky na sociální zabezpečení	X		
Daň ze základního kapitálu		X	X
Daň z nemovitostí		X	X
Daň z přidané hodnoty	X		
Srážková daň pro nerezidenty:			
- dividendy	X		
- úroky	X		
- úroky z hypotéčních úvěrů	X	X	
- honoráře			
- tantiémy			

Zdanění jednotlivců

Druh daně	Daňové určení		
	federální	kantonální	municipální
Příjem ze zaměstnání – mzdy	X	X	X
Příjem ze zaměstnání – platy	X	X	X
Investiční příjmy:			
- z nemovitosti	X		
- dividendy	X		
- úroky	X		
- honoráře	X		
Příjmy z podnikání	X	X	X
Profesní příjmy (architekti, advokáti, ...)	X	X	X
Kapitál. zisky (v souvislosti s podnikáním)	X	X	X
Příspěvky na sociální zabezpečení	X		
Daň z čistého bohatství		X	X
Daň z nemovitostí		X	X
Daň dědická		X	
Daň darovací		X	
Srážková daň pro nerezidenty:			
- mzdy a platy	X	X	
- dividendy, úroky a jiné	X		

Pramen: Láchová, L. (2002). Daňové systémy v globálním světě. Praha: ASPI, a. s., s. 164.

PŘÍLOHA č. 12

**Sazby daně z příjmů FO – dle kantonů, 2007, v %
Manželský pár bez dětí
Kombinace federální, kantonální, obecní
a církevní daně (podle vyznání)**

Kanton	Hrubý roční příjem v CHF				
	40 000	60 000	80 000	100 000	200 000
Zürich (ZH)	3,37	5,28	7,26	8,61	13,37
Bern (BE)	3,36	8,09	10,43	12,21	17,43
Luzern (LU)	4,71	7,64	9,57	11,24	15,47
Uri (UR)	5,33	7,27	9,18	10,49	15,63
Schwyz (SZ)	3,59	5,07	6,40	7,36	10,54
Obwalden (OW)	5,37	7,19	8,91	9,65	10,88
Nidwalden (NW)	2,76	5,55	7,43	8,87	12,23
Glarus(GL)	6,22	7,40	9,94	11,67	16,23
Zug (ZG)	1,52	2,82	4,11	4,95	8,08
Fribourg (FR)	5,30	7,95	9,76	11,61	16,98
Solothurn (SO)	4,29	8,01	10,85	12,66	17,71
Basel-Stadt (BS)	4,63	8,08	10,93	13,41	18,63
Basel-Land (BL)	1,13	4,29	7,11	9,51	16,40
Schaffhausen (SH)	4,17	7,62	9,74	10,92	15,14
Appenzell Ausserrhoden (AR)	5,10	7,58	9,60	11,30	15,41
Appenzell Innerrhoden (AI)	3,59	5,34	6,64	7,89	11,46
St. Gallen (SG)	3,89	7,31	9,95	12,07	18,30
Graubünden (GR)	3,15	4,95	7,11	9,09	14,99
Aargau (AG)	2,15	4,74	6,87	8,55	14,44
Thurgau (TG)	1,79	6,05	8,81	10,42	14,95
Ticino (TI)	1,98	3,34	6,11	8,51	15,42
Vaud (VD)	1,32	7,94	11,73	12,91	17,35
Valais (VS)	5,33	6,95	8,61	9,90	16,43
Neuchâtel (NE)	3,89	7,30	11,53	13,84	19,68
Geneva (GE)	0,06	4,64	8,12	10,46	17,23
Jura (JU)	4,02	8,25	11,40	13,29	18,72
Spolková přímá daň	0,09	0,36	0,85	1,32	4,84

Pramen: Federal, Cantonal and Communal Taxes – An Outline on the Swiss System of Taxation,
Eidgenössisches Finanzdepartement, Bern 2008, s. 36.

Pascal Couchepin (FDP), předseda spolkové vlády a ministr vnitra
(tj. především sociálních věcí)

Ueli Maurer (SVP) ministerstvo obrany, civilní ochrany a sportu

Hans-Rudolf Merz (FDP) prezident švýcarské konfederace,
ministerstvo financí

Moritz Leuenberger (SP) min. životního prostředí, dopravy,
energetiky a spojů

Doris Leuthardt (CVP) ministerstvo hospodářství

Evelyne Widmer-Schlumpf (SVP) ministerstvo spravedlnosti a policie

Micheline Calmy-Rey (SP) ministerstvo zahraničních věcí

Zdroj fotografií: <http://www.admin.ch/>